

SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ DÖNÜŞÜMÜNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

Bu belge resmi Birleşmiş Milletler düzenlemesi olmadan hazırlanmıştır. İfade edilen görüş ve fikirler yazarlara aittir ve UN Women veya UNIDO'nun resmi politika veya pozisyonunu yansıttığı düşünülmemelidir. BM Kadın Birimi ve UNIDO, bu araştırmaya dayanarak gerçekleştirilen herhangi bir eylemin sonuçlarından veya herhangi bir hata veya eksiklikten sorumlu değildir. Görüşler, tanımlamalar ve materyal sunumları, BM Kadın Birimi ve UNIDO'nun herhangi bir ülkenin, bölgenin, şehrin veya alanın veya yetkililerinin yasal statüsü veya sınırlarının belirlenmesi veya ekonomik sistemi veya gelişmişlik derecesi ile ilgili herhangi bir görüş ifade ettiği anlamına gelmez. "Gelişmiş", "sanayileşmiş" ve gelişmekte olan" gibi tanımlamalar istatistiksel kolaylık sağlamak içindir ve herhangi bir ülkenin, bölgenin, şehrin veya alanın veya yetkililerinin yasal statüsü, sınırlarının veya sınırlarının sınırlandırılması veya ekonomik sistemi veya kalkınma derecesi ile ilgili olarak belirli bir ülkenin veya alanın kalkınma sürecinde ulaştığı aşama hakkında bir yargı ifade etmez. Firma isimleri veya ticari ürünlerden bahsedilmesi UNIDO veya BM Kadın Birimi tarafından onaylandığı anlamına gelmez. Aksi belirtilmedikçe, para miktarlarına yapılan tüm atıflar Birleşik Devletler doları cinsinden verilmiştir.

Telif Hakkı© 2023 UN Women ve UNIDO.

Bu çalışma Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women) ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) tarafından ortaklaşa yayımlanmıştır.

Önerilen atıf: BM Kadın Birimi ve UNIDO, 2023. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sürdürülebilir Enerji Dönüşümü. New York ve Viyana.

Yazarlar (alfabetik sırayla):

UN Women | Carla Kraft ve Seemin Qayum UNIDO |
Katharina Pröstler ve Carmen Schuber

Tasarım: Oliver Gantner/UN Women

Teşekkür:

Bu Rehber, BM Kadın Birimi Ekonomik Güçlendirme Bölümü, UNIDO Karbonsuzlaştırma ve Sürdürülebilir Enerji Bölümü ve UNIDO Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi arasındaki işbirliğinin bir sonucudur.

Elizabeth Cecelski (ENERGIA), Irene Giner-Reichl (GWNET) ve Sheila Oparaocha'nın (ENERGIA) akran değerlendirmesi ve değerli önerileri son derece takdire şayandır. Ayrıca ilk taslağı hazırlayan Vanessa Lopes Janik'e, sonraki taslaklar üzerindeki kritik çalışmaları için Priyanka Teeluck'a, önemli katkıları için Haruka Yoshida ve Elisabeth Van Holthe Tot Echten'e ve inceleme ve yorumları için Nicolas Schmidt'e teşekkür ederiz.

Aksi belirtilmedikçe tüm fotoğraflar© UN Women / UNIDO

SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ DÖNÜŞÜMÜNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

New York ve Viyana 2023

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IV
AKRONİMLER	V
TERİMLER SÖZLÜĞÜ	VII
GENEL BAKIŞ	IX
GİRİŞ	1
TOPLUMSAL CİNSİYET-ENERJİ BAĞLANTISI	5
2.1 Enerji altyapısı ve erişim	8
2.2 Yenilenebilir enerji	12
2.3 Enerji verimliliği	15
2.4 Su-enerji-gıda bağlantısı	17
2.5 Sağlık ve güvenlik	21
2.6 Döngüsel ekonomi	24
SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİDE KADIN KATILIMI VE LİDERLİĞİ	27
3.1 Sürdürülebilir enerji iş gücünde eşit fırsatlar ve sonuçlar	29
3.2 Kadınların sürdürülebilir enerji girişimciliğinin desteklenmesi	37
3.3 Toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji yasaları, politikaları ve kurumları	41
3.4 Toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji dönüşümü için finansman	46
3.4.1 Toplumsal cinsiyet merceği yatırımı	46
3.4.2 Sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma	51
3.4.3 Sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme	55
EKLER	57
4.1 Toplumsal cinsiyet-enerji bağı hakkında bilgi içeren veri tabanları	58
4.2 Toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısında aktif olan seçilmiş kuruluşlar ve ağlar	58
4.3 Referanslar	59

KUTULAR

KUTU 1	SKA 7: Uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin sağlanması	ix
KUTU 2	Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Sözleşmesi	4
KUTU 3	Yenilenebilir enerjide rekor büyüme ancak dünya temiz enerji toparlanması için tarihi bir kaçırdı	12
KUTU 4	Toplumsal cinsiyet ve soğutma için temel öneriler	21
KUTU 5	Toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma kavramı	28
KUTU 6	Sürdürülebilir enerji iş gücünde kadın temsiline artırılması için temel öneriler	33
KUTU 7	Sürdürülebilir enerji alanında kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi için temel öneriler	38
KUTU 8	Toplumsal cinsiyet merceği yatırımı nedir?	47
KUTU 9	Sürdürülebilir enerji için toplumsal cinsiyete duyarlı finansmanın geliştirilmesine yönelik temel öneriler	48
KUTU 10	Sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı satın almanın geliştirilmesine temel öneriler	52
KUTU 11	Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme nedir?	55

ŞEKİLLER

ŞEKİL 1	SKA 7 Amaç ve hedefler	x
ŞEKİL 2	Enerji, küresel emisyonların yaklaşık dörtte üçünü oluşturuyor	3
ŞEKİL 3	Su-enerji ve gıda bağlantısı	17
ŞEKİL 4	Yenilenebilir enerji alanında STEM, STEM dışı ve idari işlerde kadınların payı	29
ŞEKİL 5	Rüzgar enerjisi sektöründeki rollerine göre kadınların payları	30
ŞEKİL 6	Seçilmiş ülkelerde STEM kadınlar ve STEM mezunu kadınlar	31
ŞEKİL 7	Yenilenebilir enerji sektöründe kadınlar için giriş engelleri	32
ŞEKİL 8	Enerji Sözleşmelerinin toplumsal cinsiyet değerlendirmesi	42
ŞEKİL 9	Toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji projeleri	46

TABLolar

TABLO 1	Enerji politikasının toplumsal cinsiyet denetimleri	56
---------	---	----

ÖNSÖZ

Toplumsal cinsiyet ve enerji konusu son on yıl içinde büyük bir gelişme göstermiştir. Toplumsal cinsiyet boyutlarının etkin bir şekilde entegrasyonu, başta herkes için erişilebilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin sağlanmasına yönelik SKH 7 olmak üzere tüm Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH'ler) uygulanması ve başarılması için hayati önem taşımaktadır. Buna karşılık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi (SKH 5), sürdürülebilir enerjiye geçişte ve evrensel enerji erişiminin yanı sıra tüm SKH'lere yönelik ilerlemenin sağlanmasında merkezi bir öneme sahiptir. Sürdürülebilir enerjiye geçiş herkes için fayda ve fırsatlar yaratabilir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı ve kadın liderliğindeki girişimler ve projeler, farklı düzeylerde sürdürülebilir enerji çözümleri sağlamak da dahil olmak üzere yeni enerji alanında başarılı olabileceklerini geniş çapta göstermiştir. Kadınlar aynı zamanda enerji iş gücünde ve mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerde (MSMEs) girişimci olarak giderek daha aktif hale gelmekte, ekonomik büyümeye ve endüstriyel kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve enerji konusundaki diyalog, kadınların yalnızca mağdur ya da kırılgan bir grup olarak tanımlanmasından, enerji sektöründe tüketici, üretici, yenilikçi ve karar verici olarak önemli değişim aktörleri olarak kabul edilmelerine kaymıştır.

Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) ve Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women)

Sürdürülebilir Enerji Dönüşümünde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konulu bu rehberi hazırlamak üzere güçlerini birleştirmişlerdir. Bu rehber, araştırma bulguları ve örnek olay incelemeleri ile toplumsal cinsiyet ve enerji bağlantısındaki kilit ve yeni ortaya çıkan konulara genel bir bakış sunmaktadır. Bu Rehber, sürdürülebilir enerji politikaları, programları ve projelerinin tasarlanması ve uygulanmasında yer alan hükümet, özel sektör ve sivil toplumun yanı sıra BM sistemindeki politika yapıcılar ve kalkınma uygulayıcılarını desteklemek hazırlanmıştır.

Bu Kılavuz, COVID-19 salgını ve Ukrayna'daki savaşın toplumsal cinsiyet ve enerji üzerindeki etkileri, [sürdürülebilir Herkes için Sürdürülebilir Enerji](#): olmayan tüketim ve üretim kalıpları ve günümüzün en büyük çevre ve kalkınma sorunlarından biri olan iklim değişikliği de dahil olmak üzere, o zamandan bu yana ön plana çıkan küresel eğilimleri ve zorlukları yansıtırken, 2013 tarihli "[Toplumsal Cinsiyet Boyutları](#)" başlıklı bir önceki ortak yayının tavsiyelerini temel almaktadır. 2021'in ikinci yarısında benzeri görülmemiş bir enerji krizi patlak vermiş, küresel CO2 emisyonlarında kaydedilen en büyük artışa (2020'de yüzde 5 düştükten sonra yüzde 6 artış) katkıda bulunmuş, 2022'de Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'yı işgaliyle daha da şiddetlenen yükselen fiyatlar, fosil yakıt ithalatına bağımlı 136'dan fazla ülke için ciddi ekonomik sonuçlara yol açmış, halihazırda pandeminin mali kısıtlamalarından [etkilenen REN21](#) en yoksul ülkeler ve özellikle de kadınlar ve kız çocukları bundan en fazla zarar gören kesim olmuştur ([2022 UN Women 2022](#)).

AKRONİMLER

ADB	Asya Kalkınma Bankası
AfDB	Afrika Kalkınma Bankası
CSP	Yoğunlaştırılmış Güneş Enerjisi
CTCN	Birleşmiş Milletler İklim Teknolojisi Merkezi ve Ağı
DCED	Kurumsal Gelişim için Donör Komitesi
DRR	Afet Riskinin Azaltılması
ECOSOC	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi
ECREEE	ECOWAS Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Merkezi
ECOWAS	Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu
EERE	Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Ofisi
EESI	Çevre ve Enerji Çalışmaları Enstitüsü
EIGE	Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü
ENERJİ	Uluslararası Toplumsal Cinsiyet ve Sürdürülebilir Enerji Ağı
ESMAP	Enerji Sektörü Yönetimi Destek Programı
GALI	Küresel Hızlandırıcı Öğrenme Girişimi
GCF	Yeşil İklim Fonu
GCIP	Küresel Temiz Teknoloji İnovasyon Programı
GEF	Küresel Çevre Fonu
GIZ	Alman Kalkınma İşbirliği Ajansı
GRB	Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme
CTP	Toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma
GWNET	Enerji Dönüşümü için Küresel Kadın Ağı
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
IDB	Amerikalılar Arası Kalkınma Bankası
IEA	Uluslararası Enerji Ajansı
IFAD	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
IFC	Uluslararası Finans Kurumu
IFPRI	Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü
IPCC	Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IISD	Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü
IMF	Uluslararası Para Fonu
IRENA	Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı
ITC	Uluslararası Ticaret Merkezi
IUCN	Uluslararası Doğa Koruma Birliği
NDC	Ulusal Belirlenmiş Katkı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu

NORAD	Norveç Kalkınma İşbirliği Ajansı
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OHCHR	İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
PFAN	Özel Finansman Danışma Ağı
PV	Fotovoltaik sistemler
REN21	21'inci Yüzyıl için Yenilenebilir Enerji Ağı
SACREEE	SADC Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Merkezi
SKH'ler	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
SEforALL	BM Genel Sekreteri'nin Herkes için Sürdürülebilir Enerji girişimi
SIDS	Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri
STEM	Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik
BM	Birleşmiş Milletler
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNECE	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
UNIDO	Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü
BM KADINLAR	Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi
USAID	Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı
WFP	Dünya Gıda Programı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
WIEGO	Kayıt Dışı İstihdamdaki Kadınlar: Küreselleşme ve Örgütlenme
WiRE	Yenilenebilir Enerji Alanında Kadınlar
WRI	Dünya Kaynakları Enstitüsü
WWF	Dünya Vahşi Yaşam Fonu

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Döngüsel Ekonomi | "Döngüsel ekonomi, atık ve kirliliğin tasarlanması, malzeme ve ürünlerin değerinin korunarak ekonomide tutulması ve aynı zamanda doğal sistemlerin yenilenmesi ilkelerine dayanan bir ekonomidir. Döngüsel bir ekonomi oluşturma hedefi, hükümetlerin, işletmelerin ve tüketicilerin mevcut "al, yap ve at" çıkarıcı sanayi modelinin ötesine bakmalarını ve toplum çapında olumlu faydalara odaklanarak büyümeyi yeniden tanımlamalarını gerektirmektedir. Döngüsel ekonomiye geçiş, ekonomik faaliyetlerin doğal kaynakların tüketiminden ayrıştırılmasını ve atık ve kirlilik gibi olumsuz dışsallıkların sistem dışında tasarlanmasını gerektirmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş ve biyoçeşitlilik ile eko sistemlerin daha sürdürülebilir kullanımı ile desteklenen döngüsel model, ekonomik, doğal ve sosyal sermayeyi aynı anda inşa eder" (UNEP ve UNDP). "Döngüsel ekonomi, değer ve nihayetinde refah yaratmanın yeni bir yoludur. İyileştirilmiş tasarım ve servis yoluyla ürün ömrünü uzatarak ve atıkları tedarik zincirinin sonundan başına taşıyarak, yani kaynakları yalnızca bir kez değil, tekrar tekrar kullanarak daha verimli bir şekilde kullanarak çalışır" (UNIDO).

Enerji Verimliliği | "Enerji verimliliği basitçe aynı işi yapmak için daha az enerji kullanmak, yani enerji israfını ortadan kaldırmak anlamına gelir. Enerji verimliliği çeşitli faydalar sağlar: sera gazı emisyonlarının azaltılması, enerji ithalatına olan talebin azaltılması ve hane halkı ve ekonomi genelinde maliyetlerimizin düşürülmesi... İster binalar, ister ulaşım, sanayi veya enerji üretimi olsun, ekonominin her sektöründe verimlilik iyileştirmeleri için muazzam fırsatlar vardır" (EESI). "Enerji verimliliği, aynı görevi yerine getirmek veya aynı sonucu üretmek için daha az enerji kullanılmasıdır. Enerji verimli evler ve binalar ısıtmak, soğutmak ve aletleri ve elektronik cihazları çalıştırmak için daha az enerji kullanır ve enerji verimli üretim tesisleri mal üretmek için daha az enerji kullanır." (EERE).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği | "Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların, erkeklerin, kız ve çocukların eşit haklara, sorumluluklara ve fırsatlara sahip olmasını ifade eder. Eşitlik aynılık anlamına gelmez, ancak kadınların ve erkeklerin haklarının doğruları cinsiyete bağlı olmayacağı anlamına gelir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, farklı grupların çeşitliliğini tanıyarak tüm cinsiyetlerin çıkarlarının, ihtiyaçlarının ve önceliklerinin dikkate alınması anlamına gelir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bir kadın meselesi olmayıp, ne tüm erkeklerin ne de tüm kadınların homojen bir grup olmadığını kabul ederek tüm cinsiyetleri ilgilendirmeli ve tam anlamıyla dahil etmelidir" (UN Women). "Toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, tüm Amaç ve hedeflerde ilerleme kaydedilmesine önemli bir katkı sağlayacaktır. İnsanlığın yarısı tüm insan haklarından ve fırsatlardan mahrum bırakılmaya devam ederse, tam insan ve sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak mümkün değildir" (Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi).

Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması | "Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, Birleşmiş Milletler sisteminin ve uluslararası toplumun, Birleşmiş Milletler'in kendisini adadığı insan haklarının bir alt kümesi olarak kadın ve kız çocuklarının hakları konusunda ilerleme kaydetmek için seçtiği bir yaklaşımdır. Kendi başına bir amaç ya da hedef değildir. Kadınlar ve kız çocukları için erkekler ve erkek kıyasla daha fazla eşitliğin hayata geçirilmesine yönelik bir stratejidir. 'Toplumsal cinsiyet perspektifinin anaakımlaştırılması, mevzuat, politikalar veya programlar da dahil olmak üzere, her alanda ve her düzeyde planlanan herhangi bir eylemin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi sürecidir. Kadınların ve erkeklerin eşit şekilde faydalanması ve eşitsizliğin devam etmemesi için kadınların ve erkeklerin endişelerini ve deneyimlerini tüm siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlardaki politika ve programların tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinin ayrılmaz bir boyutu haline getirmenin bir yoludur. Nihai hedef toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır" (ECOSOC 18 Temmuz 1997 tarihli E/1997/66 sayılı Kararve)" (BM Kadın Birimi).

Yeşil Ekonomi | "Yeşil ekonomi düşük karbonlu, kaynak verimli ve sosyal açıdan kapsayıcı olarak tanımlanır. Yeşil bir ekonomide, istihdam ve gelirdeki büyüme, karbon emisyonlarının ve kirliliğin azaltılmasına, enerji ve kaynak verimliliğinin artırılmasına ve biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetlerinin kaybının önlenmesine olanak tanıyan bu tür ekonomik faaliyetlere, altyapıya ve varlıklara yapılan kamu ve özel yatırımlar tarafından yönlendirilir" (UNEP).

Sera **Gazı** | "Sera gazları doğal olarak oluşur ve güneşin sıcaklığının bir kısmının uzaya geri yansımını engelleyerek ve Dünya'yı yaşanabilir kılarak insanların ve diğer milyonlarca canlının hayatta kalması için gereklidir. Ancak bir buçuk asırdan fazla süren sanayileşme, ormansızlaşma ve büyük ölçekli tarımın ardından atmosferdeki sera gazı miktarları üç milyon yıldır görülmeyen rekor seviyelere yükselmiştir. Nüfus, ekonomi ve yaşam standartları arttıkça, sera gazı (GHG) emisyonlarının kümülatif seviyesi de artmaktadır" (BM).

Just Transition | "İklim değişikliği, kirlilik ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi acil çevre sorunlarıyla mücadele edebilmek için ulusların ve işletmelerin daha yeşil, dirençli ve iklim-nötr ekonomilere ve toplumlara geçiş yapmaları gerekmektedir. Adil Geçiş, ekonomiyi ilgili herkes için mümkün olduğunca adil ve kapsayıcı bir şekilde yeşillendirmek, insana yakışır iş fırsatları yaratmak ve kimseyi geride bırakmamak anlamına gelir. Adil Geçiş, iklim eyleminin sosyal ve ekonomik fırsatlarını en üst düzeye çıkarırken, etkilenen tüm gruplar arasında etkili sosyal diyalog ve temel çalışma ilkeleri ve haklarına saygı da dahil olmak üzere zorlukları en aza indirmeyi ve dikkatli bir şekilde yönetmeyi içerir. Adil bir geçişin sağlanması, kalkınmanın her seviyesindeki tüm ülkeler için önemlidir. Aynı zamanda tüm ekonomik sektörler için - hiçbir şekilde enerji arzıyla sınırlı kalmadan - ve hem kentsel hem de kırsal alanlarda önemlidir" (ILO).

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Adil Geçiş | "İster enerji sektöründe ister yeşil ürünlerin imalatıyla ilgili olsun, işgücünün ve işletmelerin adil geçişini sağlarken yeşil sektörlerin geliştirilmesi, kadın ve erkeklere fırsat ve muamele eşitliğinin en başından itibaren özel bir odak ve hedef olarak belirlenmesi halinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ele almak önemli bir potansiyele sahiptir. Böyle bir yaklaşım, sektörel ve mesleki ayrımın sürdürülmemesini, ücret ve beceri farklılıklarının ortadan kaldırılmasını, kapsayıcı sosyal diyalogun kurulmasını, çalışma koşullarının iyileştirilmesini ve sosyal korumanın geliştirilmesini sağlamak için bir fırsat sunmaktadır. Aynı zamanda, işlerin ve işyerlerinin dönüştürülmesi ve yeniden tanımlanması becerileri daha da geliştirebilir ve kadınlar için genellikle daha kötü olan sağlık ve güvenlik risklerini azaltabilir. Ayrıca, yeni işgücü piyasası fırsatlarının yaratılması, kadınların kayıt dışı ekonomide sahip olduğu işlerin kayıt altına alınmasını kolaylaştırabilir. Düşük karbonlu ve sürdürülebilir bir ekonomi inşa ederken, adil bir geçiş kadınların geride bırakılmamasını ve yeşil büyümeyi teşvik etmek ve herkes için sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için gerekli olan mevcut ve potansiyel katkılarının zayıflatılmamasını sağlayabilir" (ILO).

Yenilenebilir Enerji | "Yenilenebilir enerji, tüketildiklerinden daha yüksek bir oranda yenilenen doğal kaynaklardan elde edilen enerjidir. Örneğin güneş ışığı ve rüzgar, sürekli olarak yenilenen bu tür kaynaklardır. Yenilenebilir enerji kaynakları etrafımızda bol miktarda bulunmaktadır. Fosil yakıtlar - kömür, petrol ve gaz - ise oluşumu yüz milyonlarca yıl süren yenilenemeyen kaynaklardır. Fosil yakıtlar enerji üretmek için yakıldıklarında karbondioksit gibi zararlı sera gazı emisyonlarına neden olurlar. Yenilenebilir enerji üretmek, fosil yakıtları yakmaktan çok daha düşük emisyonlar yaratır. Şu anda emisyonların aslan payını oluşturan fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçiş, iklim krizinin ele alınmasında kilit öneme sahiptir. Yenilenebilir enerji artık çoğu ülkede daha ucuzdur ve fosil yakıtlara kıyasla üç kat daha fazla istihdam yaratmaktadır" (BM).

Sosyal İçerme | "Yaş, cinsiyet, engellilik, ırk, etnik köken, köken, din veya ekonomik ya da diğer statüler nedeniyle dezavantajlı durumda olan kişilerin topluma katılım koşullarını, daha fazla fırsat, kaynaklara erişim, söz hakkı ve haklara saygı yoluyla iyileştirme süreci" (BM).

Sürdürülebilir Enerji | "Sürdürülebilir enerji, gelecek nesillerin enerji ihtiyaçlarını veya iklimini tehlikeye atmadan mevcut operasyonları sürdürebilen kaynaklardan elde edilir. Rüzgar, güneş ve hidroelektrik dahil olmak üzere sürdürülebilir enerjinin en popüler kaynakları da yenilenebilirdir" (JHU). "Sürdürülebilir enerji, insan ırkıyla ilgili bir zaman diliminde tükenmesi beklenmeyen ve bu nedenle tüm türlerin sürdürülebilirliğine katkıda bulunan enerji kaynakları olarak tanımlanabilir" (ScienceDirect).

GENEL BAKIŞ

2013 yılında UN Women ve UNIDO, sürdürülebilir enerjinin toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde ilerletilmesine yönelik bir durum raporu ve tavsiyeler sunan Herkes için Sürdürülebilir Enerji: Toplumsal Cinsiyet Boyutları başlıklı bir rehber not yayınlamıştır. Yayımlanmasından bu yana rehber not, BM programlarının yanı sıra sürdürülebilir enerji girişimlerine toplumsal cinsiyet eşitliği hususlarının entegre edilmesine ilişkin küresel ve ulusal politika diyaloglarını bilgilendirmek için bir eğitim ve savunuculuk aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu 2023 güncellemesi de geniş bir kitleye yöneliktir: hükümetler, politika yapıcılar, kalkınma uygulayıcıları, sivil toplum kuruluşları, toplumsal cinsiyet savunucuları, özel sektör ve toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısında çalışmak isteyen uluslararası kuruluşlardaki personel.

2015 yılında 2030 Sürdürülebilir Gündeminin Kalkınma kabul edilmesi, hem tek başına bir hedef (SKH 5) olarak hem de herkes için uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye ilişkin SKH 7 de dahil olmak üzere Gündem genelinde kesişen bir zorunluluk olarak, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH'lervazgeçilmezi olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik yenilenmiş bir yetkinin sinyalini vermiştir. Bu, toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısının, hane düzeyinde birincil enerji yöneticileri olarak kadınların ve kız çocuklarının rolüne odaklanmaktan daha fazlasını içerdiğine dair artan kabulü yansıtmaktadır; bunun yerine, toplumsal cinsiyet eşitliği hususlarının yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve döngüsel ekonomi girişimleri ile etkileşimine daha geniş bir şekilde dikkat edilmelidir (UNIDO 2016).

Enerji sektörü, yenilikçi teknolojiler ve yaklaşımlar ortaya çıktıkça, iklim değişikliğine uyum ve azaltım daha da kritik hale geldikçe ve üretim ve tüketim kalıpları değişikçe gelişmiştir. SDG 7 hedefleri şunları gerektirmektedir: 2030 yılına kadar uygun fiyatlı, güvenilir ve modern enerji hizmetlerine evrensel erişimin sağlanması, yenilenebilir enerjinin küresel enerji karışımındaki payının önemli ölçüde artırılması ve enerji verimliliğindeki küresel iyileşme oranının iki katına çıkarılması (BM). 2030 Gündemi'nin kimseyi geride bırakmama taahhüdüyle birlikte, sürdürülebilir enerjiye geçişin kadınları ve kız çocuklarını tüm farklılıklarıyla kapsamasını sağlamak için kesişimsel bir yaklaşım gereklidir. Aynı zamanda, sürdürülebilir enerji

KUTU 1

SKA 7: Uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin sağlanması

Enerji, bugün dünyanın karşı karşıya olduğu neredeyse her büyük zorluk ve fırsatın merkezinde yer almaktadır. İster insana yakışır işler yaratmak ve gelirleri arttırmak, ister iklim değişikliğiyle mücadele etmek veya sürdürülebilir gıda üretimi ve tüketimi sağlamak olsun, herkes için enerjiye erişim şarttır. Küresel ekonominin temiz ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına ve kullanımlarına geçişini sağlamak, şimdi ve önümüzdeki on yıllarda en büyük ortak hedeflerimizden biridir. Sürdürülebilir enerji, şimdiki ve gelecek nesiller için gezegeni korurken yaşamları, geçim kaynaklarını ve ekonomileri dönüştürme gücüne ve potansiyeline sahiptir.

- Küresel nüfusun yüzde dokuzu hala modern elektriğe erişimden yoksundur - 2010'da 1,2 milyar kişiye kıyasla 2020'de 733 milyon kişi*
- 2010 yılında 3 milyar olan 2,4 milyar insan, 2020 yılında yemek pişirmek ve ısınmak için odun, kömür, odun kömürü veya hayvan atıklarına bağımlı hale gelecektir*
- Yemek pişirmek için kirlitici yakıt ve teknolojilerin kullanılmasından kaynaklanan hane içi hava kirliliği 2019 yılında yaklaşık 3,2 milyon kişinin ölümüne neden olmuş ve orantısız bir şekilde kadınları etkilemiştir ve daha yüksek maruziyet nedeniyle çocuklar*
- Enerji, toplam küresel sera gazı emisyonlarının yüzde 75'inden fazlasını oluşturarak iklim değişikliğine en büyük katkı yapan unsurdur**
- Yenilenebilir enerjinin toplam nihai enerji tüketimindeki payı 2010 yılındaki yüzde 16,1 seviyesinden 2019 yılı itibarıyla hafif bir artışla yüzde 17,7'ye yükselmiştir*
- Küresel finansal yatırımlar 2030 yılına kadar herkesin enerjiye erişimini sağlamak için yeterli olmaktan uzaktır***

Kaynaklar:

* SKA 7'nin İzlenmesi. Enerji İlerleme Raporu 2022

** ClimateWatch

*** Energizing Finance. Manzarayı Anlamak 2021

yeşil, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomilere toplumsal cinsiyete duyarlı adil geçiş kavramlarının merkezinde yer almaktadır (UN Women 2021, ILO 2022).

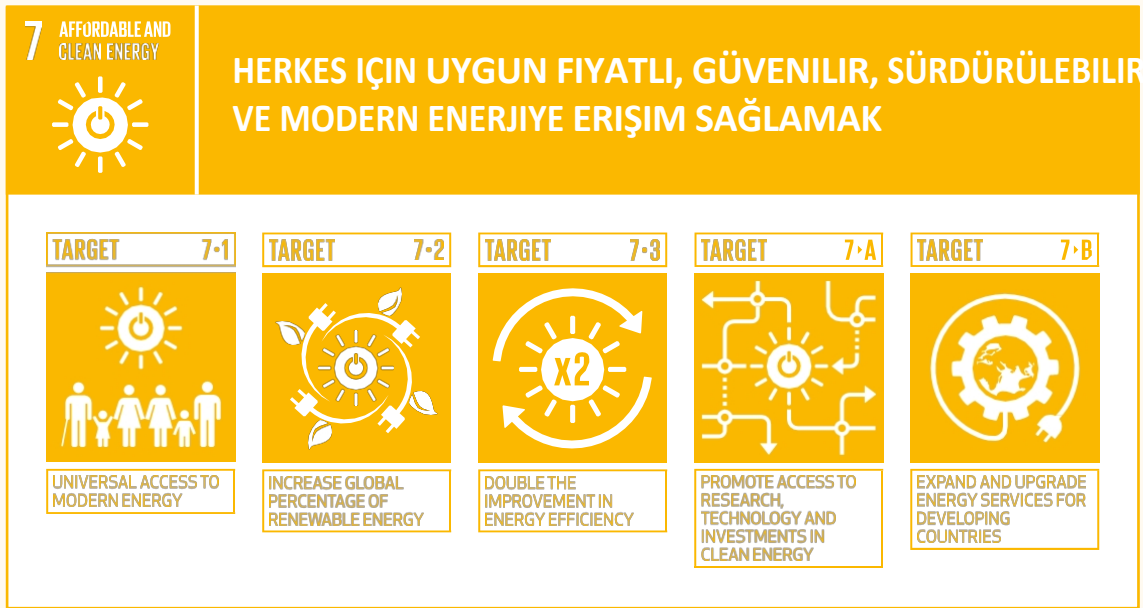
Bu Rehber, kadınların gen- der-enerji bağlantısındaki artan fırsatlara eşit şekilde liderlik edebilmelerini, katılabilmelerini ve bunlardan yararlanabilmelerini sağlamaya yardımcı olacak politikalar ve tedbirler için giriş noktalarını belirleyerek sürdürülebilir bir enerji geleceğine toplumsal cinsiyete duyarlı adil bir geçişe katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Yayın, enerji altyapısı ve erişimi, yenilenebilir ve verimliliği alanlarını incelemekte ve bağlantısı, sağlık ve güvenlik ile döngüsel ekonomi konularına ışık tutmaktadır. Yayın daha sonra toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi için giriş noktalarını şu şekilde tanımlamaktadır

Sürdürülebilir enerji iş gücünde sonuçlar sürdürülebilir eşit fırsatlar ve yaratarak kadınların katılımını ve liderliğini enerjiye artırmak; kadınların sürdürülebilir enerji girişimciliğini enerji yasaları, politikaları kurumlarını teşvik etmek; toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir ve yürürlüğe koyarak cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji için finansman ve uygulamak; ve toplumsal geçiş sağlamak. Kitap, enerji sektöründeki yaygın toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine genel bir bakış sunduktan sonra, sahada devam eden çabaları ve sonuçları göstermek amacıyla her bir tematik alan için temel konulara ve proje örneklerine değinmektedir. Her tematik bölüm, okuyucunun belirli bir temayı daha derinlemesine incelemesine olanak tanıyacak mevcut kaynaklara ve ilgili araştırmalara genel bir bakışla sona ermektedir.

Tamamlayıcı eklerde, toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısı alanında çalışan kuruluşlar, ağlar ve girişimler yer almaktadır.

ŞEKİL 1

SKA 7 Amaç ve hedefler

Kaynak: Küresel Hedefler.

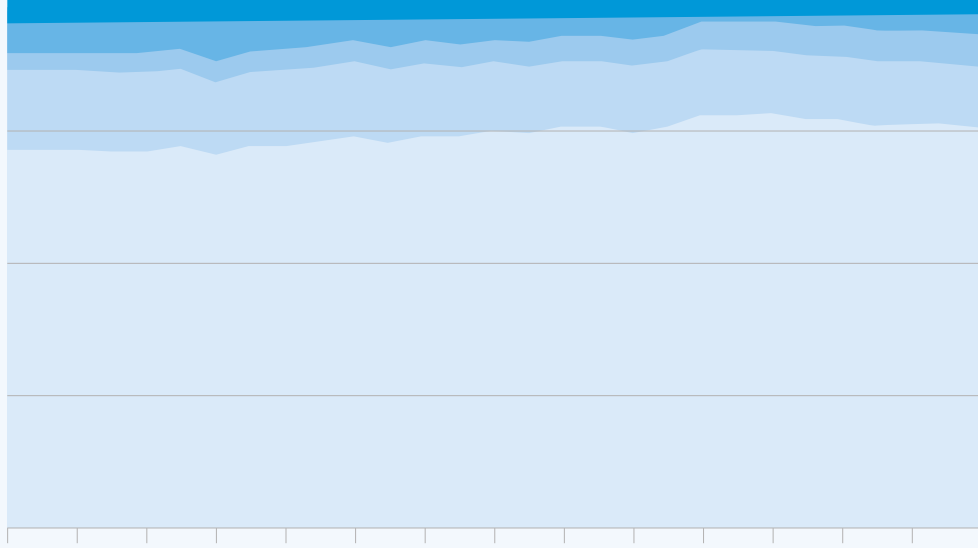
1GİRİŞ

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında Paris Anlaşması'nın 2015 yılında kabul edilmesi, sıcaklık artışını sanayi öncesi seviyelerin 1,5 santigrat derece üzerinde sınırlama hedefine ulaşmanın anahtarı olarak tüm sektörlerde karbonsuzlaştırmaya yönelik çabaları hızlandırmıştır. BMİDÇS'ye emisyonları azaltmak için ulusal düzeyde planlar (Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılar veya NDC'ler) sunan 194 Taraftan 182'si NDC'lerinde yenilenebilir enerji bileşenlerine yer vermiştir, ancak yalnızca 144'ü yenilenebilir enerji hedeflerini sayısallaştırmış ve yalnızca 13'ü genel enerji karışımlarında yenilenebilir enerji yüzdesini taahhüt etmiştir (IRENA 2022). Enerji sektöründen kaynaklanan emisyonların azaltılmasına yönelik bu tedbirler, kadınların ve kız çocuklarının geride bırakılmamasını sağlamak için çok önemli giriş noktaları içermektedir. Yine de, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması sadece mütevazı bir ilerleme kaydetmiştir; 120 ülkeden NDC'ler üzerine yapılan bir çalışmada, sadece yüzde 24'ü ulusal toplumsal cinsiyet eşitliği kurumlarını iklim değişikliği yönetişiminin bir parçası olarak tanımlamış ve sadece yüzde 27'si kadınların iklimle ilgili karar alma süreçlerine katılımının önemine dikkat çekmiştir (UNDP 2021). Ulusal düzeydeki enerji sektörü çerçeveleri bağlamında, toplumsal cinsiyet değerlendirmeleri hane halkı düzeyinde durma eğilimindedir veya kadınları ve kız çocuklarını enerjinin pasif kullanıcılarından daha fazlası olarak görmemektedir; çok azı adil bir sürdürülebilir enerji geçişini hızlandırmak için değişimin araçları olarak ihtiyaçlarını ve önceliklerini dikkate almaktadır (IUCN 2017).

Bu Kılavuz, bir önceki kılavuz notun tavsiyelerini temel alarak ve 2013'te yayımlanmasından bu yana geçen yıllar içinde ön plana çıkan küresel zorlukları dikkate alarak sürdürülebilir bir enerji geleceğine adil bir geçişe katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. İklim ve çevre ile ilgili acil durumların kadınlar ve kız çocukları üzerindeki orantısız etkileri, COVID-19 salgını ve Ukrayna'daki savaşın sonuçları ile birleşerek 2030 Gündemi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki ilerlemeyi tersine çevirmiştir. COVID-19'un ekonomik etkileri, aralarında 15 milyon Sahra Altı Afrikalının da bulunduğu, gelişmekte olan ülkelerde enerji erişimine yeni kavuşmuş pek çok kişinin bu erişimi kaybetmesine neden oldu. Pandemi aynı zamanda birçok insanın temiz yemek pişirme de dahil olmak üzere modern yakıtlar için ödeme yapamayacağı anlamına geliyordu. Ukrayna'daki savaş nedeniyle artan petrol ve gaz maliyetleri, kadınların ve kız çocuklarının enerji yoksulluğu ve enerjiye zaten eşitsiz olan erişimleri üzerinde zararlı etkiler yaratmıştır (UN Women 2022). Önümüzde on yıldan az bir süre varken, dünyanın 2030 yılına kadar SKH'lere ulaşması pek mümkün görünmemektedir (BM 2022).

Bu küresel krizler kolektif eylem gerektirmektedir. Politika yapıcılarının COVID-19 ve Ukrayna'daki savaşın şiddetlendirdiği hayat pahalılığı, yakıt ve gıda krizlerinin ardından 'daha iyisini inşa etmek' için müdahale ve toparlanma paketleri tasarlamaları ve uygulamaları için kritik fırsatlar sunmaktadırlar. Aynı durum, uyumlu bir müdahaleyi şekillendirmek ve iklim değişikliğine karşı kolektif direnç oluşturmak için kapsayıcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı iklim eylem stratejileri için de geçerlidir. Bu, sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme ve sanayileşmeyi artırabilecek yenilenebilir enerjinin yanı sıra enerji verimli, düşük karbonlu teknolojiler yoluyla iklim çözümleri sağlayan toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısındaki kilit giriş noktalarının belirlenmesi ve ele alınması anlamına gelmektedir. Küresel emisyonlara en fazla katkıda bulunan sektör olan enerji sektörü, yeşil bir ekonomiye ve sürdürülebilir bir enerji geleceğine adil bir geçişin sağlanmasında çok önemli bir rol oynayabilir ve oynamalıdır. Adil bir geçiş ancak kadınların ve kız çocuklarının tam ve eşit katılımı, liderliği ve karar alma süreçlerine katılımı ile sağlanabilir.

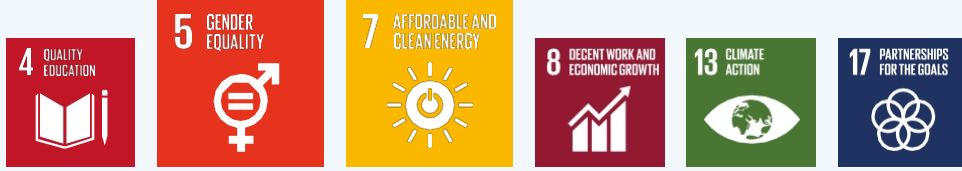
Erişimi ve güvenilirliği artırmak için enerji sektörüne yapılan yatırımlar, kadınların ücretli ve ücretsiz işlerinde üretkenliklerini ve refahlarını artırmada önemli bir rol oynayabilir. Kadınların ücretsiz işlerinin azaltılması, ekonomik özerkliklerini artıran gelir getirici faaliyetlerde bulunmalarına imkan tanıyabilir ve bu da kadınların kazançlarını hane ve toplum içinde yeniden yatırıma dönüştürmesiyle çarpan etkisi yaratabilir. Kanıtlar, kadınların daha sürdürülebilir tüketiciler olduğunu (örneğin, eko-etiketli ürünler ve yeşil tedarik uygulamaları açısından) ve enerjiyle ilgili davranışlarını iyileştirmeye daha istekli olduklarını göstermektedir (EIGE 2012); ve kadın örgütleri son kilometre pazarlarına ulaşmak için benzersiz bir konuma sahip olduğundan, enerji alanında kadın girişimciliği önemli bir potansiyel teşkil etmektedir (BM 2018).

Kadınların enerji iş gücündeki rolünün giderek daha fazla kabul görmesi, liderlik ve yönetim kurullarında ve teknik eğitim ve mentorlukta temsil edilmelerini vurgulamaktadır (IRENA 2019). İşgücü içinde ve kurumların ve şirketlerin liderliğinde cinsiyet çeşitliliğinin artırılmasının verimliliği, yeniliği ve sürdürülebilirliği artırdığı defalarca kanıtlanmıştır. Özel sektörde, daha fazla kadın şirket yöneticisinin varlığı, sürdürülebilir iş uygulamalarının ve fırsatlarının (petrol ve gaz ve madencilik sektörleri de dahil olmak üzere) proaktif bir şekilde takip edilmesini teşvik eder ve bu da uzun vadede emisyonların azaltılması için önemli bir adım olabilir. Küresel olarak, yüzde 30'dan fazla kadın yönetim kurulu üyesine sahip şirketlerin emisyonlarındaki artış oranı sadece yüzde 0,6 iken, bu oran hiç kadın yönetim kurulu üyesi olmayan şirketler için yüzde 3,5'tir (Sasakawa Barış Vakfı 2020).

KUTU 2

Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Sözleşmesi

Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Sözleşmesi, 2030 Gündemi genelinde bir dizi SKH'yi ele almaktadır:

Eylül 2021'de yapılacak BM Enerji Üst Düzey Diyalogu öncesinde paydaşlar, herkes için uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye ulaşmayı amaçlayan SKA 7'ye yönelik gönüllü taahhütler olan 'Enerji Sözleşmeleri' hazırlamaya davet edildi. SKA 7'nin, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin SKA 5 de dâhil olmak üzere diğer SKA'lara ulaşmak için gerekli olduğu ve toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesinin herkes için sürdürülebilir enerjiye ulaşmanın temelini oluşturduğu kabul edilerek Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Sözleşmesi başlatılmıştır. Bu Sözleşme, aşağıdaki hedeflerle adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir enerji geçişini hızlandırmak için toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesine yönelik eylemi katalize etmek üzere güçlerini birleştiren benzer düşünen ortaklardan oluşan küresel bir çok paydaşlı koalisyondur:

- **Hedef 1:** Kadınlar adil, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir enerji dönüşümüne liderlik etmek, katılmak ve bundan faydalanmak için eşit fırsatlara sahiptir.
- **Hedef 2:** Kadınların sürdürülebilir enerji ürün ve hizmetlerine eşit erişimi ve bunlar üzerinde eşit kontrolü vardır.

Bu koalisyon şu anda on hükümeti (Kanada, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, İzlanda, Kenya, Nepal, Nijerya, Norveç, İsveç, ABD) ve özel sektör, akademi, sivil toplum, gençlik ve uluslararası kuruluşlardan 70'ten fazla paydaşı bir araya getirmektedir.

2

TOPLUMSAL CİNSİYET- ENERJİ BAĞLANTISI

Toplumsal cinsiyet ve enerji konusundaki diyalog, kadınların savunmasız grupların bir parçası olarak tanımlanmasından, enerji değer zinciri boyunca tüketiciler, üreticiler, dağıtıcılar ve karar vericiler olarak değişimin kilit aktörleri olarak kabul edilmesine doğru kaymaktadır (ESMAP 2018). Bakış açısındaki bu değişimin yanı sıra, kesişimsellik üzerine çok ihtiyaç duyulan bir odaklanma ortaya çıkmaktadır: hem toplumsal cinsiyet eşitliği savunucuları hem de toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısı içindeki politika ve programların hedef grupları olarak genç, yaşlı, engelli ve LGBTQI+ ve toplumsal cinsiyet çeşitliliğine sahip kişilerin seslerine ve katılımlarına kulak verilmesini sağlayarak çoklu ve kesişen ayrımcılık biçimlerinin tanınması (SEforALL 2018, Sheehan ve Stone 2020). Ortaya çıkan araştırmalar, enerji yoksulluğunun çevresel adaletsizliğin bir yönü olarak nasıl ortaya çıkabileceğini göstermektedir; yani doğal kaynaklara eşit olmayan erişim, çevresel tehlikelerin dağılımı, risk ve yüklerden korunmanın yanı sıra kararlarda yetersiz temsil ve faydalara erişimde haksız muamele (Sovacool ve Dworkin 2015). Bu analiz sadece toplumsal cinsiyet kimliklerini değil, aynı zamanda ırk, sınıf, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim ile enerji değer zincirinin tüm aşamalarında ihtiyaçları, öncelikleri, temsiliyetleri ve katılımları yeterince temsil edilmeyen gruplar için enerjiye erişim ve çevresel etkilerdeki eşitsizliklerin nasıl daha da arttığını ortaya koyan diğer uluslararası hususları da gündeme getirmektedir. Örneğin, büyük ölçekli enerji altyapı projelerinin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (WRI 2020) ve dünya genelindeki Yerli, Siyah ve Afrodescendent nüfuslar üzerindeki orantısız olumsuz sosyo-ekonomik ve çevresel etkileri üzerine araştırmalar ortaya çıkmaktadır.

Enerji değer zincirlerinin daha kapsamlı bir değerlendirmesini yapmak için toplumsal cinsiyet istatistiklerine ve ayrıştırılmış verilere ihtiyaç vardır; bu veriler yalnızca enerjiye erişimdeki farklılıkları netleştirmekle kalmaz, aynı zamanda yeterince temsil edilmeyen gruplar için erişimdeki eşitsizlikleri artıran, genellikle görünmez olan ihtiyaçlar ve etkiler çerçevesini de ortaya çıkarır. Bunlar arasında tarihsel bağlamın hesaba katılması, ön saflarda yer alan toplulukların planlama ve uygulamaya katılımı ve yüklerin ve faydaların eşit dağılımının sağlanması yer almaktadır (WRI 2020).

Mevcut veriler ve kanıtlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin, ayrımcı sosyal normların ve toplumsal cinsiyet rollerinin, kadınların ve kız çocuklarının enerji ve ilgili sektörlerde anlamlı bir şekilde katılmalarını, bu sektörlerden faydalanmalarını ve bu sektörlerde liderlik etmelerini nasıl engellediğine ışık tutmakta, böylece insan haklarının tam olarak hayata geçirilmesini ve kullanılmasını engellemekte ve sürdürülebilir kalkınmayı sekteye uğratmaktadır. Bu engeller, kadınların ve kız çocuklarının yaşamlarının çeşitli aşamalarında ortaya çıkmaktadır, ancak genellikle başlangıçta, özellikle enerji sektörüne giriş için boru hattı sağlayan alanlarda, orta ve yüksek eşit olmayan erişim olarak kendini göstermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, eğitim ve beceri geliştirmeye erişim açısından daha da artmakta ve destekleyici ve elverişli ortamların eksikliğinin enerji profesyonelleri olarak istihdam edilen kadınların oranının düşük olmasına katkıda bulunmaktadır.

Bu sektörlerde ilerleme. Dünya genelinde bilimsel araştırma ve geliştirme alanında istihdam edilenlerin yüzde 30'undan biraz azını kadınlar oluşturmaktadır (UNESCO 2019). Mesleki ayrımın bu yönü, bilim, teknoloji, mühendislik ve matematiğin (STEM) "geleneksel olarak erkek egemen alanlar" olduğu düşüncesini güçlendirmektedir ki bu da sektör genelinde yankı uyandıran zararlı bir algıdır. Örneğin, kadınların ve kız çocuklarının endüstriyel tasarım alanındaki ihtiyaç ve becerilerinin görünmezliği, teknoloji tasarım süreçlerinin, görüşlerinin etkili bir şekilde yaygınlaştırılması ve benimsenmesi için hayati önem taşıyan potansiyel son kullanıcıların önemli bir kısmının içgörülerini kaçırdığı anlamına gelmektedir.

Eşitsizlikler yönetişimin en üst seviyelerine kadar artmaya devam etmektedir. Örneğin Avrupa Birliği'nde kadınlar çevre, ulaştırma ve sektörlerinde üst düzey karar alma pozisyonlarının yaklaşık yüzde 26'sına sahipken, en düşük pay yüzde 17 ile enerji sektöründedir (EIGE 2012). 72 ülke üzerinde yapılan bir analiz, enerji alanında bakanlık pozisyonlarında sadece yüzde 6 oranında kadın olduğunu göstermiştir (USAID ve IUCN 2014). Ocak 2023'te kadınlar, 190 ülke bazında enerji, doğal kaynak yakıtları ve madencilikten sorumlu bakanlık pozisyonlarının yüzde 11'ine sahiptir, ancak sadece enerjideki paylarını tespit etmek mümkün değildir (UN Women ve IPU 2023).

Enerji sektörünün tüm seviyelerinde bu tür bir ayrımın kanıtı, orta ve yüksek eğitime erişimde cinsiyetler arası uçurumu azaltma yolunda önemli adımlar atan ve şu anda kadınların işe alınması, işte tutulması, terfisi, ilerlemesi ve liderliğini hedefleyen düzeltici önlemler geliştiren ülkeler de dahil üzere küresel olarak görülebilir (IEA 2021). Sürdürülebilir enerjiye küresel geçiş, kadınların bu alanda ilerlemesi için özel bir fırsat sunmaktadır: yenilenebilir enerji endüstrisi, teknik veya yönetsel işlerden ziyade idari işlerde yoğunlaşmış olsa da, petrol ve gaz endüstrilerine (toplam işgücünün yüzde 22'si) kıyasla daha fazla kadını (toplam yüzde 32'si) çekmektedir (IRENA 2019). Kadınların ve kız çocuklarının enerji sektörüne girişin önündeki engelleri aşmalarına yardımcı olacak politika ve düzenleyici ortamların yokluğu, kadınların girişimciliğini engellemekte ve kredi, finans, ağ oluşturma ve mentorluk fırsatları, yayım hizmetleri veya ihtiyaç duyulan diğer bilgi ve kaynak türlerine erişimi önlemektedir. Cinsiyet ayrımcılığını gideren açık işyeri politikaları ve uygulamaları, diğerlerinin yanı sıra cinsiyete özgü güvenlik endişelerini, insana yakışır çalışma koşullarını, hareketliliği göz ardı eden cinsiyet körü ve hatta düşmanca çalışma ortamlarını dönüştürmek için gereklidir.

Yukarıdaki engelleri doğru bir şekilde bağlamsallaştırmak için, kadınlar ve kız çocukları tarafından üstlenilen ücretsiz bakım ve ev işlerinin orantısız payını dikkate almak hayati önem taşımaktadır. Ücretsiz bakım ve ev işleri bireylerin, ailelerin, toplumların ve ekonomilerin ayakta kalmasını ve gelişmesini sağlayan temel unsurlardır ve sürdürülebilir kalkınmanın çeşitli yönleriyle yakından bağlantılıdır. Kadınlar ve kız çocukları bu işlerin orantısız bir kısmını üstlendiklerinden, bu durum onların eğitime ve ücretli işlere erişimlerini engelleyebilmekte ve yoksulluktan kurtulma ve geç birikim, varlık veya emeklilik geliri elde etme kapasitelerini sekteye uğratabilmektedir. Düşük gelirli hanelerde, ücretsiz bakım ve ev işleriyle ilişkili zaman ve çaba; elektrik, borulu su, yerinde temizlik ve ulaşım gibi temel altyapı ve kamu hizmetlerinin mevcudiyeti ve kalitesinin yanı sıra yenilenebilir enerjiyle çalışan öğütücüler ve yakıt tasarruflu pişirme ocakları gibi zaman kazandıran aletlere erişime bağlı olarak önemli ölçüde farklılık göstermektedir (UN Women 2019). Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 5.4 numaralı hedefi, ücretsiz bakım ve ev işlerinin tanınması ve değer görmesi için kamu hizmetlerinin, altyapının ve sosyal koruma politikalarının ve bu işler için ortak sorumluluğun teşvik edilmesinin önemini açıkça kabul etmektedir. İş-yaşam dengesini destekleyen kamu ve özel sektör politikaları ve uygulamaları da kadınların enerji sektöründe ve ötesinde istihdam edilmeleri, sektörde tutulmaları ve terfi ettirilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Konusunda Geniş Rehberlik ve Politika Özetleri

- [Altıncı Değerlendirme \(AR6\) Sentez Raporu: İklim Değişikliği 2023 | IPPC](#)
- [İklim Değişikliği 2022: Etkiler, Uyum ve Kırılganlık IPPC Altıncı Değerlendirme Raporu \(AR6\) 2022 | IPPC](#)
- [SKA 7'izlenmesi - Enerji İlerleme Raporu 2022'nin | IEA, IRENA, UNSD, Dünya Bankası, WHO](#)
- [Toplumsal Cinsiyet Analizi ve Toplumsal Cinsiyetin Proje Döngüsünde Ana Akımlaştırılması Kılavuzu 2021 | UNIDO](#)
- [COVID-19 mücadelesinde toplumsal cinsiyet ve enerji ön planda: Daha cinsiyet eşitlikçi bir toparlanma güç vermek2020'ye | ENERGIA ve diğerleri.](#)
- [Kadınları enerji sistemi tedarik zincirlerine dahil etmenin faydaları 2020 | ENERGIA et al.](#)
- [Yenilenebilir Enerji: Toplumsal Cinsiyet Perspektifi 2019 | IRENA](#)
- [SKA 7'ye Ulaşmanın Hızlandırılması, Politika Özeti 12 Enerji ve Toplumsal Cinsiyet 2018 | BM](#)
- [Değişimin Kaldıraçları: Küresel Eğilimler Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sosyal Kapsayıcılığı Nasıl Etkiliyor Sürdürülebilir Enerjiye 2018 | SEforALL, ENERGIA, UK Aid](#)

- [Enerji Sektöründe Toplumsal Cinsiyeti Kapsayıcı Yaklaşımlar 2018](#) | ADB
- [Temiz Hane Enerjisine Erişimin Hızlandırılmasında En İyi Uygulamalar 2018](#) | wPOWER, ABD Dışişleri Bakanlığı
- [Enerji Erişimi ve Toplumsal Cinsiyet: Dengeyi Doğru Kurmak 2017](#) | Dünya Bankası Grubu, ENERGIA
- [En kırılgan ve ulaşılması en zor insanlar için sürdürülebilir erişim yollarının ölçeklendirilmesi 2017](#) | SEforALL [Toplumsal Cinsiyet ve Enerji 2016](#) | EIGE
- [Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Sanayi için Sürdürülebilir Enerji ve Kadınların Güçlendirilmesinin Karşılıklı Faydaları Kalkınma 2016](#) | UNIDO
- [Enerji ve Maden Çıkarma Faaliyetlerinde Toplumsal Cinsiyete Odaklanma - Görev Ekibi Liderleri için Kaynak Kitap 2016](#)
- [Dünya Bankası Sürdürülebilir Enerjiye Erişim Yoluyla Afrika'da Kadınların Güçlendirilmesi 2016](#) | AfDB
- [ECOWAS Üye Ülkelerinde Enerji ve Toplumsal Cinsiyet Konularının Durum Analizi 2015](#) | ECREEE, NREL
- [Enerji ve İklim Değişikliği Projelerinde Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması Kılavuzu Enerji:2014](#) |
- [UNIDO Herkes için Sürdürülebilir Toplumsal Cinsiyet Boyutları 2013](#) | UNIDO, UN Women
- [Toplumsal Cinsiyet Konularının Enerji Operasyonlarına Entegre Edilmesi 2013](#) | ESMAP, Dünya Bankası Grubu
- [Toplumsal Cinsiyet Araç Kiti: Enerji - Sayacın Ötesine Geçmek 2012](#) | ADB
- [Enerji Projelerinde Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması: Pratik Bir El Kitabı 2011](#) | ENERGIA

2.1 Enerji altyapısı ve erişim

Enerji altyapısı, genellikle büyük ölçekli gücün üretimi, iletimi ve dağıtımı ile ilgili bir şemsiye terimdir. Enerji fosil yakıtlar, su, güneş, rüzgar, biyokütle ve jeotermal ısı gibi çeşitli kaynaklardan üretilir. İletim ve dağıtım projeleri, üretilen enerjiyi (elektrik veya ısı) enerji tüketicilerine bağlamaya odaklanır.¹ Projeler, enerji depolama ve trafo merkezleri, enerji ölçümü, yük kapasitesi, yer altı ve yer üstü elektrik hatlarının dağıtım yollarının yanı sıra enerji üretimi, dağıtımı, depolanması ve için gerekli altyapının çevresel ve sosyal boyutlarını ele alabilir. Buna jeotermal enerji için borular, hidro enerji için barajlar, elektrikli araçlar için şarj istasyonları ve elektrik şebekesinin genişletilmesi dahildir. Enerjiye erişimde ülkeler arasında ve içinde önemli bir uçurum vardır; küçük ölçekli, şebekeden bağımsız ve dağıtılmış sistemler

Güneş, rüzgar, hidroelektrik ve biyo-kütle kaynaklarından elde edilen enerjiden yararlanmak, özellikle şebeke genişletme maliyetlerinin ve lojistiğinin genellikle pro- hibitif olduğu uzak ve kırsal bölgelerde erişimdeki boşlukları kapatmada önemli bir rol oynayabilir (UNEP 2016).

Artan enerji erişimi, kadınların refahı ve ekonomik faaliyetleri üzerinde olumlu etkilere yol açmakta, zaman yoksulluğunu ve ücretsiz bakım ve ev içi iş yüklerini azaltmaktadır (UN Women 2019). Önemli kanıtlar, kadınların ihtiyaçlarını ve önceliklerini dikkate alan enerji müdahalelerinin, hane halkı ve toplumdaki enerji yoksulluğunun ele alınmasında ve daha geniş anlamda toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde olumlu bir etkiye sahip olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu tür müdahaleler aynı zamanda kadınların enerji müdahalelerine eşit katılımının herkes için çok daha yüksek potansiyel faydalara sahip olmasını sağlamak için daha da ileri gitmektedir (UN Women 2016; Glemarec et al. 2016).

1 Enerji üreten, satan, ticaretini yapan veya depolayan enerji tüketicileri olan "enerji üreticilerine" giderek daha fazla atıfta bulunmaktadır (Kotilainen 2020).

Kadınlar tüm enerji tüketicilerinin yarısını temsil ettiğinden, kullanımlar erişimi artıracak, bağlantı maliyetlerini ve kullanıcı ücretlerini azaltacak ve uzun vadeli mali uygulanabilirliği sağlayacak önlemleri entegre etmek için çok önemli bir fırsata sahiptir.

Buna ek olarak, erişim yollarının inşası gibi yardımcı altyapının yayılma etkileri, iyi planlanmış ve çevreye duyarlı olması halinde, herkes için uzun vadeli faydalar sağlama potansiyeline sahiptir; örneğin, özellikle kız çocukları arasında okula devam oranının artmasına yol açabilecek uzak bölgelerin bağlantısının iyileştirilmesi gibi (ESMAP 2018). Sürdürülebilir enerji projelerinin toplumsal cinsiyete duyarlı olması için kadınların, erkeklerin ve marjinal grupların enerji tüketicisi, enerji üreticisi olarak ve enerji projelerinin doğrudan ve dolaylı olarak yarattığı gelir fırsatlarından eşit şekilde faydalanması gerekir; bu da genellikle özel ve hedefe yönelik ilgi ve destek gerektirir (IGC 2022).

A. Temel Konular

Enerji altyapı projelerinin ve kalkınmanın toplumsal cinsiyete göre farklılaşan etkileri her zaman hemen ortaya çıkmaz ve kadınların araziye erişimi, sağlık ve güvenlik ve hareketlilik gibi hususları ya da yerinden edilme ve/veya yeniden yerleştirme ile ilgili konuları görünmez kılarak gözden kaçma eğilimindedir. Araştırmalar, yeniden yerleşim, tazminat veya gönülsüz yerinden edilmeyi içeren projelerin ve bunlarla bağlantılı ekonomik, sosyal ve çevresel risklerin genellikle kadınları orantısız bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Tazminat planları, kadınların toprak ve mülkiyet üzerindeki sınırlı hakları gerçeğini dikkate almayabilir, bu da çoğu durumda onları etkili bir şekilde dışlar (Dünya Bankası 2018, BM Kadın ve OHCHR 2020 Birimi). Ayrıca, kadınların orantısız bir şekilde temsil edildiği kayıt dışı ekonomide çalışan insanlar, yeterli tazminat almadan önemli kaynaklara erişimlerini kaybetme riskiyle karşı karşıyadır (CIF 2017).

İstişareler ve proje planlaması sırasında kadınların ve erkeklerin ihtiyaçlarının dikkate alınması çatışmaları azaltabilir ve enerji altyapı projelerini daha kapsayıcı ve verimli hale getirebilir (USAID ve IUCN 2018). Ancak, kadınlar genellikle enerji projeleri veya istişare fırsatları hakkında bilgilendirilmemekte ve dolayısıyla proje planlama ve tasarım sürecinin dışında bırakılmaktadır. Ayrımcı toplumsal cinsiyet normları ve uygulamaları, kadınların kamusal alanlarda konuşmasını veya olumsuz endişelerini dile getirmesini. Bu nedenle, genel topluluk toplantılarına ek olarak kadınlarla veya kadın gruplarıyla bir veya daha fazla ayrı istişare toplantısı düzenlemek iyi bir uygulama teşkil eder.

İhtiyaçlar, zorluklar ve becerilerdeki cinsiyete dayalı farklılıkların dikkate alınmasını sağlamak. Konsültasyonlar için güvenli ulaşım erişmek zor olabilir ve zamanlamaları ücretsiz bakım ve ev işi sorumluluklarıyla çakışabilir (IDB 2014).

Büyük ölçekli enerji projeleri, proje topluluğunda erkek göçmen veya geçici işçilerin varlığının artmasına veya seyahat değiştiren ve kadınlar için potansiyel güvenlik riskleri oluşturabilen yollar gibi yeni yardımcı altyapıların devreye girmesine yol açabilir (USAID 2015). Hem işçiler hem de enerji projelerinin içinde ve çevresinde yer alan topluluklar cinsel taciz ve şiddetten, HIV bulaşmasından ve diğer iş sağlığı ve güvenliği sorunlarından etkilenebilir ve özellikle kadınlar ve kız çocukları risk altındadır (IUCN 2020). Cinsel taciz ve istismarı önlemeye ve bunlara karşı korumaya yönelik davranış kurallarının, politikaların ve uygulamaların projelere dahil edilmesi bu etkilerin azaltılmasına yardımcı olabilir (Dünya Bankası 2018).

Toplumsal cinsiyet değerlendirmeleri, enerjiye erişimin artırılmasına yönelik çabalara ışık tutacak, bu da kadınların üretken, gelir getirici faaliyetlerde bulunmalarına ve eğitim seviyelerini yükseltmelerine yardımcı olacaktır. Enerji erişim programları, enerji bağlantısının satın alınabilirliğini ve bu bağlantıyı elde etmenin önündeki engelleri ele alabilir ve şebeke bağlantısı ve genişletme yatırımlarının finansal veya diğer açılardan uygulanamaz olduğu durumlarda enerji hizmetlerine erişimi köprülemek için merkezi olmayan mini şebekeler ve teknolojiler (güneş fenerleri, temiz ocaklar vb.) gibi şebeke dışı çözümlerin kullanımını teşvik edebilir (Dünya Bankası 2018, BM Kadın Birimi 2016). Sürdürülebilir enerji altyapısı, çok ihtiyaç duyulan enerji erişimini sağlayarak ve sera gazı emisyonlarını azaltarak dönüştürücü olma potansiyeline sahiptir ve aynı zamanda kadınların güçlenmesi, istihdamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği için fırsatları artırmaktadır. Afganistan, Butan ve Nepal, şebeke ve şebeke dışı çözümleri birleştirerek elektrige erişimi hızla artıran ve kırsal ve kentsel alanlar arasındaki uçurumları azaltan ülke örnekleridir. Bununla birlikte, şebekeden bağımsız güneş enerjisinin özellikle uzak ve kırsal alanlarda elektrige erişimi artırma potansiyeline rağmen, temel güneş enerjisi teknolojisi, kadınların ücretsiz bakım ve ev işi yüklerini önemli ölçüde azaltabilecek veya kadınların ev tabanlı işletmeler kurmasına olanak tanıyabilecek yüksek wattlı cihazları çalıştırmak için yetersiz kalmaktadır (UN Women 2019).

Bu son nokta, yalnızca kadınların ve kız çocuklarının mevcut rolleri dahilinde refahını artırmayı değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik koşulların üstesinden gelmeleri için onları güçlendirmeyi amaçlayan toplumsal cinsiyet eşitliği girişimlerini bilgilendirmek için çok önemli bir husustur.

bu tür rollerin nomik sınırları. Toplumsal cinsiyet değerlendirmeleri, örneğin enerjiye erişimin olmadığı yerlerde ön bağlantı maliyetlerini karşılamak için sosyal pazarlama ve finansman planları veya büyük ölçekli projelerde kadınlar için kaliteli ve insana yakışır işleri destekleyen kapasite ve beceri geliştirme önlemleri gibi elverişli politika ve finansal ortamları bağlamsallaştırmak ve bilgilendirmek için gereken verileri üretebilir.

Bu verilerin üretilmesi ve analiz edilmesi, enerji teknolojisi tasarımı, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda benzer şekilde bilgi sağlayabilir. Kadınlar yeni **teknolojilerin**² teşvik edilmesinde ve uygulanmasının kolaylaştırılmasında kilit bir rol oynamaktadır, ancak telekomünikasyondan enerji mühendisliğine kadar teknik alanlarda önemli ölçüde yetersiz temsil edilmektedir ([UNIDO 2015](#)).

B. Proje Örnekleri

Yoğunlaştırılmış Güneş Enerjisi - Topluları ve Kadınları Güçlendirmek, Fas | Dünyanın en büyük yoğunlaştırılmış güneş enerjisi (CSP)³ tesislerinden biri olan Noor-Ouarzazate kompleksi, bir milyondan fazla Faslıya enerji sağlamayı hedefliyor. Güneş enerjisi kompleksi aynı zamanda yerel topluluklar için ekonomik fırsatlar yaratmaya ve CSP teknolojileri için yerli üretime odaklanmaktadır. Fas'ta kadınların işgücüne katılımı dünyadaki en düşük oranlardan biri olup yüzde 24 civarındadır ve Ouarzazate ilinde bu oran daha da düşüktür. 2015'te yapılan saha araştırması, civar köylerdeki nüfusun CSP'yi yüksek vasıflı, uzun vadeli işler de dahil olmak üzere istihdam için bir fırsat olarak gördüğünü ortaya koymuştur. Proje istihdam fırsatlarını artırmayı amaçlasa da, çalışma, kadınların yetersiz nitelikler ve kırsal alanlardaki ayrımcı toplumsal cinsiyet normları nedeniyle iş bulmakta hala zorluklarla karşılaştığını ortaya koymuştur. Kadınlar şu anda CSP tesisinin işgücünün yalnızca yüzde 4'ünü temsil etmektedir. Ancak güvenli ve olumlu bir çalışma ortamı sağlanmadığı takdirde kadınların işgücüne katılımı daha da düşük olacaktır. Kadınlar şu anda kompleks içinde yemek, temizlik ve yönetim gibi daha kadınsı mesleklerden kalite kontrol ve sağlık ve güvenlik birimindeki teknik rollere ve topograf ve kaynakçı gibi yüksek vasıflı pozisyonlara kadar bir dizi işte çalışmaktadır. Kompleksin inşası sırasında kaybedilen arazi için nakit tazminat yerine, ki bu muhtemelen

Topluluk, drenaj ve sulama kanalları, içme suyu tesisleri, toplum merkezleri ve mobil sağlık karavanları gibi herkes için temel olanaklara ve sosyal hizmetlere yönelik yatırımları ve kız öğrenciler için bir yurt sağlanması ve çocuklar için spor ve kamp programları gibi özellikle kadınlara ve kız çocuklarına fayda sağlayan girişimleri tercih etmiştir ([ESMAP](#)).

Güneş enerjisine erişimi teşvik etmek için toplumsal cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik, Amerika Birleşik Devletleri | Grid Alternatives, **Amerika Birleşik Devletleri'nde**, toplumsal cinsiyet eşitliği ve çeşitliliğe öncelik vererek, yetersiz hizmet alan topluluklar için yenilenebilir enerji teknolojilerinin ve kariyerlerinin erişilebilirliğini artırmaya yönelik programlar uygulayan, kâr amacı gütmeyen büyük bir güneş enerjisi kurulum şirkettir. Grid Alternatives, enerji şirketleri arasında bir kadın CEO'ya ve 10 yönetim kurulu üyesinden dördüne sahip olması ve kadınları güneş enerjisi sektörüne dahil etmek için özel bir program yürütmesi bakımından benzersiz olabilir. Yeni yenilenebilir enerji altyapısının kurulması, topluluk üyelerine sınıfta ve sahada beceri kazanma ve ekonomik fayda sağlama fırsatı sunmaktadır. Grid Alternatives iş modeli, dar gelirli ailelere düşük maliyetle veya hiç maliyet getirmeden güneş enerjisi sağlarken, yetersiz hizmet alan topluluklara çok ihtiyaç duyulan eğitim ve işleri de beraberinde getiriyor. Kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak Grid Alternatives, devlet programlarından, kurumsal sponsorlardan ve kişisel bağışlardan gelen mali desteğe ve kurulum için gönüllülere ve stajyerlere güvenmektedir; bu da güneş enerjisi kurulumunun önemli ölçüde düşük fiyatlarla sağlanmasına olanak tanır ([Grid Alternatives, Allen ve ark. 2019](#)).

Endonezya'daki Büyük Hidroelektrik Projesinin Halk Sağlığı Risklerinin Azaltılması | Endonezya'daki Yukarı Cisokan Pompaj Depolamalı Hidro-Elektrik Enerji Projesi için yapılan bir etki analizi, işçi akınının hem inşaat işçileri hem de yerel halk için halk sağlığı risklerini artıracığını ve yeniden yerleşim sırasında hanelerin yer değiştirmesinin potansiyel sağlık etkileri olacağını ortaya koymuştur. Daha sonra bir toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma ve HIV/AIDS stratejisi hazırlanmış ve Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim Eylem Planına dahil edilmiştir. Yüklenici personeli ile yerel halk arasında HIV virüsünün taşınması riskini azaltmak için proje, yükleniciyi aşağıdakilerden sorumlu kılmıştır

2 Teknolojiler, ekipman, yöntemler, pratik bilgi ve beceriler, donanım gibi çok çeşitli şeyleri kapsayabilir, yazılım ve orgware.

3 CSP tesisleri, radyasyonu doğrudan termal veya elektrik enerjisine dönüştürüldüğü bir odak bölgesine yoğunlaştıran yansıtıcı veya geçirgen optik elemanlar kullanarak güneş radyasyonunu toplar ([ScienceDirect 2021](#)).

Yerel sağlık departmanı aracılığıyla bir HIV/AIDS farkındalık programı yürütmek için. Erken teşhisi teşvik etmek ve etkilenen bireylere yardımcı olmak amacıyla, bulaşma ve nleme konusunda ayda bir kez danışmanlık hizmeti verilmiş ve her iki ayda bir rutin teşhis muayeneleri yapılmıştır. Ayrıca, yerel sağlık departmanı aracılığıyla ayda bir kez prezervatif dağıtılmıştır. Bu girişim, tüm proje çalışanlarının yanı sıra çevredeki toplumu da kapsamıştır (ESMAP 2018).

Uzak topluluklardaki kadınların elektriğe erişimden kaynaklanan yeni fırsatlar konusunda eğitilmesi Asya Kalkınma Bankası tarafından kırsal kesimdeki yoksul kadınların uygun fiyatlı ve güvenilir **elektriğe** erişimini artırmayı amaçlayan bir proje

temiz ve yenilenebilir enerji kaynakları. Eylemler arasında uzak köylerde elektriğin güvenli ve verimli kullanımına ilişkin toplumsal farkındalık oturumları; kadın girişimcilere (girişimci adaylarına) iş geliştirme, katma değer yaratma ve yeni teknolojiler gibi konularda eğitim verilmesi ve bu girişimcilerin pazar fırsatları ve finansmanla ilişkilendirilmesi; kadınların karar alma süreçlerine eşit katılımının faydaları konusunda topluluk paydaşlarının duyarlı hale getirilmesi yer almıştır. Sonuç olarak, kadınların liderlik ettiği enerji temelli işletmelerin sayısı, elektrik kullanıcı kooperatiflerine yelikleri ve kooperatif toplantılarına katılan kadınların sayısı ve sıklığı önemli ölçüde artmıştır. Kadınlar ayrıca gelirlerinde ve finansmana erişimlerinde artış olduğunu bildirmiştir (ADB 2020).

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Altyapısı ve Erişimi

- [Kılavuz Notu - Teknik Alanlarda Toplumsal Cinsiyet Analizi: Enerji Altyapısı 2022](#) | UN Women
- [Enerjiye erişim ve toplumsal cinsiyet eşitliği neden ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır 2020](#) | ENERGIA
- [Yoksul İnsanların Enerjiye Erişimi 2010 - 2019](#) | Practical Action
- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Jeotermal retim - El Salvador'da Enerji ve Sosyal Faydaların Güçlendirilmesi 2019](#) | USAID, IUCN
- [Elektrik Altyapısında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Ulaşmak 2018](#) | Dünya Bankası Grubu
- [Jeotermal Enerji Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Sürdürülebilirliğe Giden Yol 2019](#) | ESMAP
- [evre Alanında Toplumsal Cinsiyetin Geliştirilmesi: Büyük lekli Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yenilenebilir Enerji Altyapılarının Geliştirilmesinde Sağlanması 2018](#) | USAID, IUCN
- [Elektriğin tesinde: Fas'ın Güneş Enerjisi Santrali Toplumlara ve Kadınlara Nasıl Fayda Sağlıyor? Bölgenin geleceği 2018](#) | ESMAP
- [Büyük lekli Elektrik Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Fırsatlarının ve Kısıtlarının Anlık Görünümü 2018](#) | Enerji ve Ekonomik Büyüme
- [Trung Son Hidro Enerji Projesinde Sosyal İçerme için İşbirliği Sonuçları, Vietnam 2017](#) | Dünya Bankası
- [ECOWAS'ta Enerji Altyapısı Planlaması ve Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmeleri için Yasal Bir Araç Geliştirilmesi 2017](#) | ECREEE
- [Daha Güvenli Bir Dünya İnşa Etmek: Toplumsal Cinsiyete Dayalı şiddetin önlenmesi ve Müdahalenin Entegrasyonu için Araç Seti USAID Enerji ve Altyapı Projesine 2015](#) | USAID
- [Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji: Rüzgar, Güneş, Jeotermal ve Hidroelektrik Enerji 2014](#) | IDB
- [Norveç'in Uganda'daki İletim Sektörü İşbirliğinde Toplumsal Cinsiyet - Giriş Noktaları, Zorluklar ve Başarılar 2013](#) | Norad/ENERGIA

2.2 Yenilenebilir enerji

Fosil yakıt temelli enerji altyapısıyla karşılaştırıldığında yenilenebilir enerji, küresel sera gazı emisyonlarına genel katkıyı azaltırken sosyal açıdan eşitlikçi ve toplumsal cinsiyete duyarlı girişimleri ilerletmek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Modern yenilenebilir enerji kaynakları (hidroelektrik, ulaşım için biyoyakıtlar, biyokütle, jeotermal, okyanus, güneş ve rüzgâr enerjisi) 2020 yılında küresel enerji tüketiminin yüzde 12,6'sını oluşturmuştur; bu oran 2019 yılında yüzde 11,7'ye göre hafif bir artış göstermiştir (REN21 2022). Sıcaklık artışı 1,5 santigrat derece ile sınırlamak için kalan kısa zaman dilimi içerisinde yeşil enerji sektörüne ve ekonomisine geçişi için, kadınların ve kız çocuklarının değişimin liderleri ve temsilcileri, tasarımcıları, uygulayıcıları ve yenilenebilir enerji politikalarının, teknolojilerinin ve uygulamalarının son kullanıcıları olarak her aşamada ve düzeyde eşit, tam ve anlamlı bir şekilde dahil edilmeleri gerekmektedir. Yine de, aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alındığı üzere, eğitim, öğretim ve işe alım, işte tutma ve ilerleme açısından cinsiyet eşitsizlikleri yenilenebilir enerji sektörünü karakterize etmeye devam etmektedir. Buna ek olarak, kadınlar ve kız çocukları, yenilenebilir enerjinin enerjiye, temiz yemek pişirmeye, geçim kaynaklarına ve gelir yaratma fırsatlarına erişimi artırma potansiyelinin yanı sıra ücretsiz bakım ve ev işlerinin yanı sıra ev içi hava kirliliğinden kaynaklanan hastalık ve ölümleri azaltma potansiyelinden hala tam ve eşit olarak yararlanamamaktadır.

A. Temel Konular

Kadınların ve kız çocuklarının ücretsiz bakım ve ev işlerini azaltırken ev içinde ve toplumda ekonomik olarak güçlenmelerini sağlamak için pompalı su hizmetleri, orta ve yüksek güçlü cihazlara erişim ve normal çalışma saatlerinin en az yarısında elektrik sağlamak için yeterli güç gerekir (ADB 2018). Aynı zamanda, temiz pişirme seçenekleri için yeterli yakıtın mevcut olması. Elektrik üretim altyapısı yetersiz olan, merkezi bir şebeke ağına bağlanmanın çok pahalı olduğu veya teknik olarak mümkün olmadığı topluluklar için, merkezi olmayan yenilenebilir şebeke dışı ve mini şebeke çözümleri, uygun fiyatlı ve güvenilir elektrik sağlamak için en uygun seçenektir. Sıklıkla güneş, hidro veya rüzgâr enerjisi ile çalışan mini şebekeler, mikro şebekelerden (tipik olarak 20-100 kişiye hizmet veren) tam mini şebekelere (500'den fazla kişiye hizmet veren), bireysel haneler ve yerel işletmelerden okullar ve sağlık klinikleri de dahil olmak üzere topluluk tesislerine kadar değişen boyutlarda hizmet vermektedir (Dünya Bankası 2017).

KUTU 3

Yenilenebilir enerjide rekor büyüme ancak dünya temiz enerji toparlanması için tarihi bir fırsatı kaçırdı

İki yıl süren COVID-19 salgınının ardından dünya, "daha iyisini inşa etmek" için yeşil bir toparlanma umuyordu. 2021'deki parlak noktalar arasında şunlar vardı: küresel kurulu yenilenebilir enerji kapasitesinde rekor artış ve yenilenebilir enerjiye rekor yatırım; güneş ve rüzgâr enerjisinin ilk kez dünya elektriğinin yüzde 10'undan sağlaması; 135'ten fazla ülkenin net sıfır sera gazı emisyonu hedefine sahip olması; ve Uluslararası Enerji Ajansı'nın fosil yakıtları sona erdirmeye ihtiyacından bahseden ve ülkelere takip etmeleri için bir plan sunan ilk net sıfır senaryosunu yayınlaması. Yine de küresel enerji dönüşümü gerçekleşmiyor. Pandeminin artçı şokları ve emtia fiyatlarındaki artış yenilenebilir enerji tedarik zincirlerini bozdu ve 2021'deki projeleri erteledi. Ayrıca, ekonomik faaliyetlerdeki toparlanma, küresel enerji talebinde yaklaşık yüzde 4'lük bir yol açtı ve bu talebin büyük bir kısmı fosil yakıtlarla karşılanarak rekor karbondioksit (CO2) emisyonlarına neden oldu. Yılın ikinci yarısında enerji fiyatlarındaki artış ve ardından Rusya Federasyonu'nun 2022'nin başlarında Ukrayna'yı işgal etmesi, benzeri görülmemiş bir küresel enerji krizine ve emtia şokuna katkıda bulunmuştur. Buna karşılık hükümetler fiyat artışlarını hafifletmek için kısa vadeli tedbirler uygulamaya koymuştur. Bu durum dünyayı daha da acil iklim felaketlerinin yanı sıra jeopolitik ve ekonomik tehditlerle karşı karşıya bırakmıştır. Bu yıl enerji dönüşümü için bir dönüm noktası olmalıdır. Fosil yakıtlara dayalı mevcut enerji sistemimizin karşı karşıya olduğu kriz endişe vericidir ve tüm ekonomik ve toplumsal faaliyetlerde acilen yenilenebilir enerjiye geçmemiz gerekmektedir. Yenilenebilir enerjinin, enerji krizine verilecek siyasi yanıtın merkezinde yer alması gerekmektedir. Daha güvenli, dirençli, düşük maliyetli ve sürdürülebilir bir enerji sistemi için sadece enerji verimli ve yenilenebilir enerjiye dayalı bir ekonomi oyunun kurallarını değiştirebilir.

: REN21'in Yenilenebilir Enerji 2022 Küresel Durum Raporu

Bir enerji sistemi modeli olarak mini-şebekeler, her bir tüketicinin sistemin ekonomik olarak uygulanabilirliği üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu az sayıda son kullanıcının bulunduğu dağıtım şebekelerine dayanmaktadır. Bu nedenle, hem kadınların hem de erkeklerin enerji ihtiyaçlarının ve önceliklerinin dikkatle değerlendirilmesi önemlidir. Mini-şebeke operasyonları, kadınların ihtiyaç ve gereksinimlerini şebekenin kurulumuna entegre etmelidir. Politika ve düzenleyici ortam, özellikle hassas durumdaki marjinal gruplar olmak üzere çeşitlilik ve kapsayıcılık hususlarını dikkate alarak, mini şebeke yoluyla sağlanan enerjinin hem kadınlar hem de erkekler için uygun fiyatlı, güvenilir ve sürdürülebilir bir şekilde mevcut olmasını sağlamalıdır.

Yenilenebilir enerji projelerinin önemli toplumsal cinsiyet boyutları vardır ve bu boyutlar değerlendirilerek projelerin ve ilgili faaliyetlerin kadınları ve kız çocuklarını güçlendirecek şekilde toplumsal cinsiyete duyarlı olarak tasarlanması için kullanılabilir. Bu tedbirler arasında kadın proje geliştiricilere veya toplumsal cinsiyete duyarlı projelere yönelik mali yardım; hem kadınlara hem de erkeklere yönelik tarife teşvikleri; kadın girişimcilere belirli bir yüzde ayrılması; ve kadınların ağı kurulmasını ve işletilmesini sağlamak için bilgiye, eğitime ve kapasite geliştirmeye kolayca erişebilecekleri topluluk düzeyinde eğitim merkezlerinin veya bilgi merkezlerinin geliştirilmesinin teşvik edilmesi yer almaktadır. Bu tedbirler, mali yardım, beceri geliştirme ve kapasite artırma yoluyla kadınların güçlendirilmesine yönelik tedbirleri hedeflemek için iyi bir kapsama sahip olan büyük ölçekli projeler için de geçerlidir.

Büyük ölçekli yenilenebilir enerji gelişiminin kadınlar ve kız çocukları, yerli halklar ve diğer ötekileştirilmiş topluluklar ile ekosistemler ve habitatlar üzerindeki olası çelişkili ve zararlı ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri konusunda gerekli tedbirler alınmalıdır. Yenilenebilir enerji için biyoyakıt plantasyonlarının geniş ölçekte arazi edinimine dayalı olarak yaygınlaştırılması, ormansızlaşmayı hızlandırmış, biyolojik çeşitliliği azaltmış ve karbon emisyonlarını azaltmak yerine artırırken, yerel ve yerli toplulukları yerinden etmiş ve kadınları ve evlerini geçim kaynaklarından mahrum bırakmıştır (Borras . 2010. , Tudge vd2021). Bu durum özellikle projelerin, etkilenenlerin, özellikle de yoksul ve yerli kadınların özgür, önceden ve bilgilendirilmiş rızası alınmadan tasarlandığı ve uygulandığı durumlarda geçerlidir (BM Kadın ve OHCHR 2020Birimi). Lityum

Yeniden üretilebilir enerji ve yeşil teknolojilere yönelik artan talebi karşılamak için pillerin çıkarılması, genellikle çöl bölgelerinde büyük miktarlarda su gerektirmektedir. Ayrıca madenlerden kaynaklanan kimyasal sızıntılar su kaynaklarını kirleterek üreme sağlığı sorunlarına yol ve kadınların temiz su ve gıda temininde harcadıkları zaman ve emek üzerindeki baskıyı önemli ölçüde artırmaktadır (Arnott, et al. 2019). Büyük ya da küçük hiçbir program, kadınların ve kız çocuklarının ücretsiz bakım ve ev işlerini azaltmak yerine artırıyorsa sürdürülebilir ya da dayanıklılığa katkıda bulunuyor olarak kabul edilemez (UN Women 2014).

B. Proje Örnekleri

Anganwadi merkezlerine güneş enerjisi sağlanması pilot projesi | BM Kadın Birimi, Madhya Pradesh Urja Vikas Nigam Limited, Madhya Pradesh Hükümeti (Hindistan) ile, Anganwadi kırsal çocuk bakım merkezleri gibi şebekeye bağlı olmayan ve kadınlar tarafından işletilen ve yönetilen kurumlara merkezi olmayan yenilenebilir enerji sağlamak için hükümet tarafından ortaklaşa finanse edilen (2019'da sonuçlanan) bir pilot projede ortaklık kurmuştur. Pilot uygulama 63 merkezin temiz enerjiye erişimini sağlayarak aydınlatma, soğutma ve mobil şarj olanaklarının önünü açmış, böylece teknolojiye daha kolay erişim sağlanmış ve merkezler akşam saatlerinde kadınların geçim kaynakları ve toplum temelli faaliyetler için kullanılabilecek güvenli alanlara dönüştürülmüştür. Pilot uygulama aynı zamanda kurulu güneş enerjisi sistemlerinin yönetimi ve bakımı konusunda eğitilmiş kadın Anganwadi çalışanlarından oluşan bir kadro geliştirmiştir. Pilot uygulama sonuçları, Kadın ve Çocuk Gelişimi Bakanlığı'nın Madhya Pradesh'teki 2500 uzak Anganwadi merkezine güneş enerjisi sistemleri kurmak için Poshan Abhiyaan kapsamında 14,8 Crore INR (yaklaşık 2 milyon ABD Doları) tahsis etmesini sağlamıştır (UN Women).

Earth Spark | Kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Earth Spark tarafından işletilen bir mikro-şebeke, Haiti'nin Les Anglais kentinde 449 ev ve işyerine elektrifikasyon hizmeti sağlamaktadır. Kuruluş, uygun fiyatlı ve güvenilir hizmetlerin kaynağı olarak toplumsal cinsiyet eşitliği hususlarını faaliyetlerine entegre etmekte, kurulumlarda ve şebeke operatörleri olarak eğitim ve istihdam için yerel kadınları hedeflemekte ve kadınların topluluk yönetim komitesinin üyeleri olarak yer almasını sağlamaktadır. Mikro-şebekenin güneş enerjisi de dahil olmak üzere yenilenebilir kaynaklardan ürettiği enerji, yerel kadın girişimcilerin Earth Spark'ın (Dünya Bankası) desteğiyle küçük işletmeler kurmasını sağlıyor.

Bir Sosyal Merkezde E-Kümelenme Kurulması | Asya Kalkınma Bankası (ADB) tarafından Bangladeş'te uygulanan bir proje, sosyal faaliyetleri teşvik eden bir sosyal merkezde kurulan bir e-kümelenme aracılığıyla toplumsal cinsiyet, enerji ve geçim kaynakları bağlantılarını hedeflemeyi amaçlamaktadır. Bir e-kümelenme, entegre iç ve dış LED aydınlatma, doğru akım/alternatif akım (DC/AC) havalandırma, PV su pompalama ve filtreleme, balık avını korumak için soğuk hava deposu (dondurucular) ve internet tesisine sahip konteyner tabanlı otarşik güneş fotovoltaik () bataryasıdır. Kadın kooperatifi gibi bir sosyal merkezde konumlandırıldığında, e-kümelenme çeşitli enerji tabanlı hizmetler üretir ve restoran ve el sanatları dükkanları kurmak da dahil olmak üzere geçim fırsatlarına internet erişimi sağlar. (ADB 2018).

Hidroelektrik - Toplumsal Cinsiyete Dayalı Geçim Kaynakları, Azınlıklar ve Yeniden Yerleşim Programları, Vietnam | Yenilenebilir bir enerji kaynağı olarak hidroelektrik sürdürülebilir kalkınma için bir nimet olabilir, ancak iyi tasarlanmayan veya yönetilmeyen projelerin yerel topluluklar üzerinde olumsuz etkileri olabilir.

yerinden edilme, topraksızlaştırma, geçim kaynaklarının kaybı ve çevresel bozulma da dahil olmak üzere, kadınlar ve kız çocukları için zararlı sonuçlar doğurmaktadır (UNEP 2016). Vietnam'da Trung Son Hidroelektrik Projesi (TSHP), büyük geçim kaynakları, azınlıklar ve yeniden yerleşim programının uygulanması için güçlü bir toplumsal cinsiyet eylem planı ile tasarlanmıştır. Program beş alana odaklanmıştır: (1) yeniden yerleşim planı kapsamında tazminata erişimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi; (2) geçim kaynaklarını iyileştirme faaliyetlerinin genel izleme sisteminin güçlendirilmesi ve TSHP personelinin toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplama ve raporlama kapasitelerinin artırılması; (3) kadınların geçim faaliyetlerine katılım oranlarının artırılması; (4) eğitim içeriği ve yöntemlerinin gözden geçirilmesi ve bunların kullanımı konusunda ilçe kadın birliklerine koçluk yapılması; ve (5) en hassas durumdaki etnik Hmong nüfusuna ulaşmak ve onları projenin etkileri ve telafisi hakkında kendi dillerinde bilgilendirmek için uygun maliyetli, uygun ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi ve başarılı bir şekilde pilot uygulamasının yapılması (Dünya Bankası 2017).

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji

- [Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji \(G-REEN\). Yenilenebilir enerjide toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi n/d | IUCN](#)
- [Yenilenebilir Enerji Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Eylem Çağrısı n/d | UN Women](#)
- [Kadınlar için, Kadınlar Tarafından Temiz Enerji 2022 | Dünya Bankası](#)
- [Adil ve yeşil bir gelecek için kadınların yenilenebilir enerji kaynaklarına tam katılımı şarttır 2022 | Horizon, Avrupa Birliği](#)
- [Yenilenebilir enerji kırsal topluluklardaki kadınları ne ölçüde güçlendirebilir? 2020 | Dünya Ekonomik Forumu](#)
- [Rüzgar enerjisi: Toplumsal cinsiyet perspektifi 2020 | IRENA](#)
- [Yenilenebilir Enerji: Toplumsal Cinsiyet Perspektifi 2019 | IRENA](#)
- [Güneş Enerjisinin Yedi Kadın Girişimcisi 2019 | IEA](#)
- [Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da yenilenebilir enerjide cinsiyet uçurumunun kapatılması: Kadınların rolü profesyonel ağ oluşturma 2019 | Enerji Araştırmaları ve Sosyal Bilimler](#)
- [Çevre Alanında Toplumsal Cinsiyetin Geliştirilmesi: Büyük Ölçekli Yenilenebilir Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Önem Verilmesi Enerji Altyapılarının Geliştirilmesinde 2018 | USAID, IUCN](#)
- [Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji: Kadınların Geçim Kaynakları ve İstihdamı için Giriş Noktaları 2017 | İklim Yatırım Fonları](#)
- [Yenilenebilir enerji dönüşümünde cinsiyet çeşitliliğine sahip bir işgücüne doğru 2016 | Sürdürülebilirlik: Bilim, Uygulama ve Politika](#)

2.3 Enerji verimliliği

Enerji verimliliği girişimleri, aynı işlevi veya çıktıyı üretmek için daha az enerji tüketimi gerektiren yöntemleri kullanmayı amaçlamaktadır. Enerji verimliliği programları, hem evlerde hem de binalarda, ofis ortamlarında ve endüstriyel süreçlerde ısıtma, soğutma ve termal sorunların ele alınmasına yardımcı olabilir. Genellikle enerji verimliliğinin artırılması, yeni teknolojilerin kullanılmasından ziyade davranış veya uygulamalarda bir değişiklik gerektirebilir (aşağıdaki proje örneklerine bakınız). Kadınlar, enerji verimli uygulamaların benimsenmesini teşvik etmek ve topluma erişim sağlamak için kilit değişim araçlarıdır. Birçok bağlamda, kadınların düşük karbonlu uygulamaları ve teknolojileri seçme olasılığı daha yüksektir ve sürdürülebilir seçenekler lehine değişiklik yapmaya erkeklerden daha isteklidirler (EIGE 2017). Hane düzeyinde kadınlar, sıcaklık ayarları ve ısıtma/soğutma teknikleri gibi enerji verimli uygulamaların benimsenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ortaya çıkan araştırmalar, hane içinde enerji harcaması ve tüketimine ilişkin kararları kadınlar aldığı anda, enerji tüketiminin daha düşük olma eğiliminde olduğunu göstermektedir (aşağıdaki kaynaklar kutusuna bakınız).

A. Temel Konular

Enerji verimliliği programları, hem proje düzeyinde sanayide enerji yönetimi ve sistem optimizasyonuna yönelik beceri geliştirme tedbirleri hem de son kullanıcı aşamasında kadınların enerji verimliliği tüketici pazarının önemli bir nüfusu olarak kabul edilmesi yoluyla enerji alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek için çeşitli giriş noktaları sunmaktadır. Kadınların katılımı, aletler ve gelişmiş aydınlatma gibi yeni enerji verimli teknolojilerin dağıtımının ve benimsenmesinin etkinliğini etkileyebilir (Energy and Environment Partnership 2017, IUCN 2018). Enerji verimliliğindeki kazanımları artırmak için yeni teknolojilerin sunulduğu yerlerde, kadınlar bu tür ürün ve hizmetlerin tasarımı ve dağıtımına anlamlı bir şekilde dahil edilmelidir. Örneğin kadınlar, enerji tasarruflu ocakların ve güneş enerjili aydınlatma ürünlerinin tüketicisi ve kullanıcısı olmalarının yanı sıra, bu ürünlerin tasarımı, dağıtımı ve satışının da merkezinde yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet vurgularının değerlendirilmesi, aşağıdaki gibi hususları vurgulayarak proje planlamasını ve uygulamasını iyileştirebilir: a) kadınların enerji verimli teknolojileri satın almak için finansmana veya teminata sınırlı erişimi, ki bu

kadınların sahip olduğu ve/veya kadınlar tarafından işletilen işletmeleri hedefleyen finansman programlarıyla işbirliği yapılarak ele alınabilir; veya b) enerji verimli fenerler ve aydınlatma ürünleri için aydınlatma gösterimlerinin en etkili şekilde geceleri yapıldığı gerçeği, bu nedenle çocuk bakımı ve gösterilere seyahat eden kadınların güvenliğine yönelik önlemler alınmasını gerektirir (Energy and Environment Partnership 2017).

B. Proje örnekleri

Bilgiye erişimin iyileştirilmesi ve kadınların enerji verimli aydınlatma ve cihazların dağıtımına dahil edilmesi | Doğu ve Güney Afrika'da bölgesel bir proje, verimli aydınlatma ürünleri ve cihazlarının tüm sektörlerde daha fazla yayılmasını teşvik etmek üzere sektörde bir dönüşüm sağlamak için piyasa ve kurumsal koşullar yaratmayı amaçlamaktadır. Proje, kadınların ve erkeklerin hanelerdeki farklı rollerinin cihazların satın alınması ve kullanımı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle, kadınların ve erkeklerin ürün satın alırken bilinçli kararlar verebilmeleri için bilgiye erişimi hedefleyen özel önlemler içermekte ve hem kadınlar hem de erkekler için kaliteli ürünlere erişilebilirliği artırmayı amaçlamaktadır. Kapasite geliştirme faaliyetleri de enerji verimli ürünlerin dağıtımındaki rollerini geliştirmeye yardımcı olmak için kadınları hedeflemektedir (SACREEE).

Endüstriyel Enerji Verimliliği Programı - Gürcistan | Proje, son teknoloji enerji yönetim sistemlerinin, standartların ve sektöre özgü teknolojilerin yaygınlaştırılmasının yanı sıra enerji sistemi optimizasyonunu da desteklemiştir. Kapasite geliştirme önlemlerinde, kursiyerler arasında cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ve eğitimlerin çocuk dostu tesislerde gerçekleştirilmesine özel önem verilmiştir. Buna ek olarak, çocuk bakım hizmetleri sağlanmış ve eğitim gündemlerine emzirme için düzenli molalar dahil edilmiştir. Sonuç olarak, eğitim katılımcılarının yüzde 36'sı kadındı ve bu oran Gürcistan'ın sanayi ve enerji verimliliği işgücü piyasasında erkeklerin büyük çoğunluğu göz önüne alındığında kadın katılımcıların orantısız bir payını oluşturmaktadır. Ayrıca proje, STEM'fırsatlar hakkında farkındalık yaratmak, enerji verimliliğindeki kariyer yollarını vurgulamak ve onları bu sektörde çalışan kadın rol modelleriyle buluşturmak için ergenlik çağındaki kız çocuklarına yönelik yerel bir eğitim programıyla ortaklık kurmuştur (UNIDO).

Döngüsel ekonomide girişimci olarak kadınlar - PAC Corporation Co., Ltd. - Tayland | PAC Corporation, klima sistemlerinden ısıyı geri kazanan bir ticari su ısıtıcısı tasarlar, geliştirir, satar ve bakımını yapar. Kurucusu ve genel müdürü Atchara Poomee, bu teknolojiyi hem ticari hem de konut binaları için çoklu tüketim amaçlı sıcak su üretmek üzere tasarlamıştır. Bu teknoloji, enerji tüketimini azaltarak enerji maliyetlerini düşürürken, emisyonların azalması sayesinde çevre dostu oluyor. Şirketi, 2017 yılında Tayland'daki KOBİ'ler için Küresel Temiz Teknoloji İnovasyon Programı'nda (GCIIP) enerji verimliliği alanında ödül kazandı ([PAC Corporation, Viyana Enerji Forumu](#)).

Binalarda enerji verimliliğini kadınlar - Kırgızistan | Projenin toplumsal cinsiyet analizi, çocukların, yaşlıların ve kadınların 1960-1980'lerde inşa edilen kötü yalıtımlı ve ısıtılmalı binalarda diğerlerine göre daha fazla zaman geçirdiğini ortaya koymuştur. Kadınların çoğu enerji verimli binaların ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin potansiyelinden ve enerji verimliliği ile kamu ve hane bütçelerindeki tasarruflar, sağlık ve eğitim üzerindeki etkiler ve kadın istihdamı arasındaki ilişkilerden habersizdi. Bu nedenle proje, kadınlara ulaşmaya ve eğitim yoluyla kapasitelerini geliştirmeye odaklanmıştır.

uzman teknisyenler, inşaat işçileri ve operatörler olarak. Eğitilen 156 uzmanın yüzde 40'ını kadınlar oluşturdu ve bir kadın proje yöneticisi binalar için yeni enerji performans standartlarının geliştirilmesine yardımcı oldu ve Kırgızistan'daki ilk düşük enerjili okul binasının inşasını kolaylaştırdı ([IUCN 2018](#)).

Kadınların yürüttüğü bir enerji verimliliği programı olan Energy Clinic

- Hindistan | 2000'li yılların başından bu yana Hindistan'ın Kerala kentindeki Enerji Yönetim Merkezi (EMC) "Enerji Kliniği" adlı bir program yürütmektedir. Bu program, evsel enerji verimliliği konusunda halk arasında farkındalık yaratmaktadır. Evsel düzeyde, enerji kullanımına ilişkin kararları genellikle kadınlar vermektedir. Amaç, haneleri evsel ihtiyaçlar için temiz enerjiye geçmeye motive etmektir. Ayrıca, yemek pişirme, aydınlatma ve diğer ev ihtiyaçları için temiz enerji aletleri içeren enerji kitleri dağıtılmaktadır. Bu proje için eğitilen gönüllüler tamamen kadınlardan, çoğunlukla da genç oluşmaktadır. Ziyaret başına sabit bir ücret karşılığında, özellikle yoksul ve kırsal haneleri ziyaret ederek öğretmenleri ve yerel yöneticileri eğitmektedirler. Programın eğitimi ve uygulanması, ulusal bir sivil toplum kuruluşu (STK) olan Tüm Hindistan Kadın Konferansı tarafından desteklenmektedir ([IUCN 2018](#), [Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Birimi UNFCCC](#))).

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Verimliliği

- [Sürdürülebilirlik için Dönüşümünde Hanehalkı Enerji Tasarrufu Davranışında ve Enerji Toplumsal Cinsiyet Perspektifinin Önemi Üzerine Bir İnceleme 2021 | Enerjiler](#)
- [Hanehalkı enerji kararlarında cinsiyet farklılıkları ve sağlamak için enerji tasarrufuna etkilerisürdürülebilirliği : Katmandu 2020 örneği | Sürdürülebilir Kalkınma](#)
- [Toplumsal cinsiyet ve temiz enerjiye geçişin izlenmesi 2018 | IEA](#)
- [AGENT Enerji Webinarı - Kadınların yaşamlarını iyileştirmenin bir yolu olarak enerji verimliliği 2018 | USAID, IUCN](#)
- [Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliğinde Kadınların ve Kız Çocuklarının Rolünü Anlamak 2017 | Enerji Çevre Ortaklığı](#)
- [Git 'Gladys'e sor: Enerji tüketiminde cinsiyet neden önemlidir 2016 | Discover Society](#)
- [Annem enerji verimli mi? Cinsiyet, hane halkı enerji tüketimi ve aile kararları üzerine bir çalışma Endonezya'da 2015 | Enerji Araştırmaları & Sosyal Bilimler](#)
- [Enerji Verimli Aydınlatmanın Benimsenmesinde Çevresel Tutum ve Davranışlarda Cinsiyet Farkı Evde 2013 | Sürdürülebilir Kalkınma Dergisi](#)

2.4 Su-enerji ve gıda bağlantısı

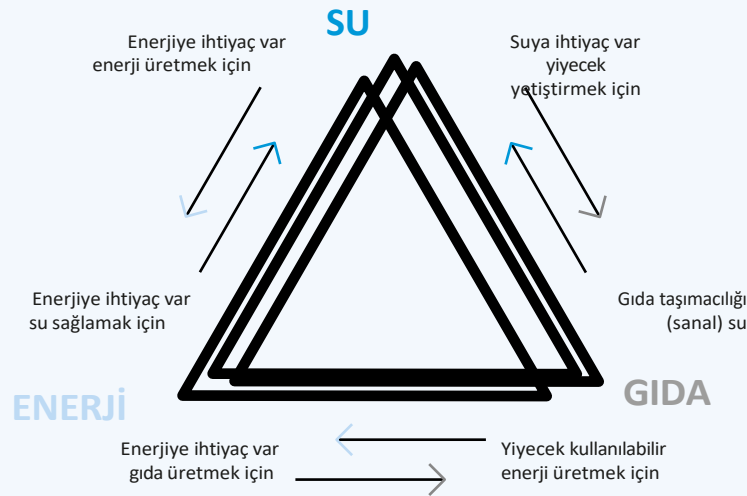
Su-enerji-gıda bağlantısı, kadınların güçlendirilmesi ve ücretsiz bakım ve ev işlerindeki orantısız paylarının azaltılması için birkaç kritik giriş noktası sağlar, çünkü kadınlar hanelerde gıda ve su tedariki için birincil yöneticiler olmaya devam etmektedir. Özellikle iklim değişikliği ve aşırı hava olayları gıda ve su güvenliğini olumsuz etkilediğinden, enerjiye erişim ve erişimin güvenilirliği bu görevlerin yerine için hayati önem taşımaktadır. Su kaynaklarının mevcudiyeti, hammaddelerin çıkarılması, termal süreçlerde soğutma, temizleme süreçleri, biyoyakıtlar için mahsul yetiştirme ve türbinlere güç sağlama gibi yaşam döngüleri boyunca çeşitli noktalarda suya ihtiyaç duyan enerji faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için çok önemlidir. Enerjiye erişim ve güvenilirlik, su kaynaklarının kullanım ve tüketim için, yani pompalama, taşıma yoluyla, hazır olmasını sağlamak için gereklidir,

arıtma ve tuzdan arındırma. Ayrıca tarım, dünyadaki tatlı su kaynaklarının en büyük tüketicisidir (UN Water). Küresel olarak kullanılan enerjinin dörtte birinden fazlası tarımsal gıda ve tarımsal işletme değer zinciri boyunca harcanmaktadır.

Bu kritik alanlar arasındaki bağlantılar, su ve gıda güvenliğinin sağlanmasında ve dünya çapında sürdürülebilir tarım ve enerji üretiminin geliştirilmesinde kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçlarını ve önceliklerini dikkate alan iyi bilgilendirilmiş ve entegre yaklaşımlar gerektirmektedir. Küresel olarak, çalışan kadınların dörtte biri ormancılık ve balıkçılık da dahil olmak üzere tarım sektöründe çalışmaktadır⁴ ve tarım, düşük gelirli ve alt-orta gelirli ülkelerdeki kadınlar için en önemli istihdam sektörü olmaya devam etmektedir.

ŞEKİL 3

Su-enerji ve gıda bağlantısı

Kaynak: WRI 2020

4 Dünya Bankası, Tarımda istihdam, kadın (kadın istihdamının %'si), mevcut en son yıl olan 2019 verileri. Bu oran 1991'deki yüzde 43'e göre önemli bir düşüş teşkil etmektedir.

A. Temel Konular

İklim değişikliğinin kötüleşen etkileri, küresel olarak kuraklıkların artması ve şiddetinin artmasıyla, güvenilir enerji üretimini ve gıda güvenliğini riske atarak bu bağlantı noktasında en hızlı şekilde gözlemlenebilir ve hissedilebilir. Sulanan tarım arazilerinin tahminen üçte biri aşırı yüksek su stresiyle karşı karşıyadır ve bu rakamın iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle 2040 yılına kadar yüzde 40'a çıkması beklenmektedir; benzer şiddetli etkiler yağmurla beslenen tarımsal üretim için de söz konusu olacaktır (WRI 2020). Gıda, su ve enerji için herhangi bir nexus yönetiminin, özellikle kadınların küçük toprak sahibi çiftçiler, tarımsal gıda endüstrilerindeki işçiler ve girişimciler ile enerji üretimi ve dağıtımını da dahil olmak üzere gıda, su ve enerji tedarikindeki kilit rolleri ve sorumlulukları göz önüne alındığında, toplumsal cinsiyet hususlarını baştan sona içermesi gerekecektir. Buna rağmen, kadınlar sadece gıda üretimi için değil, aynı zamanda diğer üretken ve ev işleri ile sağlık ve sanitasyon için de su ve enerji hizmetlerine erişim açısından marjinalleştirilmeye devam etmektedir.

2022 yılında, 82 ülkede tahminen 345 milyon insan akut gıda güvensizliği ile karşı karşıya veya yüksek risk altında olup, pandemi öncesi seviyelere göre yaklaşık 200 milyon kişi artmıştır. Ukrayna'daki savaşın ardından artan gıda, yakıt ve gübre maliyetleri ve hızlanan iklim değişikliği nedeniyle 45 ülkede 50 milyon insan acil veya daha kötü seviyelerde akut gıda güvensizliği ile karşı karşıyadır (WFP 2022). Kritik olarak, 2019'da yüzde 1,7 olan gıda güvensizliğindeki cinsiyet farkının 2021'de yüzde 4'ün üzerine çıkması ve erkeklerin yüzde 27,6'sına kıyasla kadınların yüzde 31,9'unun [FAO, IFAD, UNICEF, WFP ve](#) orta veya ciddi derecede gıda güvensizliğine sahip olması, küresel olarak ve bölgeler arasında kadınların erkeklerden daha fazla gıda güvensizliğine sahip olduğu anlamına gelmektedir ([WHO 2022](#)).

Su ve enerji hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi, yoğun enerji ve el emeği kullanımını azaltan, iklime dayanıklı sulama yaklaşımları gibi sürdürülebilir tarımsal teknolojilerin benimsenmesi de dahil olmak üzere, kadınların tarımsal üretkenliğini ve gelirlerini artıracaktır. Zaman ve işgücü tasarrufu sağlayan teknolojilere erişim, kadınların ücretsiz bakım ve ev işlerini azaltabilir, kadınların işgücü verimliliğini artırabilir ve hane dışındaki üretken faaliyetlere katılmak için sahip oldukları zamanı artırabilir,

eğitim ve ücretli çalışma gibi. Bu teknolojiler arasında temiz enerjiyle çalışan düşük maliyetli ev aletleri, güneş enerjisiyle çalışan su kuyuları, damla sulama sistemleri ve öğütme ve , soğutma ve paketlenme gibi tarımsal üretim ve üretim sonrası teknolojiler yer almaktadır ([FAO 2022](#), [UNIDO 2014](#)).

Yağmur suyu hasadı ve sel kontrolü gibi tarımsal üretim ve evsel kullanım için sürdürülebilir su yönetimine yönelik aşağıdan yukarıya veya topluluk düzeyinde çözümler, kadın çiftçiler ve topluluk üyeleri için önemli faydalar sağlayabilir ([CDKN 2020](#)). Tarımsal gıda zinciri boyunca verimliliği artırmaya yönelik genelle duyarlı önlemler de su ve enerji tüketimini azaltabilir. Ancak kadın çiftçiler, planlamacılar, mühendisler, yayım personeli ve karar vericiler tarafından teknolojilere ve yayım hizmetlerine erişim açısından marjinalize edilme eğilimindedir ve bu da cinsiyet körü planlama ve politika yapımına yol açmaktadır ([FAO 2011](#), [FAO 2021](#)). Ayrıca, kadınların tarımsal gıda zincirindeki önemli rolleri, toprağa ve diğer doğal kaynaklara, kimliğe, mirasa, kredilere ve tohum, gübre ve ekipman gibi üretken girdilere eşitsiz erişim nedeniyle zayıflamaktadır ([UN Women ve OHCHR 2020](#)).

Hidroelektrik geliştirme planlarının yerel topluluklar, arazi kullanımı ve istihdam üzerinde önemli etkileri vardır ve ayrıca sanitasyon, hijyen ve anne sağlığını iyi veya kötü yönde etkileyebilir ve kadınların su toplama ve sağlama için harcadıkları zamanı etkileyebilir ([UN Water](#)). Kadınları çiftçi ve su kullanıcısı olarak tanımayan sulama planlarına sahip hidroelektrik projeleri, kadınları topraklarına ve hatta kendi emeklerinin ürünlerine erişimlerini kaybetme riskiyle karşı karşıya bırakabilir ([IFAD 2007](#), [IFPRI 2019](#)). Buna karşılık, kadın çiftçilere yatırım yapan sulama planlarına sahip iyi planlanmış hidroelektrik projeleri, hem elektrifikasyon hem de su kaynakları yoluyla olumlu bir çarpan etkisi yaratarak kadınların gelirlerini ve tarımsal verimliliği artırabilir. Küçük hidroelektrik sistemleri, büyük ölçekli hidroelektrikten farklı olarak, nadiren büyük ölçekli yeniden yerleşimlere neden olur. Bununla birlikte, bir topluluk içindeki birkaç hanenin yeniden yerleştirilmesinin yanı sıra su akışında değişiklikler, su akışında azalmalar ve hatta nehir bölümlerinin kuruması, balık göçünü ve , tarımsal faaliyetleri ve ev veya sulama suyuna erişimi kesintiye uğratabilir ve bunların tümü farklı toplumsal cinsiyet etkilerine sahiptir ([UNIDO 2019](#); [Opperman 2018](#)).

B. Proje Örnekleri

Sınıraşan havzalarda kaynak kullanımlarının uzlaştırılması: Syr Darya Nehir Havzası'nda su-gıda-enerji-ekosistem bağlantısının değerlendirilmesi | Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan tarafından paylaşılan Syr Darya Nehir Havzası, ortak kaynaklar üzerindeki **sınır ötesi** ve sektörler arası hak taleplerini anlamak için bir vaka çalışmasıdır. Bu rapor, sınır ötesi su ve enerji yönetimi ile gıda üretimini karşılıklı olarak güçlendirme potansiyelini değerlendirmeyi ve bu konuda tavsiyelerde bulunmayı üstlenmiştir (Özbekistan hükümeti katılmamıştır). Tavsiyeler arasında şunlar yer almaktadır: enerji verimliliğinin artırılması; enerji için suya bağımlılığın azaltılması ve kaynakların çeşitlendirilmesi; özellikle tarım için su kullanımının rasyonelleştirilmesi; bölgesel bir enerji piyasasının geliştirilmesi; enerji-su alışverişi için fırsatların araştırılması; üretim ve alışverişlerini daha uygun maliyetli ve enerji ve su açısından verimli hale getirmek için bir teşvik olarak bölgede gıda ve tarım ürünlerinin ticaretinin önündeki engellerin azaltılması; havza düzeyinde sektörler arası koordinasyonun geliştirilmesi; ve havza çapında ortak izleme ve tahmin, veri doğrulama ve değişimi ve bilgi paylaşımının iyileştirilmesi (UNECE 2015).

Batı Afrika'da kadınların gelişmiş güneş enerjili sulama sistemlerine erişiminin güçlendirilmesi | SISAM projesi (Solution d'Irrigation Solaire Améliorée), çoğu suya erişimi olmayan kadınlar tarafından yönetilen 100 pazar bahçesi çiftliğinin ihtiyaçlarını karşılayan yenilikçi bir güneş enerjili sulama çözümü (yerel, uygun fiyatlı, aile çiftçiliğinin kısıtlamalarına uyarlanmış) ile ilgilidir. Yerel bir üretim hattı ve "minvolanta" olarak bilinen pompaların dağıtımı yapılmış ve yerel mikrofinans ve mikro kiralama seçeneklerine erişim kolaylaştırılmıştır. Projenin kadınlar tarafından yürütülen faaliyetleri arasında pompaların üretimi, finansmanı, dağıtımı, bakımı ve sulama tesisatları yer almaktadır. Yerel güneş enerjisi pompalama çözümlerinin geliştirilmesi, su ihtiyacına yüzde 100 yenilenebilir bir yanıt verilmesini sağlıyor. Proje, pazar bahçıvanlarının kurak deniz koşullarında üretim yapabilmelerini sağla-

ve kurak bölgelerin daha fazla kuruması ve bozulmasına karşı mücadele etmeyi amaçlayan iyi su yönetimi uygulamaları konusunda eğitim vermektedir. Proje, pazar bahçıvanlarının gelirlerinin artmasına katkıda bulunmanın yanı sıra kadınlara zaman kazandırmaktadır (CTCN 2019).

Mozambik'te İçme ve Sulama için Güneş Enerjili Su Pompalama | Ndombe köyünde, fotovoltaik (güneş enerjili) su pompalama sisteminin bakım ve onarımı topluluk tarafından yönetilmektedir. Birçok kadın sistemin bakımı ve işletilmesinde görev almakta, su kullanıcılarından ücret toplamakta ve topluluk yönetimine katılmaktadır. Kadınlar için faydalar arasında üretken faaliyetlerin yaratılması da yer almaktadır, çünkü iyileştirilmiş sulama sistemi kadınların daha fazla sebze ve meyve satmalarına ve gelirlerini artırmalarına olanak sağlamaktadır. İlk sonuçlar, en az dört toplulukta 2.000'den fazla kişinin güvenli içme suyuna erişiminin artmasıyla kadınların suyla ilgili angarya işlerinin hafiflediğini göstermiştir. Tarımsal sulama ve canlı hayvan yetiştiriciliği için daha fazla su temini yoluyla yedi hassas toplulukta kadınlar için artık yeni ve daha iyi geçim kaynakları bulunmaktadır (UNIDO).

Senegal'deki kadın çiftçilere güneş enerjili mobil hizmetler sunarak enerji dönüşümünü hızlandırmak | E-FAITOU, Senegal'deki kadın çiftçilerin güneş enerjisine erişimini, kurutucular, değirmenler, buzdolapları, şarj istasyonları ve dijital platformlar gibi güneş enerjisi ve hasat sonrası işleme ekipmanlarının kiralmasını **sağlayan** yenilikçi ve kapsayıcı bir mobil çoklu hizmet kamyonları konsepti aracılığıyla kolaylaştırmaktadır. Kadın çiftçilerin ev işleri, hasatlarının mekanik olarak işlenmesi ve pazar bilgileri ile eğitime erişimlerinin kolaylaştırılması yoluyla hafifletilmektedir. Bu kaynaklara erişim sayesinde kadınların tarımsal emeği ve zamanı azalır, verimlilik artar ve yaratıcı gelir elde etmek için yeni fırsatlar elde edilir. Çevrimiçi hizmetlere erişim, finansal kapsayıcılığı ve bilgi ve eğitime erişimi güçlendirerek mikro girişimcileri güçlendirir ve kırsal ekonomiyi güçlendirir (Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Birimi UNFCCC 2018).

KAYNAKLAR

Su-Enerji-Gıda ve Toplumsal Cinsiyet Bağlantısı

- [Gıda ve Tarımın Durumu 2022](#) | FAO
- [Dünya Küçük Hidroelektrik Geliştirme Raporu 2022](#) | UNIDO
- [Toplumsal Cinsiyet Roller, Değişen İklimde Su, Toprak ve Gıda Güvenliğine Etkileri: Sistematik Bir İnceleme 2021](#) | [Sürdürülebilir Gıda Sistemlerinde Sınırlar](#)
- [Etiyopya'da Gıda-Enerji-Toprak Çerçevesi Küçük Çiftlik Hanelerinin Cinsiyete Özgü Farklılıkları Nexus Perspektifi 2020](#) | [Sürdürülebilir Gıda Sistemlerinde Sınırlar](#)
- [Dünya İstihdam ve Sosyal Görünüm 2020](#) | ILO
- [Dünya Küçük Hidroelektrik Geliştirme Raporu 2019](#) | UNIDO
- [Süt, Sebze ve Pirinç Değer Zincirlerinde Temiz Enerji Teknolojilerinin Maliyetleri ve Faydaları 2018](#) | FAO
- [Küçük Hidroelektriğin Beklenmedik Büyüklükteki Etkileri 2018](#) | Forbes
- [Enerji ve Tarım Bağlantısında Toplumsal Cinsiyetin Rolü 2018](#) | Energypedia
- [The Rising Tide - A New Look at Water and Gender 2017](#) | Dünya Bankası Grubu
- [Toplumsal Cinsiyet ve Hidroelektrik: Kalkınma Söyleminde Kadın Hakları 2017](#) | Center for Social Development Studies
- [Laos ve Vietnam'daki hidroelektrik projelerinin toplumsal cinsiyet etki değerlendirmelerinden çıkarılan dersler 2017](#) | [Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma Dergisi](#)
- [Yetki devri bağlamında su-enerji gıda bağlantısı için toplumsal cinsiyete duyarlı planlama yansımaları ve Kenya'daki Laikipia ve Machakos'tan ve dersler 2017](#) | CDKN
- [Kayıt dışı gıda işletmelerinde enerji kullanımı: Toplumsal cinsiyet perspektifi 2017](#) | [Güney Afrika'da Enerji Dergisi](#)
- [Tarım Sektörü için Temiz Enerji Çözümlerinin Geliştirilmesi ve Uygulanmasına Toplumsal Cinsiyetin Entegre Edilmesi - Pratik Kılavuzlar: CES Yayılımı | Ürün Geliştirme | Finansal Ürünler | Pazarlama | İzleme ve Değerlendirme | İnsan Kaynakları 2017](#) | [Powering Agriculture: Bir Enerji Büyük Mücadelesi](#) Kalkınma için (PAEGC)
- [Çifte Kar Payı: Sahra Altı Afrika'da Enerji ve Tarım Bağlantısı 2017](#) | Dünya Bankası
- [Sanitasyona Erişim Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru 2016](#) | UN Women
- [Toplumsal Cinsiyet Entegrasyonu Özet Raporu 2016](#) | PAEGC
- [Tarımsal İşletmelerin Geliştirilmesi Projelerinde Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması Rehberi 2015](#) | UNIDO
- [İklim açısından akıllı tarıma yönelik cinsiyete göre farklılaşan yatırım risklerinin ele alınması 2015](#) | [AIMS Tarım ve Gıda](#)
- [Sürdürülebilir ve Katılımcı Yoluyla Senegal'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin ve Kırsal Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi Enerji Yönetimi : Senegal'in PROGEDE II Projesi 2015](#) | Dünya Bankası
- [Hidroelektrik Gelişiminde Toplumsal Cinsiyet Etki Değerlendirmelerinin Kullanılması , 2013](#) | Australian Aid, CGIAROXFAM
- [Kadınların Ekonomik Gelişimi için Enerji ve Tarım Teknolojileri 2012](#) | Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi (ICRW)
- [Bir bakışta: Gıda güvenliği ve iklimde enerjinin rolü 2012](#) | FAO
- [Tarımda Toplumsal Cinsiyet Kaynak Kitabı 2009](#) | Dünya Bankası Grubu

2.5 Sağlık ve güvenlik

Enerji yoksulluğu, kadınların ve kız çocuklarının sağlık ve güvenliğini orantısız bir şekilde etkilemektedir. Düşük gelirli ve gelişmekte olan ülkelerde, ısınma ve yemek pişirme için biyokütle yakıtlarıyla yoğun şekilde ilgilenmeleri ve gıda temini için diğer doğal kaynaklara bağımlı olmaları, zamanlarının ve enerjilerinin daha fazlasının ücretsiz bakım ve ev işleri ile genellikle fiziksel olarak yıpratıcı ve zihinsel olarak yorucu geçimlik görevler tarafından tüketilmesi anlamına gelmektedir (UN Women 2019). Kadınların ve kız çocuklarının yemeklik yakıt toplamaktan sorumlu olduğu durumlarda, yakıt toplama ve taşıma sırasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bu tür ağır yükleri taşımaktan kaynaklanan kas-iskelet sistemi hasarlarına karşı da savunmasızdırlar (WHO 2022). Kirlenici enerji kaynakları kullanan ev aletleri de sağlık ve güvenlik riskleri oluşturmaktadır.

Enerji erişiminin olmaması, sağlık ve eğitim gibi hayati hizmetlerin sunulmasını veya iyi aydınlatılmış kamusal alanlar ve sokak aydınlatmasını engellemektedir ki bu da toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve cinsel taciz riskini azaltmaya yardımcı olabilir. Dünya genelinde yaklaşık bir milyar insana güvenilir elektriğe sahip olmayan sağlık tesisleri hizmet vermektedir ve Sahra Altı Afrika'daki sağlık tesislerinin dörtte birinden fazlasında elektrik yoktur (WHO). Klinikler, hastaneler ve sağlık çalışanları genellikle güvenilir ve temiz enerjiye erişimden yoksundur, örneğin gazyağı fenerleri, mumlar veya cep telefonlarından gelen yetersiz ışığa güvenerek sağlık tesisleri için sürdürülebilir enerjiye geçişi küresel bir öncelik haline getirmektedir (SEforALL, IRENA).

A. Temel Konular

COVID-19 salgını, enerji ile sağlık ve güvenlik arasındaki mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin birçoğunu daha da kötüleştirerek kadınların ve kız çocuklarının sağlığını ve refahını daha da tehlikeye atmıştır. Özellikle kronik olarak enerjiye erişimi olmayan bölgelerdeki sağlık tesisleri, pandemi sırasında artan hizmet talebiyle birlikte daha da zorlanmıştır. Enerji, özellikle de elektrik, sağlık ve tıbbi hizmetlerin sunulması için hayati önem taşımaktadır; örneğin hamilelik ve doğum komplikasyonlarında hayat kurtaran acil obstetrik bakım; yenidoğan ve prematüre bebeklerle ilgilenme; gün sonra klinik hizmetler; doğum ve cerrahi operasyonlar için yeterli aydınlatma koşulları; aşı ve ilaçların soğutulması; tıbbi ekipman ve aletlerin sterilizasyonu ve laboratuvar teşhis ekipmanları için güç (Practical Action 2013).

KUTU 4

Toplumsal cinsiyet ve soğutma için temel öneriler

KANIT: cinsiyet farklılıklarını ve etkilerini daha iyi anlamak için

- Soğutmaya erişimin izlenmesini desteklemek için araştırma yapmak ve cinsiyete göre ayrıştırılmış veri toplamak
- Cinsiyete göre farklılaştırılmış ölçüm ve politika ve girişimlerin değerlendirilmesi

POLİTİKALAR: işyeri güvenliği, toplumsal ısı planlaması ve kişisel konforun desteklenmesi

- Soğutmaya erişimde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen bina yönetmelikleri ile ürün standartları ve etiketlerinin uygulanması
- Kentsel ısı adalarında ve aşırı sıcak olaylarında serinlemeye erişimin sağlanmasında toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen ısı eylem planlarının uygulanması
- Özellikle kadınların yönettiği meslekler ve göçmen işçiler gibi hassas nüfusları istihdam eden sektörler için uygulanabilir işyeri korumalarını genişletmek
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve soğutmaya erişimin ele alınması çok taraflı kalkınma programlaması
- Kadınlara çözümün bir parçası olma ve yerel olarak soğutma ilerlemesine öncülük etme fırsatları sağlamak için istihdamda toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemek

YATIRIM: toplumsal cinsiyeti dönüştürücü çözümleri finanse etmek

- Eşitsizlikleri giderecek çözümlere yatırım yapın toplumsal cinsiyet etkileri ve kirilganlıklar
- Kadın odaklı çözüm, ürün ve hizmetlerin finansmanı iş modelleri
- Aşı dağıtımına ve tıbbi hizmetlere yatırım yapın, hassas durumdaki nüfuslara erişimi artırın ve hastalara hizmet vermek için tıbbi olmayan ortamları kullanın erişim kısıtlamaları

İLETİŞİM: dikkat ve farkındalık artırmayı desteklemek

- Sürdürülebilir soğutma çözümleri hakkında bilgi paylaşmak için #ThisIsCool kullanın
- Isıya uyum ve iletişim eğitimi destekleyin Aşırı sıcakların etkilerini önlemek için bilgi sağlamak

Kaynak: SEforALL, Herkes için Soğutma ve Toplumsal Cinsiyet. Kapsayıcı, DoğruSürdürülebilir Soğutma Çözümlerine, Mart 2021.

Temiz ve verimli ocaklara, yenilenebilir aydınlatma teknolojilerine ve güvenli ve temiz yakıtlara erişim, biyokütle toplamak için harcanan zamanı azaltabilir, gazyağı veya dizel yakıtlı ocaklardan kaynaklanan yanma risklerini azaltabilir ve gelişmiş pişirme teknolojileri ve uygun havalandırma yoluyla ev içi hava kirliliğini azaltabilir (WHO 2016). Yemek pişirmek için verimsiz ve kirlitici yakıtların ve teknolojilerin kullanılmasından kaynaklanan ev tipi hava kirliliği, 2019 yılında yaklaşık 3,2 milyon kişinin ölümüne neden olmuş ve daha yüksek maruziyet nedeniyle kadınları ve çocukları orantısız bir şekilde etkilemiştir (WHO 2022). Kadınların ev enerjisinin yönetimindeki merkezi rolü göz önüne alındığında, temiz pişirme çözümlerinin ve sağlık ve tıbbi bakım hizmetlerini desteklemek için yenilenebilir enerji çözümleri, temiz ve güvenli su ve sanitasyon için güneş enerjili su pompaları ve arıtıcılar ve sürdürülebilir soğutma gibi çok ihtiyaç duyulan diğer yeniliklerin tasarımını, yaygın olarak benimsenmesini ve kullanılmasını kolaylaştırmada benzer şekilde kilit bir role sahip olmaları kritik önem .

Hızla değişen iklimde, soğutma için enerjiye erişim eksikliği acil bir endişe kaynağıdır. Halihazırda, hem kırsal hem de kentsel alanlarda yaşayan bir milyardan fazla yoksul insan sıcak stresi riski altındadır ve yaklaşık 2,5 milyar insan temiz ve verimli soğutmaya erişimden yoksundur. Sıcak hava dalgaları yılda 12.000 kişinin ölümüne yol açmaktadır ve eğer ortak bir adım atılmazsa bu rakam 2050 yılına kadar 255.000'e yükselebilir (SEforALL 2022). Sıcak stresinin cinsiyete dayalı etkileri arasında, kadınların sıcak isiliği, bitkinlik veya felç gibi sıcakla ilgili hastalıklardan sonra daha yavaş termal iyileşme süresi ve hamilelik sırasında sıcak stresini tolere etme kapasitesi daha az olan hamile kadınlar yer almaktadır. Bununla birlikte, biyolojik cinsiyetten ziyade vücut büyüklüğü ve yapısındaki fiziksel farklılıklar, sıcak hastalığına verilen farklı tepkilerin arkasında olabilir. Biyolojik cinsiyet sıcak stresi riskini belirlemezken, yaşanmış deneyimler cinsiyete dayalı riski daha da kötüleştirebilir. Dahası, hane içindeki cinsiyete dayalı iş bölümü ve hakim sosyal ve kültürel normlar, kadınları yaygın, topluluk düzeyinde aşırı sıcak olayları sırasında sıcak stresi açısından daha yüksek risk altına sokmaktadır (SEforALL 2021). Aşıların ve ilaçların soğutulması, sağlık hizmetlerinin sunulması ve COVID-19 ile diğer salgın ve pandemilere karşı eşitlikçi ve adil bir küresel müdahale için kritik öneme sahiptir. Soğuk zincirler, çiftçilerin geçim kaynakları ve gıda güvenliği için çok önemlidir ve tarımsal gıda işlemede insana yakışır işleri desteklemenin yanı sıra gıda israfından kaynaklanan emisyonları da azaltabilir. İnsanları ve malları soğutmak için sürdürülebilir enerji çözümleri gereklidir, fosil yakıt bazlı elektrik talebindeki artışlardan kaçınılmalıdır, bu da SKA 7 ve Paris Anlaşması'na (SEforALL 2022) ulaşılmasını tehlikeye atacaktır.

B. Proje Örnekleri

Düşük maliyetli ev soğutma çözümleriyle kadınları güçlendirmek | [Mahila Housing Trust \(MHT\)](#) Hindistan genelinde 10 şehirde toplumun ısı stresine karşı direncini artırmak için çalışan, merkezi Ahmedabad'da bulunan, kâr amacı gütmeyen bir Hint kuruluşudur. Kadınlara evlerini nasıl soğutacakları konusunda kolay uygulanabilir ve uygun fiyatlı tavsiyeler vermektedir: bugüne kadar 1.600'den fazla kadın iklim değişikliği ve bunun bazı etkileriyle nasıl başa çıkacakları konusunda eğitilmiştir. Teknikler, insanların evlerinde ısı birikmesini önleyen pasif soğutma yöntemlerine odaklanıyor. Uygulanması en hızlı ve en kolay yöntemlerden biri, çatıların ve güneşe bakan duvarların güneş yansıtıcı boya ile boyanmasıdır; bu da iç mekan sıcaklıklarını azaltabilir. [Küresel Serin Şehirler İttifakı](#)'na göre, güneş ışığı açık renkli bir çatıya vurduğunda, enerjisinin yüzde 80'i yansıtılırken, koyu renkli bir çatıda bu oran yüzde 5'tir. İkinci bir yaklaşım ise çatılarda iç mekan sıcaklıklarını düşürebilecek saksı bitkileri ve sarmaşıklar yetiştirmektir. Bitki örtüsünün gölgeleme ve evapotranspirasyon yoluyla [serinletici etkisi olduğu](#) kanıtlanmıştır. MHT ayrıca, ısıyı hapsedmeden daha fazla ışığın içeri girmesini sağlayan geri dönüştürülmüş malzemelerle çatıların yenilenmesi konusunda tavsiyelerde bulunuyor ve bu konuda yardımcı oluyor. MHT, COP26'da verilen 2021 Ashden Gayri Resmi Yerleşimlerde Soğutma Ödülü'nü kazandı.

Şebekenin ulaşmadığı yerlerde acil sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için yenilenebilir enerji çözümleri | Birçok sağlık tesisi dizel yedek jeneratörler kullanıyor veya elektrik kesintileri sırasında elektriksiz kalıyor. Oksijen temini gibi kritik sağlık hizmetleri için hükümetler giderek daha fazla yenilenebilir enerji seçeneklerine yöneliyor. Örneğin, 2018 yılında Sierra Leone'deki Bo Genel Hastanesi'nin Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi'ne 20 kW'lık bir güneş enerjisi ve batarya dizisi kurulması, oksijen konsantratörlerinin ve bebek ısıtıcılarının kesintisiz çalışmasını sağlayarak testteki bebek ölümlerinin düşmesine neden oldu. Haftalar içinde tasarlanıp günler içinde kurulabilen hızlı konuşlandırılabilen mini veya mikro şebekeler, konteynerize güneş enerjisi ve depolama sistemleri, güneş enerjisiyle çalışan mini çoklu kullanım tesisleri ve minibox güneş enerjisi dizileri ([PowerforAll](#)) dahil olmak üzere, prensipte acil durum müdahalesi için daha hızlı konuşlandırılabilen bir dizi "pop-up" ve önceden üretilmiş güneş enerjisi ve batarya sistemi bulunmaktadır.

Solar Bavul ile Her Doğumu Aydınlatın | Liberya, Uganda, Sierra Leone ve Zimbabwe'de başlatılan program, anne ölüm oranlarının yüksek olduğu ve enerjiye erişimin yetersiz olduğu beş kritik ülkeyi hedeflemekte ve ilk beş yılda 8.000'den fazla merkeze ulaşarak Solar aracılığıyla milyonlarca anne ve yeni doğana hizmet vermeyi amaçlamaktadır. Solar Suitcase, son kilometre sağlık tesislerine yüksek verimli tıbbi aydınlatma ve mobil iletişim ve küçük tıbbi cihazlar için güç sağlayan sağlam, kullanımı kolay bir güneş enerjisi sistemidir. Program, sağlık ve enerji bakanlıkları, BM kuruluşları, STK'lar ve güneş enerjisi tesisatçıları ile ortaklık kurarak bir ülkedeki tüm uygun anne sağlığı merkezlerinin güvenilir güce sahip olmasını sağlamayı amaçlamaktadır ([We Care Solar](#)).

Temiz ocaklara erişim | Burkina Faso'da bir UNIDO projesi, ağırlıklı olarak kadınlar tarafından yönetilen geleneksel bira üretim sektörüyle birlikte çalışmıştır. Bira üretimi sektöründeki 1.600'den fazla kadın, yakıt tasarruflu ve daha az duman çıkaran 1.000 ocak temin edilerek desteklenmiştir. Yüzde 40-50 oranında azalma nedeniyle

tüketilen yakacak odun sayesinde kadınlar üretim verimliliğini ve karlarını artırmışlardır. İç mekan dumanına maruz kalmanın azalması kadınların ve ailelerinin sağlığını iyileştirdi ve elde edilen daha yüksek gelirler bira üreticisi kadınların sosyal konumlarının iyileşmesine yardımcı oldu. Proje, Çad da dahil olmak üzere diğer ülkelerde de tekrarlandı. ([UNIDO](#)).

Kadınlar ve okul çocukları, Fas'ta sağlığı iyileştirmek ve Argan ormanını korumak için güneş ocakları kuruyor ve kullanıyor.

Argan için Kadın Kooperatifleri Birliği

Petrol ve Muhammed VI Vakfı çalışıyor

Fas'ın güneyinde, argan ağaçlarının ormansızlaşmasını önlemenin, geleneksel yemek pişirmenin zehirli odun ateşi dumanından kaçınmanın ve CO2 emisyonlarını azaltmanın bir yolu olarak güneş ocakları kurmak ve yaygınlaştırmak. Öğrenciler ve anneleri arasında yerel iklim sorunları ve güneş enerjisi kullanmanın avantajları hakkında farkındalık yaratıyorlar. Çocuklar ve kadınlar ocakları monte etmek ve kullanmak üzere okullarda eğitilmektedir ([CTCN / Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Birimi \(UNFCCC\)](#)).

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet-Enerji Bağlantısında Sağlık ve Güvenlik

- [Soğutma Beklentileri: Herkes için Sürdürülebilir Soğutmanın İzlenmesi 2022](#) | SEforALL
- [Herkes için Soğutma ve Toplumsal Cinsiyet. Kapsayıcı, Sürdürülebilir Soğutma Çözümlerine Doğru 2021](#) | SEforALL
- [Merkezi olmayan ile Sahra altı Afrika'daki kırsal sağlık tesislerinin evrensel elektrifikasyonunun sağlanması yenilenebilir enerji teknolojileri 2021](#) Joule |
- [The Health Nexus - Delivering Health through Sustainable Energy, Transport and Cities n/d](#) | DSÖ
- [Gazze'deki Elektrik ve Yakıt Krizinin Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Hizmetler Üzerindeki İnsani Etkisi 2017](#) | UNFPA
- [Yakıcı Fırsat: Sağlık, Sürdürülebilir Kalkınma ve Refah için Temiz Ev Enerjisi Kadın ve Çocuk 2016](#) | DSÖ
- [Herkes için Sürdürülebilir Enerji Sürdürülebilir Enerjiye Doğru İlerleme 2015: Küresel İzleme Çerçevesi Raporu 2015](#) | Dünya Bankası, IEA
- [Kaynakları Kısıtlı Ortamlarda Sağlık Tesisleri için Modern Enerji Hizmetlerine Erişim 2015](#) | DSÖ
- [Sahra altı Afrika'daki sağlık tesislerinde sınırlı elektrik erişimi: ilişkin verilerin sistematik bir incelemesi elektrik erişimi, kaynakları ve güvenilirliğine 2013](#) | *Global Health: Bilim ve Uygulama*
- [Toplumsal Cinsiyet, İklim Değişikliği ve Sağlık 2010](#) | DSÖ

2.6 Döngüsel ekonomi

Döngüsel ekonomi kavramı, kıt kaynakların tüketiminin azaltılması ve atıktan enerji elde etme süreçleri de dahil olmak üzere atıkların en aza indirilmesi yönündeki artan baskılara bir yanıtıdır ve yenilenebilir , enerji verimliliği ve sera gazı emisyonlarının azaltılması açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. "Al" (hammaddelerin çıkarılması), "yap" (malların üretilmesi) ve "at" (ürünler yaşam döngüsünün sonunda düzenli depolama sahalarına atılır) ilkelerine göre düzenlenen mevcut doğrusal üretim modellerine alternatif bir seçenek sunmaktadır (Ghisellini . 2018). Döngüsel ekonomi, doğrusal üretim yolunu elden geçirmeyi önermektedir: (i) mümkün olan her yerde yenilenebilir teknolojiler ve malzemeler kullanarak ürünlerin yaşam döngüsünü uzatmak, (ii) ürünün çevresel etkilerini dahil etmek için eko-tasarım kullanmak ve (iii) onarılabilirliği, yükseltilebilirliği ve demontaj için tasarımı teşvik etmek. Bu, büyük ölçüde teknoloji tasarımı ve geliştirilmesinde bir devrime ve buna eşlik eden hızlı yayılma ve benimsemeye bağlıdır. Amaçlanan sonuç, "al-yap-at" üretim modelinden "azalt-kullan-geri dönüştür" değerlerini benimseyen bir modele geçiş, böylece atıkların tasarlanması, kaynak verimliliğinin artırılması ve en önemlisi ekonomik büyümenin çevresel bozulmadan ayrıştırılmasıdır (Ellen MacArthur Vakfı).

Döngüsel ekonomi yaklaşımları, örneğin dünya çapında atık toplayıcılarının çalışmalarında olduğu gibi, farklı bağlamlarda ve ortamlarda uzun süredir varlığını sürdürmektedir. Küresel emisyonların yüzde beşi, ulaşım hariç katı atık yönetiminden kaynaklanmaktadır ve düşük gelirli ülkelerdeki atıkların yüzde 90'ı açık bir şekilde atılmakta veya yakılmaktadır (Dünya Bankası 2018). Başta kadınlar, çocuklar, yaşlılar, işsizler veya göçmenler olmak üzere 20 milyondan fazla insan, sosyal korumaya erişimleri olmaksızın kayıt dışı ekonomide atık toplayıcısı olarak çalışmakta, güvencesiz koşullar altında hayatta kalmanın sınırlarında yaşamakta ve faaliyet göstermekte, her türlü tehlikeye ve zehirli atığa, ayrıca sosyal damgalanma ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır (WIEGO 2017). Atık toplayıcılar, geri dönüşüm zincirinde en düşük maaşı alan, ancak şehirlerde ve bölgelerde temel temizlik ve atık yönetimi hizmetlerini sağlayan kişilerdir. Topladıkları, ayırdıkları, geri dönüştürdükleri, yeniden kullandıkları ve sattıkları malzemeler

Böylece sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ve döngüsel ekonomiye katkıda bulunurlar. Ancak, yerel ve küresel örgütlenme ve seferberlik sonucunda çabaları yeni yeni fark edilmeye başlanmıştır; bu çabaların belediyeler ve endüstrilerle yapılan hizmet sözleşmelerinde ücretlendirilmesi ve resmileştirilmesi gerekmektedir. Atık toplayıcı örgütleri döngüsel ekonominin merkezinde yer alan kaynak geri kazanımı ve sosyal kapsayıcılığa örnek teşkil etse de, adil bir geçişten faydalanmalarını sağlamak için daha fazla dikkat ve bağlılık gerekmektedir (Gutberlet ve Carenzo 2020).

A. Temel Konular

Döngüsel ekonominin toplumsal cinsiyet ve sosyal etkilerinin daha fazla araştırılması gerekmektedir, ancak kurucu ilkelerin birçoğu - işbirliğine dayalı tüketim, paylaşım ekonomisi kavramı, istihkak ve değişim için ağlar kurma - aynı zamanda kadın kooperatiflerinin ve kadınların kısıtlı durumlarda etkili bir şekilde nasıl faaliyet gösterdiklerinin özellikleridir (UN Women 2016). Düşük gelirli bağlamlar genellikle daha 'döngüseldir', çünkü ekonomik faaliyetlerinin çoğu başka bir yerde "atık" olarak kabul edilecek şeylerin ayrıştırılması ve yeniden kullanılması etrafında döner. Buradaki zorluk, özellikle yeniden kullanım ve yeniden üretim için daha yüksek değerli, istihdam yaratan fırsatlar henüz tam olarak gerçekleşmediğinden, bunun bir kalkınma fırsatına nasıl dönüştürüleceğidir (Chatham House 2017a).

Yeşil, döngüsel bir ekonomiye geçiş, kadınlar için ortaya çıkan potansiyel rolleri kullanırken, yaygın ayrımcı toplumsal cinsiyet normlarını ve eşitsizlikleri de ele almalıdır (DCED 2012). Araştırmalar, kadınların yerel ve küresel sürdürülebilirlik kaygılarına daha açık olma eğiliminde olduğunu göstermektedir - kadınlar daha olasılıkları daha yüksek yüksek fazla geri dönüşüm yapmakta, çevresel düzenlemeleri destekleme olmakta, iklim değişikliğinin bilimsel yönleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmakta ve etkileri hakkında endişelerini dile getirme olasılıkları daha olmaktadır (Ballew . 2018ve arkPearson ark. , ve 2017). Yine de önemli kanıtlar, kadınların beceri ve yeteneklerinin bölgeler arasında düşük maliyetli, düşük vasıflı işgücü ile sınırlandırıldığını ve imalat sektörleri daha sermaye yoğun hale gelip daha yüksek vasıflı işler yarattıkça genellikle kaybedildiğini göstermektedir.

Döngüsel ekonomiye geçiş, geri dönüşüm faaliyetlerinin artan emek yoğunluğuna ve yeniden üretimde daha yüksek vasıflı işlere işaret etmektedir (OECD 2020). Kapasite ve beceri geliştirme tedbirlerini kadınların dahil edilmesine yönelik olarak uyarılma çabaları, bu geçişe erişimlerini ve anlamlı katılımlarını sağlamak için kilit önem taşımaktadır. Bu durum, bu geçiş için gerekli olan sistem çapındaki değişikliklerin temel itici güçleri olarak çevresel açıdan sürdürülebilir endüstriyel ve teknoloji tasarım sektörlerindeki girişimler için de geçerlidir. Politikalar ve programlar, kadınların endüstriyel ve teknoloji tasarımını besleyen STEM alanlarına katılımını ele almalıdır. Örneğin, Birleşik Krallık için tahminler, kadınların bu mesleklerdeki işgücünün yalnızca yüzde 5 ila 20'sini oluşturduğunu göstermektedir (Design Council UK 2016). Kadınlar sadece potansiyel bir istihdam kaynağını kaybetmekle kalmıyor, bunun daha büyük yansıması, büyük ölçüde kadınların ve kız çocuklarının kavramsal ve teknik katkıları olmadan geliştirilen ve uygulanan teknolojilerle bir dünya [yeniden] yaratma ve özel ihtiyaçlarının ve isteklerinin görünmezliğini daha da sürdürme riskidir. Bu durum, teknolojilerin ve ürünlerin kadınlar ve kız çocukları tarafından daha az benimsenmesine veya bazı durumlarda mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştiren teknolojilerin tasarlanmasına yol açabilir.

B. Proje Örnekleri

Sürdürülebilir modanın tekstil ve hazır giyim üretim ve tüketimini geri dönüşüm ve yeniden kullanım yoluyla dönüştürme potansiyeli | Küresel olarak, bir birey her yıl ortalama 5 kg giysi satın almaktadır; bu rakam Avrupa ve ABD'de 16 kg'a çıkabilmektedir. Tekstil ve hazır giyim endüstrisi yılda toplam 1,7 milyar ton CO2 salmaktadır (WWF 2017) ve iklim değişikliğine önemli bir katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, tekstil üretiminde kullanılan elyafların yüzde 63'ü fosil yakıtlardan elde edilmektedir (Sandin Peters 2018ve) ve sektör her yıl atılmış giysiler ve kesilmiş ürünler şeklinde 2,1 milyar ton atık üretmektedir.

sadece yüzde 20'si yeniden kullanım veya geri dönüşüm için toplanmaktadır. AB'de her yıl yaklaşık 5.8 milyon ton tekstil atığı çöplüklere ve bunların sadece %26'sı geri dönüştürülürken, ABD 9.5 milyon ton, Çin ise 20 milyon ton atığı çöpe atmaktadır. Bu tekstil atıklarının yeniden kullanılması ve hammaddeye dönüştürülmesi 2030 yılında yılda yaklaşık 4 milyar\$ katkı sağlayabilir ve döngüsel bir üretim ve tüketim modeli potansiyel olarak daha büyük ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçlar (SgT Group 2017). Sürdürülebilir giysilere yönelik tüketici tutumları üzerine yakın zamanda yapılan bir çalışma, genellikle evlerde en çok giysi tedarik eden ve benzer şekilde bunların atılmasından sorumlu olan kadınların, erkeklerin aksine sürdürülebilir giysiler hakkında benzersiz ve modaya uygun olarak olumlu görüşlere sahip olma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Vehmas . 2018).

Endonezya'da kadınların liderlik ettiği atık yönetimi işletmeleri

| Endonezya Atık Bankası Derneği, döngüsel ekonomi ve atık yönetimi üzerine bir sosyal girişimcilik girişimidir. Atık bankaları, atıkları enerjiye (yakıt, biyodizel, biyoetanol), hayvan yemine ve gübreye dönüştürerek ikincil hammadde ve son tüketici ürünleri üretmek için atıkları işlemektedir. Kadınlar tarafından yönetilen bu dernekler, atıkları azaltma, ayırma, kullanma, geri dönüştürme ve ileri dönüştürme yoluyla geleneksel bilgiyi yeni teknolojiyle bütünleştirmektedir. Endonezya'da şu anda faaliyette olan 8.000'den fazla atık bankasının yüzde sekseni kadınlar tarafından yönetiliyor. Bu tür girişimler, özellikle daha önce kayıt dışı atık toplama faaliyetlerinde bulunan yerel kadınlar için ekonomik güçlendirme ve eğitim sağlamakta ve yerel topluluklar için ekonomik faydalar sağlamanın yanı sıra iş sahibi olmalarına da olanak tanımaktadır. Girişimin sistematik ve tüm ülkeyi kapsayan yaklaşımı yerel topluluklar ve hükümet tarafından onaylanmıştır ve önemli bir ölçek büyütme potansiyeline sahiptir (OECD).

KAYNAKLAR

Yeşil Döngüsel Ekonomi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- [Döngüsel Ekonomiye yönelik toplumsal cinsiyet kapsayıcı bir yaklaşım benimsemek neden önemlidir 2022](#) | UNIDO
- [Kadınlar ve SKA 12 - Sorumlu Tüketim ve Üretim: Sürdürülebilir tüketimin sağlanması ve üretim modelleri 2021](#) | OECD
- [Cinsiyete özgü tüketim kalıpları, davranışsal içgörüler ve döngüsel ekonomi 2020](#) | OECD
- [Afrika'nın yenilikçi kadın eko-girişimcileri ile tanışın, çevresel zorlukları sürdürülebilir işletmeler 2018](#) | Lionesses of Africa
- [Toplumsal Cinsiyet Adil İklim Çözümleri 2018](#) | Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Birimi (UNFCCC)
- [Enerjide kadın eksikliği 'iklim değişikliğine karşı mücadeleyi engelliyor' 2018](#) | The Guardian
- [Daha Geniş Bir Çember mi? Gelişmekte Olan Ülkelerde Döngüsel Ekonomi 2017](#) | Chatham House
- [Temiz Enerjide Kadınlar - Bilgi, Boşluklar ve Fırsatlar 2017](#) | IEA, C3E, Temiz Enerji Bakanları Toplantısı
- [Döngüsel Ekonomi 2017](#) | UNIDO
- [Yeşil İklim Fonu Projelerinde Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması 2017](#) | UN Women, GCF
- [Döngüsel Ekonomi sosyal içerme ile el ele çalıştığında n/d](#) | Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Oluşumu (UNFCCC)
- [Ulusal iklim eyleminde toplumsal cinsiyet eşitliği 2017](#) | UNDP
- [Rehber Kitapçık: Sürdürülebilirlik için toplumsal cinsiyet eşitliği ve iklim eylemi arasındaki ortak faydalardan yararlanma kalkınma 2016](#) | BM Kadın Birimi
- [Değişen iklimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği riskinin ele alınması 2016](#) | UN Women
- [Pozisyon Belgesi: Kadınlar ve Yeşil Ekonomi ve 2016](#) | *Kadın Girişimciliği Eğitimi Dergisi*
- [İklim değişikliğiyle mücadelede sürdürülebilir enerji çözümleri için kadınların güçlendirilmesi - Kadın Birimi Deneyimleri ve UNDP-UNEP PEI Afrika 2015](#) | BM Kadın Birimi, UNDP, UNEP
- [Temiz Enerji Geleceğinin Ön Saflarında Kadınlar 2014](#) | USAID, IUCN
- [İklim Değişikliği | İnsan Sağlığı: Etkiler, Uyum ve Ortak Faydalar 2014](#) | IPCC
- [Kadınların Yeşil Büyümeye Katılımı - Tam Olarak Gerçekleşen Bir Potansiyel mi? 2012](#) | DCED, GIZ

KADINLARIN KATILIMI 3 VE LİDERLİK SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ

İklim hedeflerine ulaşmak için sürdürülebilir enerjiye toplumsal cinsiyete duyarlı adil bir geçiş, griden yeşil sanayiye ve döngüsellik, iklim nötrlüğü ve kimseyi geride bırakmama ilkelerine dayalı yeşil ekonomilere küresel bir geçişi gerektirmektedir. Kadınların ve toplumsal cinsiyet farklılığına sahip kişilerin sürdürülebilir enerjiye eşit şekilde erişebilmelerini ve bu enerji üzerinde kontrol sahibi olabilmelerini ve sürdürülebilir enerji dönüşümüne eşit şekilde liderlik edebilmelerini, katkıda bulunabilmelerini ve bu dönüşümden faydalanabilmelerini sağlamak için yapısal toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ele alınması ve kadınların değişim araçları olarak potansiyellerinin tüm enerji çabalarına entegre edilmesi gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet konularının tüm eylemlerde anaakımlaştırılması yaklaşımı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesini, toplumsal cinsiyet eşitliği ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesine ilişkin bağımsız SKH 5'e ek olarak, dayandığı üç evrensel değerden biri olarak tanımlayan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine de yansımıştır.

KUTU 5

Toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma kavramı

Sürdürülebilir enerji girişimlerinde toplumsal cinsiyet perspektifinin anaakımlaştırılması, mevzuat, politikalar ve projeler de dahil olmak üzere, her alanda ve her düzeyde planlanan her türlü eylemin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesini gerektirir. Bu aynı zamanda bütçe boyutunu da içermelidir.

'Zarar vermeme ilkesi' temelinde, asgari gereklilik toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ağırlaştırılmamasını veya sürdürülmemesini sağlamaktır. Bununla birlikte, iyi uygulama, toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım uygulamaktır; yani, herhangi bir girişimin, hem toplumsal cinsiyet boyutlarını tüm müdahalelerde ana akımlaştırmak hem de toplumsal cinsiyete özgü eylemleri belirlemek ve uygulamak gibi iki yönlü bir yaklaşımla toplumsal cinsiyete eşit erişim, katılım ve fayda sağlamasını temin etmektir.

Bir proje, program veya girişimin **tasarım ve formülasyon** aşamasında, toplumsal cinsiyet **analizi**, cinsiyetler arasında eşitsiz erişim, katılım ve fayda ile sonuçlanması muhtemel olan bireysel, hane halkı ve topluluk düzeylerindeki toplumsal cinsiyet sorunlarını ve toplumsal cinsiyete özgü engelleri tanımlar ve analiz eder. Bu amaçla, roller, değerler, güç dinamikleri ve davranışlardaki cinsiyete özgü farklılıklara ilişkin nicel veriler ve nitel bilgiler analiz edilmeli ve bir mevzuat, politika, proje veya programın tasarımında dikkate alınmalı ve ele alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyet analizine dayanan bir toplumsal **cinsiyet stratejisi ve eylem planı**, toplumsal cinsiyete duyarlı faaliyetlerin **uygulanmasına** rehberlik etmeli ve planlanan faaliyetlerin hem müdahalenin kendisi açısından hem de iletişim, bilgi yönetimi, raporlama ve risk azaltma gibi yatay konularda hayata geçirilmesini sağlamalıdır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı izleme ve değerlendirme, sonuçların toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi üzerindeki etkileri açısından da gözden geçirilmesini gerektirir. Bu aynı zamanda iyi uygulamaların ve çıkarılan derslerin belirlenmesini de içerir.

Kaynak: BM Kadın Birimi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Sonuçları için Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması El Kitabı, 2022

COVID-19 sağlık, ekonomik ve sosyal krizi, işlerin her zamanki gibi devam etmemesi ve iklim değişikliği ile çevresel bozulmanın hızının yavaşlatılması için benzeri görülmemiş bir uyandırma çağrısı oluşturmıştır. İklim değişikliği açısından geri dönüşü olmayan noktaya yaklaşımdan önce ekonomileri ve toplumları daha iyi hale getirme çabaları, toplumsal cinsiyete duyarlı yatırımların artırılmasını gerektirmektedir

Sürdürülebilir enerjide toplumsal cinsiyet perspektifinden herkesin yararına olacak şekilde enerji verimliliğinin artırılması için kamu ve özel sektörün teşvik edilmesi. Gelecek OECD/UNDP/UN Women Green Gender Tracker, 200'den fazla ülke ve bölgede toplumsal cinsiyete duyarlı mevcut yeşil iyileştirme tedbirlerinin haritasını çıkaracaktır ([UN Women 2022](#)).

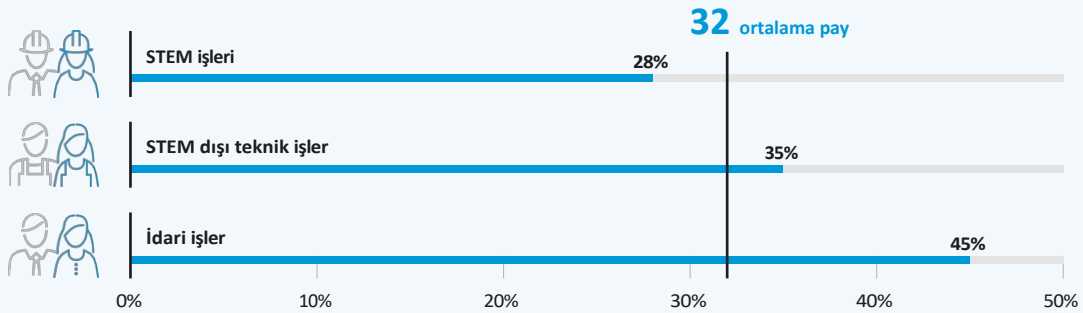
3.1 Sürdürülebilir enerji iş gücünde eşit fırsatlar ve sonuçlar

Sürdürülebilir enerji sektöründeki eşit benzeri görülmemiş büyüme, iklim değişikliği ve çevresel bozulmanın ele alınmasına yönelik acil ihtiyaç konusunda artan farkındalığı yansıtmaktadır. Sürdürülebilirliğin artırılmasına yönelik bu olumlu gelişme, kadınların ve erkeklerin yeni yaratılan işlerden ve toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji yatırımlarından eşit şekilde faydalanmaları için muazzam bir fırsat teşkil etmektedir. Net sıfır emisyonlu yeşil bir küresel ekonomiye geçişin 2050 yılına kadar 50 trilyon ABD doları yatırım gerektirdiği ve yenilenebilir enerji sektöründeki iş sayısının 2050 yılında yaklaşık 29 milyon ABD dolarına yükselebileceği tahmin edilmektedir (IRENA 2020a); ILO ise 2030 yılına kadar sürdürülebilir enerjiye geçişin net olarak yaklaşık 20 milyon iş yaratacağını tahmin etmektedir (ILO 2019). Bununla birlikte, bu yeni işlerin büyük çoğunluğunun orta beceri gerektiren mesleklerde ve bugün itibarıyla erkek egemen olan sektörlerde yoğunlaşması muhtemeldir (ILO 2019). Çevresel açıdan sürdürülebilir ekonomilere ve toplumlara doğru, toplumsal duyarlı ve insana yakışır işler yaratan adil bir geçiş sağlamak için, iş gücünün yeniden vasıflandırılmasına yönelik büyük yatırımlar yapılması ve bu yatırımların tüm cinsiyetler için eşit fırsatlar yaratması gerekmektedir.

Sürdürülebilir bir enerji geleceğine cinsiyete duyarlı adil bir geçiş, büyük ölçüde yetenekli ve kararlı bir işgücüne bağlıdır. Yeşil enerjideki istihdam halihazırda küresel enerji istihdamının yarısını oluşturmaktadır ve temiz enerji geçişleri dünya çapında hızlandıkça hızla artmaya devam etmesi beklenmektedir (IEA 2022). Ancak ayrımcı yasalar, politikalar ve sosyal normlar kadınların ekonomiye tam ve eşit katılımını engellemeye devam etmektedir. 190 ülkede kadınlar, erkeklerin sahip olduğu yasal hakların yalnızca dörtte üçüne sahiptir; bu da çalışma çağındaki 2,4 milyar kadının eşit ekonomik fırsatlardan yoksun olduğu anlamına gelmektedir (Dünya Bankası 2022). Kadınlar işgücüne katılma, ücretli iş bulma veya iş kurma konusunda hala yasal sınırlamalarla karşı karşıyadır. Yirmi dört ülke hala kadınların enerji sektöründe, özellikle de elektrikle ilgili işlerde istihdam edilmesine yasal kısıtlamalar getirmektedir (Dünya Bankası 2022, ESMAP 2018).

ŞEKİL 4

Yenilenebilir enerji alanında STEM, STEM dışı ve idari işlerde kadınların payı

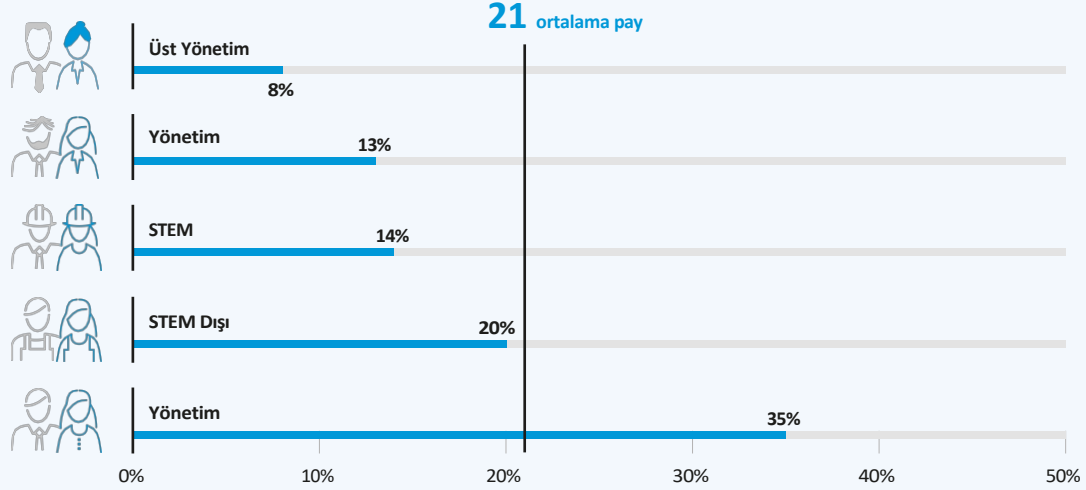
STEM= Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik

Kaynak: IRENA çevrimiçi toplumsal cinsiyet anketi. 2018.

Not: Dikey çizgi, anket katılımcıları arasında yenilenebilir enerji işlerinde kadınların ortalama payını göstermektedir

ŞEKİL 5

Rüzgar enerjisi sektöründeki rollerine göre kadınların payları

STEM= Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik

Kaynak: IRENA çevrimiçi toplumsal cinsiyet anketi. 2018.

Not: Dikey çizgi, anket katılımcıları arasında rüzgar enerjisi işlerinde kadınların ortalama payını göstermektedir.

A. Temel Konular

2020 yılında yenilenebilir enerji sektöründe yaklaşık 12 milyon kişi istihdam edilmiştir (IRENA 2020a). Genel olarak enerji sektöründe olduğu gibi yenilenebilir enerji sektöründe de erkek egemenliği devam etmektedir. Olumlu açıdan bakıldığında, yenilenebilir enerji sektöründeki kadın oranı yüzde 32 ile, işgücünün yalnızca yüzde 22'sinin kadın olduğu fosil yakıt sektöründen daha yüksektir. Ayrıca, enerji işletmeleri iş modellerinin bir parçası olarak çeşitlilik ve kapsayıcılığa giderek daha fazla yatırım yapmaktadır. Ancak, sürdürülebilir enerji sektöründe kadınlar ve erkekler arasındaki oyun alanını eşitlemek için yapılması gereken çok şey var. Özellikle, kadınlar teknik ve STEM işlerinde ve üst düzey yönetim pozisyonlarında yeterince temsil edilmemektedir (IRENA 2019). Bu sorun özellikle enerji hizmetlerinde daha belirgindir. Enerji hizmetlerinde üst düzey yönetimde yer alan kadınların oranı ortalamanın önemli ölçüde altında ve kömür sektöründen sadece biraz daha yüksektir (IEA 2021). Enerji sektörü firmalarında kadınlar, üst düzey yöneticilerin yüzde 14'ünden biraz azını ve yönetim kurulu başkanları, CEO'lar ve başkanlar gibi üst düzey görevlerin yalnızca yüzde 5'ini oluşturmaktadır (IEA 2021). Aynı zamanda, düşük nitelikli ve idari işlerde aşırı temsil edilmektedirler (IRENA 2019).

Rüzgâr enerjisi gibi belirli yenilenebilir enerji sektörlerinde, kadınlar rüzgâr enerjisi işgücünün yalnızca yüzde 21'ini temsil etmekte, idari işlerin yüzde 35'ini, ancak STEM işlerinin yalnızca yüzde 14'ünü elinde tutmaktadır; üst düzey yönetim rolleri söz konusu olduğunda ise yalnızca yüzde 8'lik bir paya sahiptir (IRENA 2020b).

Ekonomideki hemen hemen tüm sektörlerde olduğu gibi, enerji sektöründeki kadınlar da yetersiz temsili yanı sıra cinsiyete dayalı bir ücret farkıyla karşı karşıyadır. Bununla birlikte, algılanan ücret eşitsizlikleri rüzgar enerjisinde (40) genel ekonomiye (yüzde 68) göre daha düşük görünmektedir (IRENA 2020b).

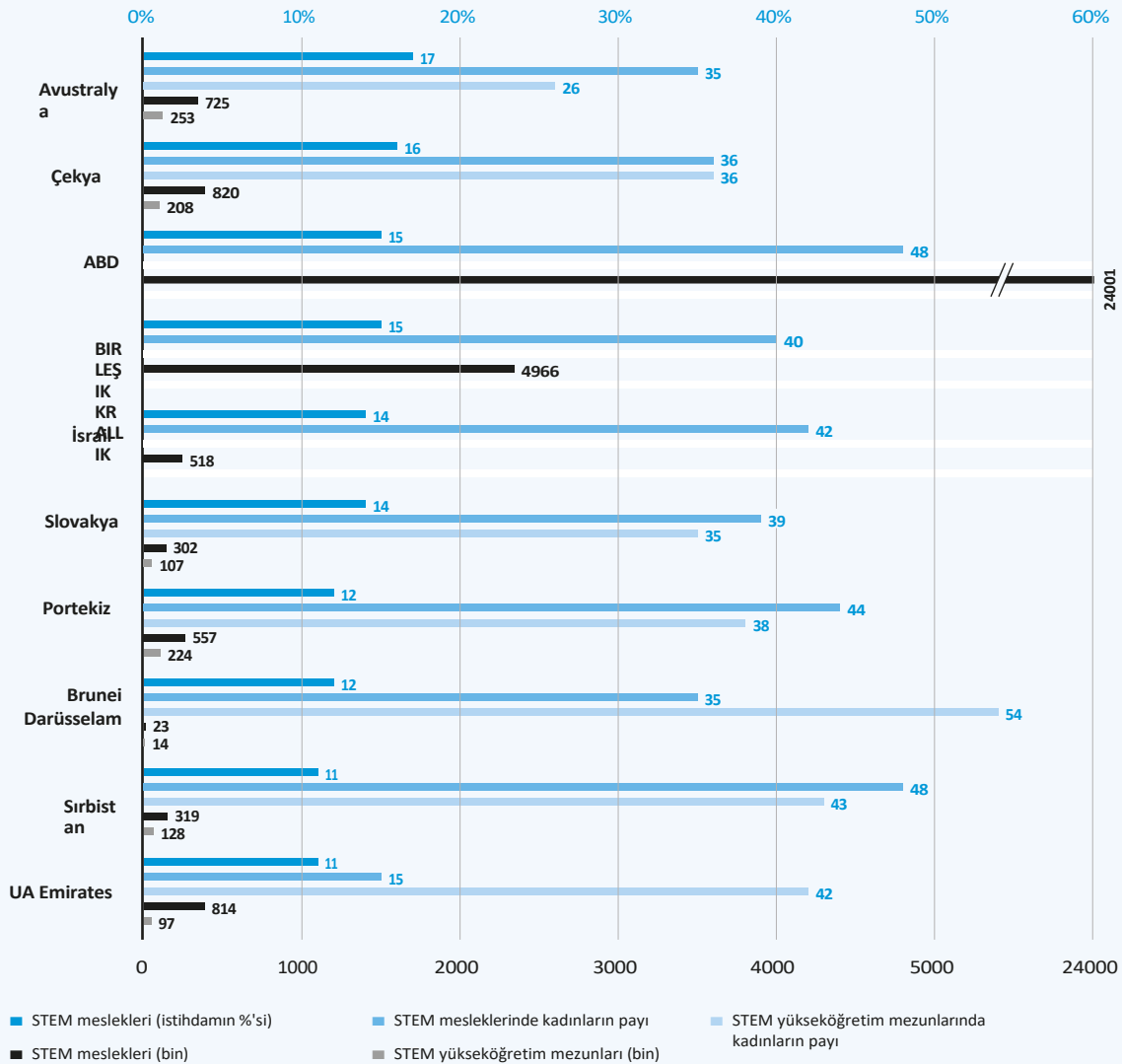
Sürdürülebilir enerji de dahil olmak üzere enerji iş gücünde kadınların düşük temsili, kısmen STEM çalışmalarında kadınların ve kız çocuklarının yetersiz temsiliinden kaynaklanmaktadır. Ayrımcı sosyal normlar ve dışlayıcı öğrenme ortamları, kız çocuklarının ve genç kadınların STEM alanlarına ne ölçüde katıldıklarını şekillendirmektedir. Küresel olarak, yüksek STEM eğitimindeki öğrencilerin sadece yüzde 35'i kadındır, ancak bu oran bölgeler arasında farklılık göstermektedir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika, kadın STEM öğrencilerinin önemli ölçüde daha yüksek bir oranıyla öne çıkmaktadır ve

mezunlarının sayısı küresel ortalamadan daha yüksektir. STEM konuları arasında da farklılıklar gözlemlenmektedir. Örneğin, yükseköğretimdeki kadın öğrencilerin sadece yüzde 3'ü bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) çalışmalarını seçmekte; sadece yüzde 5'i doğa bilimleri, matematik ve istatistik, ve sadece yüzde 8'i mühendislik bölümlerine kaydolmaktadır,

imalat ve inşaat (UNESCO 2017). STEM çalışmalarında hem zengin hem de fakir ülkelerde bu cinsiyet eşitsizliği, STEM kariyerlerinin genellikle geleceğin işleri olarak adlandırıldığı, yenilikçiliği, sosyal refahı, kapsayıcı büyümeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ettiği için endişe vericidir (UNESCO).

ŞEKİL 6

Seçilmiş ülkelerde STEM mesleklerindeki kadınlar ve STEM mezunu kadınlar

STEM= Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik

Kaynak: ILO/ILOSTAT 2020

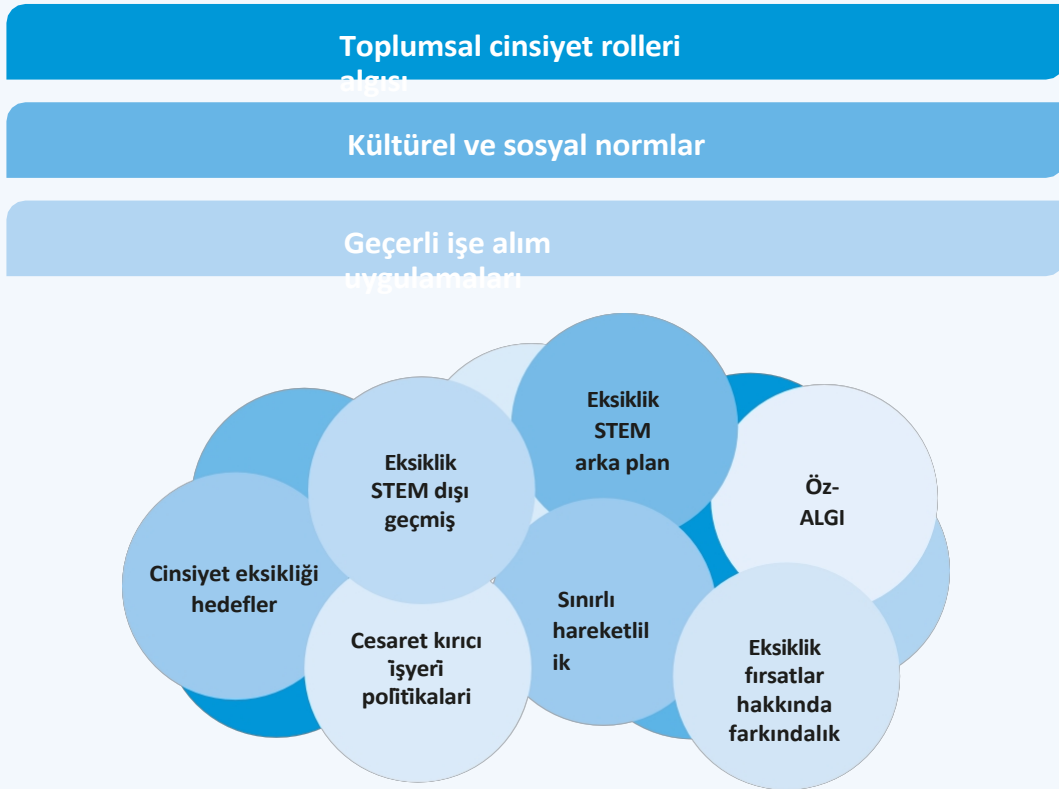
Sonuç olarak, mesleki ayrımcılık ve hem işgücü deneyiminin hem de teknik ve becerilerin eksikliği, kadınların erkek egemen sürdürülebilir enerji sektöründeki istihdam fırsatlarına katılmalarını engellemektedir. Başka bir deyişle, kadınlar sürdürülebilir enerji sektörüne girişte, işe alma, işte tutma ve terfi politikalarını etkileyen ayrımcı sosyal normlar ve rollere ilişkin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları gibi engellerle karşılaşmaktadır (IRENA 2019).

Aslında hem şirketler hem de çevre, kadınların enerji sektörüne eşit katılımından kazançlı çıkacaktır. Çok sayıda araştırma, yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadınların şirket yönetim kurullarında, üst düzey görevlerde ve enerji sektöründe temsil edilmesi arasında açık bir ilişki olduğunu göstermektedir.

bir tarafta yönetim pozisyonları, diğer tarafta ise bir firmanın yenilikçilik düzeyi, finansal performansı ve kârlılığı (Hansra . 2019). Cinsiyet eşitliği için iş vakasının ötesine geçerek, yeşil iş vakası için kanıtlar artmaktadır: 2013-2018 yılları arasında yönetim kurullarında cinsiyet çeşitliliğini artıran şirketlerin enerji tüketimini, su kullanımını ve sera gazı emisyonlarını azaltma olasılığı (sırasıyla yüzde 60, 46 ve 39) azaltmayanlara göre önemli ölçüde daha fazladır (FP Analytics 2019). Ayrıca, yönetim kurullarında kadın oranı daha yüksek olan şirketlerin enerji ihtiyaçlarını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılama olasılığının daha yüksek olduğu görülmektedir (Atif ve ark. 2019). Kadın rol modelleri giderek daha görünür olmakta ve klişeleri yıkmaktadır (GWNET 2020).

ŞEKİL 7

Yenilenebilir enerji sektöründe kadınlar için giriş engelleri

STEM= Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik

Kaynak: IRENA çevrimiçi toplumsal cinsiyet anketi, 2018.

KUTU 6

Sürdürülebilir enerji iş gücünde kadın temsiliinin artırılması için temel öneriler

İşe alım:

- İş tanımlarını kapsayıcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde, cinsiyet ayrımcılığından ve kalıp yargılardan kaçınan bir dil kullanarak hazırlayın ve kadınları, erkekleri ve cinsiyet çeşitliliğini içerir insanlar
- İş ilanlarını, kadınların ve toplumsal cinsiyet çeşitliliğine sahip kişilerin önemli ölçüde dahil olduğu profesyonel ve ticari ağlarla paylaşın
- Ayrımcı olmayan mülakat soruları kullanmak da dahil olmak üzere, iş görüşmelerinde cinsiyet önyargısını ve ayrımcılığını önleyin ve ele alın, profes- işe alım sürecinin beceri testleri, yetkinlik bazlı değerlendirme yöntemleri ve toplumsal cinsiyet perspektiflerini dikkate alan standartlaştırılmış mülakat soruları aracılığıyla bölümlere ayrılması

Elde tutma ve yeniden giriş:

- Çalışanların ve yöneticilerin bakım ihtiyaçlarına ve önceliklerine (çocuk bakımı, yaşlı bakımı, vb.) yanıt vermek için bakım politikaları ve yardımları oluşturmak ve yaygınlaştırmak
- Şirket destekli eğitim ve öğretim programlarına, özellikle teknik ve ICT konularının yanı sıra liderlik konularında eşit erişimin sağlanması kadınlar için tasarlanmış gemi programları ve cinsiyet çeşitliliği olan insanlar
- Aşağıdakilere ilişkin politika ve uygulamalar da dahil olmak üzere, elverişli bir işyeri ortamı oluşturmak:
 - > Esnek çalışma saatleri, uzaktan çalışma, üst düzey ve yönetici seviyesi de dahil olmak üzere iş paylaşımı
 - > Kapsamlı ücretli ebeveynlik, annelik ve babalık izni
 - > Cinsel ilişkiye karşı önleme ve koruma iş dünyasında taciz
 - > Küçük çocuklarını büyütmek için izin alan deneyimli ve nitelikli kadınları teşvik için "geri dönüş" programları veya

Diğer kişisel nedenlerle, kariyer yolculuklarına baştan başlamak zorunda kalmadan iş gücüne yeniden katılmak için

Kariyer gelişimi ve liderlik:

- Cinsiyet kotaları belirleyerek kadınların üst düzey ve yönetici düzeyinde ve şirket yönetim kurullarında temsiliini artırın: Şirket yönetim kurulları için, yüzde 40'tan az olmayan bir temsil hedefi tek bir cinsiyetin
- Resmi ve gayri resmi ağ oluşturma ve mentorluk için kadınlara ve erkeklere eşit fırsatlar sağlamak
- Kadınların yeniden eğitim ve yeniden beceri kazandırma programlarına eşit erişiminin sağlanması veya kadınlar için özel programlar geliştirilmesi
- Kadınlar ve kız çocukları için mentorlar ve rol modelleri sağlamak

Eğitim ve öğretim:

- Aşağıdakiler arasında yaklaşık cinsiyet eşitliği sağlayın teknik ve yönetici eğitimleri katılımcıları
- Enerjide rol modellerini tasvir etmenin bir yolu olarak kadın kolaylaştırıcıları da dahil edin
- Sürdürülebilir enerji ile ilgili alanlarda teknik ve mesleki eğitim ve öğretimde (TVET) özellikle kadınları hedeflemek
- Kadınları ve kız çocuklarını, başta mühendislik olmak üzere BİT, matematik, imalat ve inşaat gibi STEM alanlarına girmeye teşvik etmek
- Sürdürülebilir enerji iş gücüne katılımlarını artırmak için kadınlara ve kız çocuklarına yönelik hedefli programlar geliştirmek
- Genç kadın ve kızlara sürdürülebilir enerji alanında eğitim almaları ve staj yapmaları için burs ve hibe sağlamak

B. Proje Örnekleri

Vietnam'da Kamu Hizmetlerinde Kadın Liderliğini Teşvik Etmek | Vietnam Enerji Şirketi (EVN), nitelikli kadınların işe alımını iyileştirmeye ve hedeflenen eylemlerle işgücünün her düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulamaya odaklanarak şirketi, toplumsal cinsiyet için önde gelen bir küresel değerlendirme metodolojisi ve işletme sertifikasyon standardı olan [EDGE](#) (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Ekonomik Temettümler) sertifikasına giden yola sokmuştur. Yönetim eğitimi, terfiler için kısa listeler, mülakat paneli kompozisyonu ve cinsiyet eşitliğinin temel performans göstergelerine dahil edilmesi için cinsiyet hedefleri belirlenmiştir. Mentorluk programları oluşturuldu, liderlikte kadın programı kuruldu ve üst düzey yöneticilere toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verildi. Şirket ayrıca, hem erkekleri hem de kadınları başvurmaya teşvik etmek için iş ilanlarının üslubunu ve dil tonunu değiştirerek, web sitelerinde kamuya açık taahhütler yayınlayarak ve üst yönetim aracılığıyla erişimi geliştirerek iletişimini iyileştirdi. Sonuç olarak, direktör seviyesindeki kadınların oranı yüzde 0'dan yüzde 10'a yükselmiş ve yönetimdeki kadınların oranı da artmıştır ([ESMAP](#)).

Jeotermal atık sıcak su ve buhar üretiminin kadınların ekonomik fırsatlarına dönüştürülmesi | El Salvador'da bir jeotermal elektrik üretim şirketi olan LaGeo ve bağlı kuruluşu FundaGeo, atık sıcak su ve buhar üretimini kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi ve toplum liderliğinin teşvik edilmesi kullanmayı amaçlamaktadır. LaGeo, çalışanlarının çocukları için bir kreş ve gündüz bakımevine sponsor olmak da dahil olmak üzere, kadınların aktif olarak işe alınmasını ve kariyer gelişim fırsatlarına erişebilmelerini sağlayan insan kaynakları politikaları tasarlayarak daha cinsiyet kapsayıcı bir işyeri yaratmayı amaçlamaktadır. Bu girişimler meyvelerini veriyor gibi görünüyor, zira kadınlar şirketteki daimi pozisyonların yüzde 32'sini elinde tutuyor ve bunların yaklaşık yüzde 30'u teknik pozisyonlarda görev yapıyor. Ayrıca kadınların geçim kaynakları da iyileştirildi: 15 yerel topluluktan kadınlar, gül yetiştirmek ve satmak için su yoğunlaşmasını kullanmak ve meyveleri kurutmak için ısı artıklarını kullanmak gibi ekonomik fırsatlardan yararlandı. Çevre köylerden kadınlar proje topluluk toplantılarına katılmış ve becerilerini ve proje anlayışlarını geliştirmek için teknik atölye çalışmalarına katılmışlardır. LaGeo ayrıca kadınları geçici olarak işe almayı da amaçlamaktadır. Şirket her yıl 50'den fazla yerel kadını işe almakta ve bu kadınları eğitimden geçirmektedir.

endüstriyel güvenlik ve bakım faaliyetlerinde, tesislerin yıllık bakımını desteklemek için ([USAID ve IUCN 2019](#)).

Enerji Alanlarında Eğitim ve Öğretim | Gelişmekte olan bölgelerdeki imalat sektöründe, kadınların katılımı öncelikle yarı vasıflı montaj operatörleri olarak belirli düşük teknoloji sektörlerde ihracata yönelik, emek yoğun imalatla ilişkilidir. Beceri geliştirme ve kariyer ilerlemesi yoluyla daha yüksek vasıflı rollere girme fırsatları sınırlı kalmaktadır. UNIDO'nun Öğrenme ve Bilgi Geliştirme Tesisi, teknik çalışma alanlarında ve sanayi sektörlerinde istihdamla ilgili uzmanlaşmış mesleki eğitimlerde yüksek düzeyde cinsiyet tabakalaşmasını ele almak için, özellikle kadın kursiyerler için uygun müfredat geliştirmeye aktif olarak çalışarak ve akademik merkezlerde ve sosyal medyada kampanyalar yoluyla hedeflenen erişimi sağlayarak kadınların geleneksel olarak erkek egemen alanlarda endüstriyel beceri eğitimine katılımını artırmıştır ([UNIDO 2019](#)).

Güney Afrika su ve enerji sektöründeki kadınlara yönelik liderlik eğitimi | Güney Afrika Enerji ve Su Sektörü Eğitim Kurumu (EWESETA), ülkenin su ve enerji sektörlerinde üst düzey ve üst düzey yönetimde kadınların düşük temsiliyi ele almak için, bu sektörlerde ileri düzeyde kariyer hedefi olan kadınlara, Güney Afrika'daki bir işletme okulunun özellikle kadınları hedefleyen bir yönetici liderlik programı olan WITS Business School Women in Leadership Programına katılmaları için fon sağlamıştır ([EWESETA 2020](#)).

Temiz enerji sektörlerinde kadınlar için mentorluk | GWNET ve ortakları, 2018 yılından bu yana, kadınların toplumdaki değişim ajanları olarak rolünü ilerletmek ve sürdürülebilir enerji sektöründeki en iyi uygulamaları teşvik etmek amacıyla çok sayıda bölgesel ve küresel kadın mentorluk programı geliştirmiştir. Enerji depolama, rüzgar enerjisi veya temiz pişirme gibi belirli temiz enerji sektörlerine uyarlanan bu programlar, kadın rol modellerinin sayısını artırmayı ve kadınların bu sektörlerdeki değişim ajanları olarak rollerini ilerletmeyi amaçlamaktadır. Bugüne kadar 70'ten fazla ülkeden 400'den fazla kadına 300'den fazla mentor tarafından mentorluk verilmiştir. Ayrıca, [Enerjide Kadın Uzman Platformu](#), sürdürülebilir enerji alanında çalışan 100'den fazla ülkeden 2.000'den fazla kadını birbirine bağlamakta ve güçlendirmektedir ([GWNET](#)).

Equal by 30 Kampanyası | Uluslararası Enerji Ajansı ve Temiz Enerji Bakanlığının ortak Enerji Geçişlerinde Eşitlik Girişimi kapsamındaki bu küresel kampanya, temiz enerji mesleklerinde daha fazla çeşitlilik sağlamayı amaçlamakta ve 2030 yılına kadar temiz enerji sektöründe kadınlar ve diğer marjinal gruplar için eşit ücret, eşit liderlik ve eşit fırsatların elde edilmesini desteklemektedir. Kampanya, imzacılardan ilkeleri onaylamalarını istemektedir.

daha eşitlikçi, çeşitli ve kapsayıcı bir düşük karbonlu gelecek inşa etmek için taahhütlerde bulunmak ve somut adımlar atmak. Kampanyaya çok sayıda uluslararası kuruluş ve STK, 125'in üzerinde özel sektör kuruluşu ve tüm G7 ülkelerinin yanı sıra Avustralya, Avusturya, Şili, Finlandiya, Hollanda, Norveç ve İsveç de katılmıştır ([EqualBy30](#)).

KAYNAKLAR

Sürdürülebilir Enerji İşgücünde Fırsat Eşitliği ve Sonuçlar

Genel olarak işgücündeki kadınlar; sektörel veya coğrafi odak

- [Temiz Enerji Geçişleri için Beceri Geliştirme ve Kapsayıcılık 2022](#) | IEA
- [Dünya Enerji İstihdamı 2022](#) | IEA
- [COVID-19'un ötesinde: Sürdürülebilirlik ve sosyal adalet için feminist bir plan 2021](#) | UN Women
- [Enerji şirketlerinde üst düzey yönetim kademelerinde kadın oranı inatla düşük kalmaya devam ediyor, ancak artırma çabaları cinsiyet çeşitliliğini hızla ilerliyor 2021](#) | IEA
- [Altyapı Alanında Kadınların STEM Kariyerlerini Yükseltmek: Umut Veren Yaklaşımlara Genel Bir Bakış](#) | Dünya Bankası
- [Dünya Kalkınma Raporu 2019. İşin Değişen Doğası 2019](#) | Dünya Bankası
- [ECOWAS 'da Enerji Değer Zincirinde Kadınların Güçlendirilmesi 2019](#) | *Güncel Sürdürülebilir Yenilenebilir Enerji Raporları*
- [Çatı güneş enerjisi sektöründe çalışan kadınlar - Hindistan'ın temiz enerjiye geçiş sürecine bir bakış 2019](#) | IEA, CEEW
- [Dünya kadınlarının ilerlemesi 2015-2016: Ekonomileri dönüştürmek, hakları hayata geçirmek 2015](#) | UN Women

Enerji sektörü işgücünde ve karar alma mekanizmalarında kadın temsili

- [Kapsayıcı bir Enerji Dönüşümü için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Güneş Enerjisinde Kadınlar Öncü 2021](#) | IRENA
- [Yenilenebilir Enerji ve İstihdam - Yıllık Değerlendirme 2021 2021](#) | IRENA
- [Rüzgar Enerjisi: Toplumsal Cinsiyet Perspektifi 2020](#) | IRENA
- [Enerji Dönüşümü Rol Modelleri: Yeni Nesil Kadın Girişimcilere İlham Vermek 2020](#) | GWNET
- [Sürdürülebilir Enerji için Kadınlar - Dönüşümsel Değişim için Kadın Yeteneklerini Destekleme Stratejileri 2020](#) | GWNET
- [Enerji ve Kamu Hizmetlerinde Kadın - Endeks 2018 2019](#) | Ernst & Young
- [Yenilenebilir Enerji: Toplumsal Cinsiyet Perspektifi 2019](#) | IRENA
- [Temiz Enerji Alanında Kadınlar: Bilgi, Boşluklar ve Fırsatlar 2017](#) | IEA, C3E

Toplumsal cinsiyete duyarlı işyeri politikaları

- [Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması. Erkek Egemen Sektörler için En İyi Uygulamalar Çerçevesi 2023](#) | USAID
- [Yenilenebilir Enerji Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Eylem Çağrısı n/d](#) | UN Women
- [İnsana yakışır işlerin geleceği için bakım işi ve bakım işleri 2018](#) | ILO
- [Elektrik hizmetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kadın istihdamının teşvik edilmesi 2018](#) | Oxford Policy Management, UK Aid
- [Kadınlar ve Enerji Değer Zinciri - Türkiye'de daha kapsayıcı bir yenilenebilir enerji sektörü için fırsatlar Afrika 2018](#) | Küresel Ekonomik Yönetişim
- [İş Dünyasında Lider Kadınlar Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Performansını Artırıyor 2018](#) | IFC
- [Çocuk Bakımı ile Mücadele - İşveren Destekli Çocuk Bakımı için İş Dünyası Örneği 2017](#) | IFC
- [Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji: Kadınların Geçim Kaynakları ve İstihdamı için Giriş Noktaları 2017](#) | İklim Yatırım Fonları
- [Engendering Utilities: Enerji Sektörü Kamu Hizmetlerinde Toplumsal Cinsiyet Çeşitliliğinin Geliştirilmesi 2016](#) | USAID
- [Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Yeşil İşler 2015](#) | ILO
- [Kadınlar, enerji ve ekonomik güçlenme 2014](#) | Deloitte

STEM eğitiminde kadınlar ve kız çocukları

- [Kodu kırmak: bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarında kız çocuklarının ve kadınların eğitimi 2017](#) | UNESCO
- [Kız çocukları için STEM tavanını kırmak 2017](#) | Dünya Bankası

3.2 Kadınların sürdürülebilir enerjisinin desteklenmesi

GİRİŞİMCİLİK

Sürdürülebilir enerji sektörü kadın girişimciliğini geliştirme potansiyeline sahipken, kadın girişimciler ve işletmeler yeşil ekonomiye geçişte kilit bir rol oynayabilir (SEforALL 2017c, UN 2018). Bağımsız küçük ve mikro enerji üreticileri, yeni enerji endüstrisinin bel kemiği olarak ortaya çıkmaktadır. Sektörler arasında, kadınların sahip olduğu işletmeler, Güney Asya'da yüzde 18'den Latin Amerika ve Karayipler'de yüzde 50'ye kadar değişen oranlarla küresel olarak her üç MSME'den birini oluşturmaktadır (Dünya Bankası 2020). Elverişli bir politika ortamıyla, kadınlar tüm çeşitlilikleriyle enerji sektörü endüstrilerine katılabilir ve bunlardan faydalanabilir (ADB 2018). Kadınlar tarafından ortaklaşa geliştirilen teknolojilerin daha yaygın bir şekilde benimsenme ve yaygınlaştırılma şansı daha yüksektir ve bu tür teknolojilerin tanıtılması ve enerji hizmetlerinin ve ürünlerinin dağıtılması için bir sıçrama tahtası sağlanması amacıyla kadın ağlarından yararlanılabilir.

A. Temel Konular

Kadınlar, kısmen sahip oldukları ağlar ve topluluk ilişkileri sayesinde temiz pişirme çözümlerine yönelik farkındalığın artırılması ve talep yaratılmasında kritik rol oynamaktadır (Clean Cooking Alliance). Kadın girişimciler aynı zamanda güçlü iş yaratıcıları olma potansiyeline de sahiptir. Araştırmalar, ayrımcı toplumsal cinsiyet normları ve stereotipleri nedeniyle, iş yaratma konusunda hala erkek akranlarının gerisinde kaldıklarını öne sürse de (Darnihamedani Terjesen 2022ve OECD ve AB Komisyonu 2021,), bunun aksini gösteren kanıtlar da vardır: Başlıca 12 ekonomide girişimcilerle yapılan bir anket, kadın girişimcilerin tahminlerinde erkeklerden daha muhafazakar olduklarını göstermelerine rağmen, erkeklerin sahip olduğu şirketlerden daha yüksek bir işgücü artışı beklediklerini, özellikle de neredeyse üçte bir oranında (yüzde 31) (Ernst & Young 2016).

Ayrıca çalışmalar, kadınlar ve kız çocukları için daha fazla ekonomik fırsatın, ev içinde ve daha geniş anlamda toplumda eylemliliklerini, pazarlık güçlerini ve karar alma mekanizmalarını artırdığını göstermektedir (Dünya Bankası 2012, Field . 2019). Bununla birlikte, kadınların hakim olduğu bir alan olan temiz yemek pişirme (Osunmuyiwa Ahlborg 2019ve) dışında, sürdürülebilir enerjide kadın girişimciliği üzerine çok az nicel araştırma mevcuttur.

Kenya'da yapılan bir çalışmada (Shankar vd. 2015) görüldüğü üzere, kadın girişimciler temiz ocak satarken erkeklere kıyasla daha yüksek satış performansına sahip olma eğilimindedir.

Kadınların sahip olduğu işletmelerin ortalama büyüklüğünün erkeklere kıyasla daha küçük olması (IFC 2017) ve kendi toplulukları içindeki güçlü ilişkileri, fotovoltaik sistemler ve şebekeden bağımsız yeşil enerji çözümleri gibi temiz enerji ürünlerinin son kilometre dağıtıcıları olarak potansiyellerine odaklanılmasını sağlamıştır. Nitel kanıtlar ve program sonuçları, özellikle mikro ve küçük düzeydeki kadın girişimcilerin müşterilerine daha yakın ve onlar hakkında daha bilgili olma eğiliminde olduklarını ve bu nedenle daha düşük tedarik zinciri yönetimi ve müşteri edinme maliyetlerinin yanı sıra özellikle kırsal alanlarda daha düşük ödeme gecikmesi veya ödememe riskiyle karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir (Glemarec ark. 2016ve). Özellikle ulusal elektrik şebekelerinin hizmet vermediği bölgelerde, şebeke dışı yenilenebilir enerji çözümlerinin sunulmasında kadınların aktif aktörler olarak yer alması, kadınların liderliği ve istihdamı için fırsatlar yaratabilir. Merkezi olmayan sürdürülebilir enerji çözümleri ayrıca kadınların ücretsiz bakım ve ev işlerini azaltma potansiyeline sahiptir ve daha eşit sosyal ve kültürel cinsiyet normlarına doğru kademeli bir değişime katkıda bulunabilir. Ancak, sürdürülebilir enerji teknolojilerini etkin bir şekilde elde etmek, işletmek ve yönetmek için kadın işletmeleri ve kooperatiflerinin uygun teknoloji transferi, finansman, bilgi ve eğitime ihtiyacı vardır (BM 2020).

Özellikle, kadınların sahip olduğu KOBİ'lerin ve yeni kurulan işletmelerin karşılanmamış finansman ihtiyaçları erkek meslektaşlarına göre daha yüksektir. KOBİ'lerin yalnızca yüzde 28'i kadınlara aittir, ancak KOBİ finansman açığının yüzde 32'sini kadınlar oluşturmaktadır. Bu, gelişmekte olan ülkelerde kadınlara ait KOBİ'lerin yaklaşık yüzde 70'ine hizmet verilmediği veya yetersiz hizmet verildiği anlamına gelmektedir. Bu cinsiyete dayalı finansman açığı özellikle gelişmekte olan ekonomilerde daha belirgindir ve işletme büyüklüğü ile birlikte artmaktadır (IFC 2017, Carranza vd. 2018).

Uygun fiyatlı finansmana ve üretken varlıkların yanı sıra arazi ve diğer teminatlara erişim, kadınların sahip olduğu mikro ve küçük işletmeler için büyük bir olmaya devam etmektedir. Hesap sahipliğindeki cinsiyet farkı, birkaç yıldır durduğu yüzde dokuzdan yüzde altıya düşmüştür (Aslı vd. 2022). Bununla birlikte, özellikle

Taban düzeyinde, finansal okuryazarlık ve yönetim becerileri eğitiminin eşlik etmediği durumlarda, tek başına finansal sermaye sağlamanın etkili olmadığı kanıtlanmıştır (ENERGIA 2018).

Ortalama bir start-up ile karşılaştırıldığında, temiz enerji girişimleri tipik olarak teknoloji ve sermaye ağırlıklıdır, bu nedenle yüksek ilk yatırım maliyetleri ve genellikle karmaşık olan bu yenilikleri ticarileştirmek için gereken daha uzun bir yatırım-kâr süresi gerektirir (Dolun vd. 2021). Bu nedenle, özellikle erken aşama yatırımcıların bilinçli ve bilinçsiz cinsiyet önyargıları (Ewens ve Townsend 2020) nedeniyle, tohum finansmanı ve özel sermaye sermayesine erişimde halihazırda var olan cinsiyet eşitsizlikleri daha da artmakta ve yeni kurulan ve erken aşama girişimciler arasında önemli bir cinsiyet finansmanı ve yatırım açığı ile sonuçlanmaktadır. Örneğin, 2019 yılında kurucusu kadın olan şirketlerin yüzde 20'si yatırımların yalnızca yüzde 2,8'ini alabilmiş, COVID-19 salgınının ekonomik yansımalarından büyük ölçüde etkilenen 2020 yılında ise bu oran yalnızca yüzde 2,3'e düşmüştür (Teare 2021). Ayrıca, gelişmekte olan piyasalarda, tohum finansmanının yalnızca yüzde 11'i kurucu ekibinde kadınların yer aldığı şirketlere gitmiştir. Aslında, kadınların liderliğindeki işletmelerin aldığı ortalama finansman, erkeklerin liderliğindeki işletmelerin aldığı finansmanın yalnızca yüzde 65'idir ve bu cinsiyet finansmanı açığı, sonraki aşama finansmanında daha da artmaktadır (IFC 2019).

Kuluçka merkezleri ve hızlandırıcılar, girişimcilerin yeni iklim dostu, yenilenebilir enerji ve düşük emisyonlu teknolojiler geliştirmelerini desteklemek için önemli bir araçtır. Ancak, kadın girişimcilerin hızlandırıcılar tarafından sağlanan desteğe erişme ve bu destekten yararlanma olasılığı daha düşüktür: Hızlandırıcılara başvuruların sadece yüzde 13'ünün kadın liderliğindeki ekipler olduğu tespit edilmiştir (GALI 2020). Kadınların ihtiyaçları ve öncelikleri, kuluçka merkezleri ve hızlandırıcılar tarafından sunulan hizmetlerin tasarımında dikkate alınmama eğilimindedir. Örneğin, hızlandırıcı programların çoğu daha olgun aşamalarındaki girişimleri hedeflerken, kadın liderliğindeki girişimlerin daha erken aşamalarda destek aradıkları görülmektedir (Avnimelech & Rechter 2021). Buna ek olarak, kadınların ücretsiz bakım ve ev işi sorumlulukları, bu tür programlara katılmalarını genellikle zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, kadın liderliğindeki start-up'lara ve genç girişimlere yatırım yapmak, hem sürdürülebilir enerji sektöründe hem de ötesinde ekonomik açıdan anlamlıdır: Araştırmalar, kadın girişimcilerin yatırımcılardan ve hızlandırıcılardan destek aldıklarında, erkek akranlarına kıyasla yatırım yapılan dolar başına iki kat daha fazla gelir elde göstermektedir (IFC vd. 2019, BCG 2018).

KUTU 7

Sürdürülebilir enerji alanında kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi için temel öneriler

- Kadın girişimcilere ve kadınlar tarafından yönetilen sürdürülebilir enerji işletmelerine topluluk düzeyinde ve ötesinde hedefe yönelik eğitim ve öğretim sağlamak, iş, stratejik ve finansal konular da dahil olmak üzere YÖNETİM
- Uygun fiyatlı finansmana ve yatırıma erişimin kolaylaştırılması ment (ayrıca bkz. toplumsal cinsiyet mercekli yatırım bölümü)
- Başarılı kadın sürdürülebilir enerji girişimcilerinin rol modellerini sergilemek
- Sürdürülebilir enerji girişimleri için mevcut bilgi ve hizmetler konusunda kadın liderliğindeki işletmeler arasında farkındalık yaratmak
- Kadın sürdürülebilir enerji girişimcileri için, örneğin özel platformlar ve etkinlikler aracılığıyla, ağ oluşturma ve iş fırsatlarının kolaylaştırılması

B. Proje Örnekleri

Hindistan'da güneş enerjisi teknolojileriyle kırsal kesimdeki kadınların girişimciliğini teşvik etmek | Hindistan büyük miktarlarda meyve ve sebze üretiyor, ancak bunların yüzde 50'sinden fazlası çöpe gidiyor. Tüm Hindistan Kadın Konferansı, meyve, sebze ve çeşnilerin güneş enerjisiyle kurutulmasının ticari uygulanabilirliğini teşvik etmekte ve bunları mikro işletme ölçeğinde karlı ürünlere dönüştürmektedir. Ayrıca kırsal kesimdeki yoksul kadınları güneş enerjili kurutucularla donatıyor ve doğru kullanım konusunda eğitiyorlar. Tahıllar, sebzeler, meyveler vs. güneş enerjili kurutucularda temiz koşullar altında oldukça kısa bir sürede kurutulabilmektedir. Dehidrasyon teknolojisi, gıda israfını en aza indirmek ve kırsal kesimdeki kadınların daha yüksek gelir elde etmesini kolaylaştırmak gibi çeşitli faydalar sağlamıştır (Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Birimi (UNFCCC) / CTCN).

Sahra-altı Afrika'daki Solar Sisters projesi | Solar Sisters, Afrika'daki şebekeden bağımsız topluluklarda kadınların temiz enerji işlerine yatırım yapan bir STK'dır. Kadınlara başlangıç kitleri sağlanmakta, eğitim ve mentorluk seansları eşliğinde kendi topluluklarında güneş ışıkları, güneş enerjisiyle çalışan ev sistemleri ve temiz ocaklar satarak işlerini kurmaları sağlanmaktadır. Çalışmalar ve değerlendirmeler, projenin birçok faydasını ortaya koymaktadır

girişimdir: Güneş enerjisi işletmeleri, kadın girişimcilerin hane gelirlerini iki katına çıkarmalarına olanak tanıyor; girişimciler tarafından elde edilen gelirin yüzde 90'ı ailelerine geri yatırılıyor ve böylece bir sonraki nesil için fayda sağlanıyor; ve güneş enerjisi lambalarını satın alan kadınlar, güneş enerjisi pahalı gazyağının yerini aldığı anda hane giderlerini yüzde 30 oranında azaltabiliyor ([Solar Sisters](#)).

İklim dirençli enerji altyapısını artırmanın bir yolu olarak sürdürülebilir kadın girişimcilerin desteklenmesi | Batı Afrika'da enerji yoksulluğuyla mücadelede ve iklim dirençli enerji sistemlerinin güçlendirilmesinde kadınları değişim ajanları olarak güçlendirmeye yönelik bir projenin parçası olarak, ECOWAS Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Merkezi (ECREEE), İklim Teknolojisi Merkezi ve Ağ(CN) ve Özel Finansman Danışma Ağı (PFAN) tarafından desteklenen, kadın liderliğindeki sus-

Sürdürülebilir enerji işletmeleri, işlerini kuluçkaya yatırma ve hızlandırma konusunda çok düzeyli destek almaktadır. Bir teklif çağrısı temelinde seçilen on iki start-up, proje geliştirme, yapılandırma ve finansman konularında deneyimli profesyonellerden koçluk desteği aldı. Koçluk aşamasının tamamlanmasının ardından, projeler ilgilenen yatırımcılara tanıtıldı ve takip desteği ve anlaşma yapma kolaylığı aldı. Toplam yatırım talebi en fazla olan ilk dört proje

30 milyon ABD Doları değerindeki iş planlarını uluslararası bir risk sermayesi yatırım kitlesine sunmaya davet edildi. Üst düzey yatırımcılar ve iklim finansmanı uzmanlarından oluşan bir jüri, Senegal'deki şebekeden bağımsız bölgelere yüksek kaliteli güneş enerjisi ev sistemleri ve verimli cihazlar sağlayan bir şirket ile küçük ve orta ölçekli işletmelere kirala-sahip olmasına göre güneş enerjisi sistemleri sunan Nijeryalı bir şirketi ([CTCN](#)) ortak kazananlar olarak seçti.

Fotoğraf: BM Kadın Birimi/Gaganjit Singh

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Girişimciliği

- Temiz teknolojiadaki kadınlar kapsayıcı bir toparlanma için kilit rol oynuyor 2021 | UNIDO
- [Merkezi Olmayan Yenilenebilir Enerji Sektöründe Kilit Etkenler Olarak Kadın Girişimciler: En İyi Uygulamalar ve Yenilikçi İş Modelleri 2020](#) | ENERGIA
- [Reaching the Last Mile - Women's Social and Sustainable Energy Entrepreneurship 2018](#) | MIT-CITE, Solar Sister, wPOWER
- [Son kilometre kadın enerji girişimcilerinin desteklenmesi: Ne işe yarıyor, ne yaramıyor 2018](#) | ENERGIA
- [Batı'da Değişen Enerji Değer Zincirinde Kadınlar için İş Fırsatları Üzerine Ön Fizibilite Çalışması Afrika 2018](#) | ECREEE
- [ASEAN'da \(Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği\) Kadın Girişimciliğinin Teşvik Edilmesi 2017](#) | ESCAP
- [Kadın girişimcilerin merkezi olmayan sürdürülebilir enerji çözümlerine katılımının önündeki engellerin kaldırılması Yoksullar için 2016](#) | AIMS Enerji
- [Kadın girişimcilerin merkezi olmayan sürdürülebilir enerji çözümlerine katılımının önündeki engellerin kaldırılması Yoksullar için 2016](#) | BM Kadın Birimi, UNDP
- [Küresel Program Belgesi Sürdürülebilir Enerji için Kadın Girişimciliği 2016](#) | BM Çevre, BM Kadın Birimi
- [Temiz Pişirme: Güçlendirilmiş Girişimci Eğitim El Kitabı 2015](#) | Temiz Ocaklar için Küresel İttifak

3.3 Toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji yasaları, politikaları ve kurumları

Son on yılda sürdürülebilir enerji politikalarında istikrarlı bir ilerleme kaydedilmiştir; ancak 2017'den bu yana yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği ile ilgili politikalarda en belirgin düşüş yaşanarak bu hız yavaşlamıştır (ESMAP 2020). Dolayısıyla, COVID-19 müdahale ve toparlanma stratejileri, kadınların değişim araçları olarak potansiyelini tam anlamıyla kullanan kapsayıcı, sürdürülebilir ve toplumsal cinsiyete duyarlı enerji çerçevelerini güçlendirmek için önemli bir fırsat teşkil etmektedir. Bununla birlikte, [UNDP-BM Kadın COVID-19 Küresel Toplumsal Cinsiyet Müdahale İzleyicisi](#)'nden elde edilen veriler, COVID-19 müdahale önlemlerinin çoğunlukla toplumsal cinsiyet körü olduğunu ortaya koymaktadır.

A. Temel sorunlar

Genel olarak enerji sektöründe ve özel olarak da enerji politikalarında toplumsal cinsiyet perspektifleri genellikle göz ardı edilmektedir. Kadınların farklı ve özel ihtiyaçları, deneyimleri ve bilgileri enerji planlaması ve politika yapımında henüz yeterince temsil edilmemekte, bu da mevcut eşitsizlikleri daha da kötüleştiren enerji politikalarına yol açabilmektedir. Aslında, ulusal enerji politikası çerçevelerinin büyük çoğunluğu hala cinsiyet kördür. 137 ülkeden 192 ulusal enerji çerçevesinin yalnızca üçte biri bazı toplumsal cinsiyet hususlarını içermektedir ve yenilenebilir enerji politikaları için bu oran altıda birden daha aza düşmektedir; kadınlar burada potansiyel paydaşlar veya faydalanıcılar olarak tanımlanmakta, ancak nadiren değişimin araçları olarak nitelendirilmektedir ([IUCN ve USAID 2017](#)). Bu nedenle, ulus-altı ve ulusal düzeylerden bölgesel ve uluslararası platformlara kadar, politika yapıcılarının sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyet konularının farkında olması ve bu konuları ele alma becerisine sahip olması önemlidir.

Planlama sürecini başlatırken, enerji bakanlıkları tarafından dikkate alınması gereken birçok husus vardır: toplumsal cinsiyete duyarlı temeller oluşturmak, toplumsal cinsiyete özgü riskler ve altta yatan engellere ilişkin değerlendirme ve denetimlerin yanı sıra toplumsal cinsiyete duyarlı enerji politikalarının geliştirilmesini şekillendirmek için toplumsal cinsiyet matrisleri, kontrol listeleri ve kılavuzların kullanılması ([Clancy ve Mohlakoana 2020](#)). Hesap verebilirlik çerçeveleri aynı zamanda toplumsal cinsiyet hedeflerinin etkisini ve enerji politikalarının sonuçlarını izlemeli ve raporlamalıdır. Karar alma pozisyonundakiler de dahil olmak üzere, enerji plan ve politikalarının tasarlanmasında yer kadınların oranı değerlendirilmeli ve enerji planlamasına ilişkin istişareler toplumsal cinsiyet bakanlıkları, kadın dernekleri ve diğer kurumlarla yapılmalıdır.

ve kadın girişimciler. Enerji, çevre, toplumsal cinsiyet, finans ve sanayi bakanlıkları arasında köprü kuran sektörler arası ve entegre bir politika oluşturma yaklaşımı hayati önem taşımaktadır. Bu, toplumsal cinsiyet odak noktalarının oluşturulması, sektörler arası komitelerin veya görev güçlerinin kurulması ve enerji sektörü personelinin performans değerlendirmesinin bir parçası olarak toplumsal cinsiyete duyarlı kılavuz ilkelere uyum değerlendirmelerinin dahil edilmesi yoluyla başarılabılır. Enerji ile ilgili politikalarında toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmalarına yardımcı olmak için enerji görevlilerine eğitim de .

Yenilenebilir enerji birlikleri, paydaşların seslerini yükselterek enerji politikalarını etkileyebilir ve böylece sürdürülebilir enerji dönüşümünü ilerletebilir. Ancak, yenilenebilir enerji birliklerinde kadınların temsili eşit değildir ve kadınlar henüz sistematik olarak karar alma süreçlerine dahil edilmemiştir. Son yıllarda, enerji sektöründeki toplumsal cinsiyet dengesizliklerini dengelemek ve genele duyarlı eylemi teşvik etmek amacıyla kadınlar tarafından ve kadınlar için birçok iş birliği ve ağı kurulmuştur ([GWNED 2022](#)). Bu dernekler genellikle üyeleri için eğitim, ağ oluşturma etkinlikleri, hızlandırıcı programlar, burslar ve kariyer danışmanlığı sağlamaktadır ([USAID 2021](#)). Toplumsal cinsiyet ve sürdürülebilir enerji kesişiminde faaliyet gösteren kuruluşların ve ağların kapsamlı olmayan bir listesi [Ek 2](#)'de yer almaktadır.

Tüm kilit politika eylemlerinin temelinde, enerji üretimi, tüketimi ve kalkınma etkilerinin tüm yönlerini yansıtan cinsiyete göre ayrıştırılmış nicel ve nitel veriler de dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet istatistiklerinin oluşturulması, toplanması ve kullanılması ihtiyacı yatmaktadır. Enerji kullanımı, enerji sektörü istihdamı ve enerji gelişiminin etkileri hakkında cinsiyete göre ayrıştırılmış nicel ve nitel verilerin üretilmesini, ve kullanılmasını desteklemek için çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Enerji politikalarındaki ve bunu takip eden uygulama programlarındaki toplumsal cinsiyet farklılıkları özellikle dört temel alanda ölçülmelidir: enerji yoksulluğu, güçlendirme ve liderlik, girişimcilik ve elverişli ortamlar ([BM 2022](#)). Bu, değerlendirme amaçları için bir temel oluşturacak ve toplumsal cinsiyete duyarlı hedef ve göstergelerin tanımlanması ve izlenmesinde etkili olacaktır. Bu bağlamda, SKA 7 Teknik Danışma Grubu, SKA 7 ve SKA 5 arasındaki bağlantıları ölçen bir dizi gösterge önermiştir ([BM 2022](#)).

Aynı zamanda, Küresel Çevre Fonu ve Yeşil İklim Fonu gibi sürdürülebilir enerji girişimlerini finanse eden çok taraflı fonlar

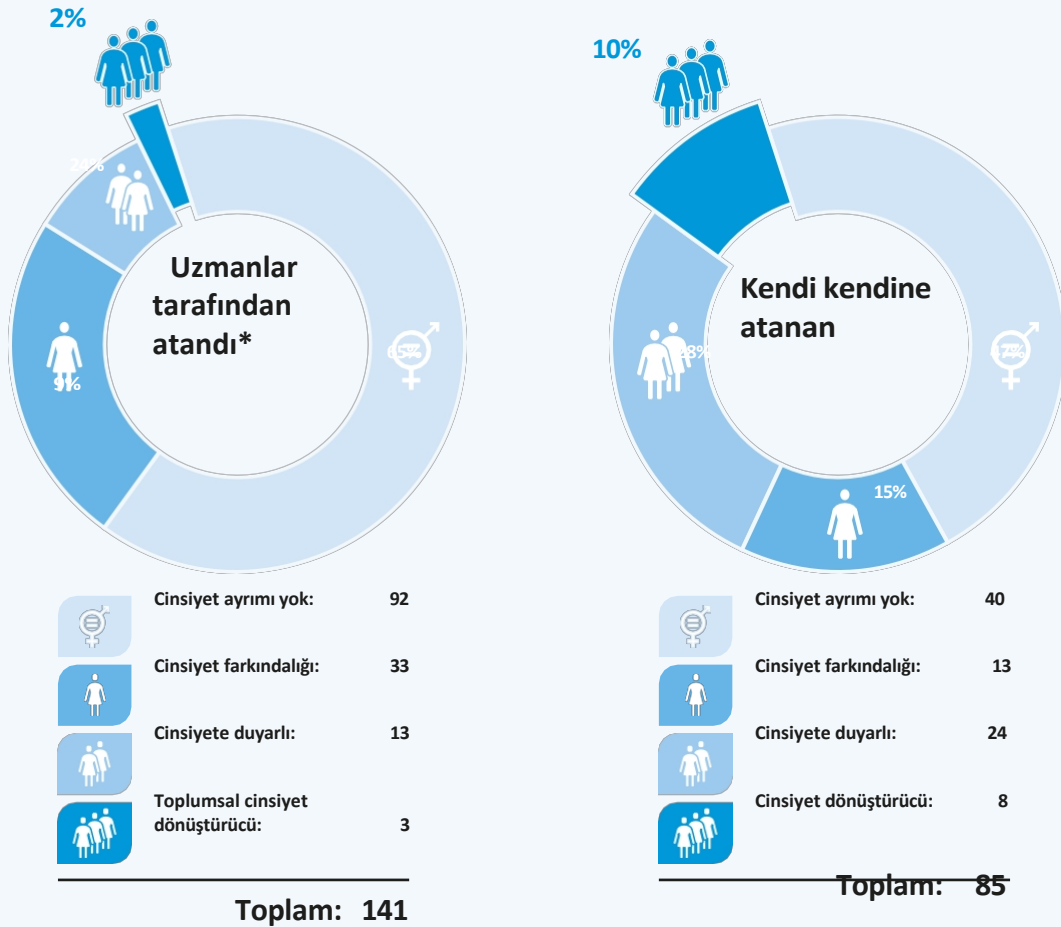
desteklerine rehberlik eden kapsamlı toplumsal cinsiyet politikaları. Daha fazla iyileştirme için önemli bir alan olsa da, bu politikalar aşamalı ilerlemelere yol açmıştır (GEF 2017).

ŞEKİL 8

Enerji Sözleşmelerinin toplumsal cinsiyet değerlendirmesi

BM Enerji Üst Düzey Diyalogu ve SKH'ler için Eylem On Yılı kapsamında BM-Enerji, paydaşları 'Enerji Sözleşmeleri' geliştirmeye ve uygulamaya çağırdı. Enerji Sözleşmeleri, Üye Devletler, sivil toplum, özel sektör ve diğerleri tarafından SKA 7'nin gerçekleştirilmesinde ilerlemeyi desteklemek için belirli hedefler ve zaman çizelgeleri içeren gönüllü eylem taahhütleridir. 185'ten fazla Enerji Sözleşmesi tescil edilmiştir. Bir Enerji Sözleşmesinde tanımlanan eylemler, BMİDÇS Paris Anlaşması kapsamında Ulusal Belirlenmiş Olarak Katkıları ve 2030 Gündemi ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin daha geniş çapta başarılmasına da katkıda bulunabilir. 2022 yılında, UNIDO, ENERGIA ve GWNET liderliğindeki Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Sözleşmesi, bugüne kadar kaydedilen tüm Enerji Sözleşmelerini, bir anahtar kelime analizi kullanarak dört kategoriye göre toplumsal cinsiyet boyutlarını entegre etmeleri açısından değerlendirmiştir. Buna ek olarak, tüm Enerji Sözleşmesi paydaşları yıllık izleme raporlarının bir parçası olarak bir öz değerlendirme gerçekleştirmiştir. Sonuçlar karşılaştırıldığında, bağımsız değerlendirmeye kıyasla daha fazla sayıda paydaşın kendi enerji sözleşmelerini toplumsal cinsiyet dönüştürücü veya toplumsal cinsiyete duyarlı olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Cinsiyet kategorisine göre kompaktlar

* Uzmanlar, Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Sözleşmesine liderlik eden ENERGIA, GWNET ve UNIDO'dan gelmektedir.

B. Proje örnekleri

Kenya'nın Enerjide Toplumsal Cinsiyet Politikası | Kenya Enerji Bakanlığı, SKH'lere ulaşma taahhüdünün bir parçası olarak Afrika'da bir toplumsal cinsiyet politikası başlatan ilk bakanlık oldu. Kasım 2019'da yayınlanan Toplumsal Cinsiyet Politikası, enerji sektöründeki personel arasında toplumsal cinsiyet farkındalığını, tutumları değiştirmeyi ve katılımcı bir çalışma kültürü oluşturmayı amaçlamakta ve 2030 yılına kadar herkes için uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjinin sağlanmasına yönelik süreçte önemli bir kilometre taşı oluşturmaktadır. ENERGIA ve Practical Action Eastern Africa bu benzersiz politikanın geliştirilmesine destek vermiştir ([Kenya Enerji Bakanlığı 2019](#), [ENERGIA 2019](#)).

EmPower: İklim Dirençli Topluluklar için Kadınlar | UN in UNEP ile Asya ve Pasifik'teki ortak programı (2018-2022), özellikle Bangladeş, Kamboçya ve Vietnam'a odaklanarak iklim değişikliğine karşı en savunmasız bölgelerden birinde kadınların direncini artırmayı amaçlamaktadır. Program, hükümet ve sivil toplum ortaklarıyla birlikte çalışmaktadır:

- Kadın hakları ve sivil toplum kuruluşlarının ulusal ve yerel kapasitelerinin güçlendirilmesi ve iklim konusunda kolektif katılımlarının kolaylaştırılması ve afet riskini azaltma (DRR) karar verme süreçler
- Ulusal istatistik ofislerinin ve ilgili bakanlıkların kanıta dayalı karar alma süreçleri için toplumsal cinsiyet istatistiklerine olan bağlılığının ve tanınırlığının artırılması iklim değişikliği ve DRR'de
- Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkıların hazırlanması da dahil olmak üzere toplumsal cinsiyete duyarlı iklim değişikliği, ARA ve yenilenebilir enerji politika süreçlerinin etkinleştirilmesi (NDC'ler) ve Ulusal Uyum Planları
- Yenilenebilir enerji temelli geçim kaynaklarının geliştirilmesi ve elverişli bir ortamın yaratılması yoluyla kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesinin desteklenmesi kadın girişimciliği için
- Ortaklıkların güçlendirilmesi ve iklim değişikliği ve afet riskinin azaltılmasına ilişkin bilginin birlikte geliştirilmesi yoluyla bölgesel mekanizmaların iyileştirilmesi toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan hakları

Proje, iklim ve DRR karar alma süreçlerinde kadınların ve diğer marjinal grupların liderliğini teşvik etmek, dirençli ve dayanıklı iklim koşullarına katkıda bulunmak için ikinci bir aşamanın (2023-2027) geliştirilmesi yoluyla geniş ölçekte etki elde etmeyi amaçlamaktadır.

ve toplumsal cinsiyete duyarlı adil bir geçiş ve iklim ve ARA politikaları ve eylemlerinde toplumsal cinsiyet taahhütlerinin uygulanmasını ve izlenmesini kolaylaştırmak. Çalışma, [Cam-bodia](#), [Viet Nam](#) ve [Nepal](#)'de Toplumsal CinsiyetEğitim Kılavuzu, Eşitliği ve İklim Değişikliği Durumu Raporları serisi, Toplumsal Cinsiyet ve İklim Direnci ve İklim Eylemi ve İnsan Hakları Yenilenebilir Enerjide Toplumsal Cinsiyet plumsal Cinsiyete Duyarlı NDC'lerde EşitliğiAsya Pasifik İlerlemesinin haritalanması e-öğrenme kursu, Tove Yenilenebilir enerji politikasında- Yenilenebilir politikası için bir kılavuz toplumsal cinsiyet entegrasyonu ve karar vericiler dahil olmak üzere üretilen yenilikçi metodolojilerden ve bilgilerden yararlanacaktır.

Etiyopya - **Ulusal Elektrifikasyon Programı** Kapsamında **Toplumsal Cinsiyet Eylemleri** | Etiyopya Hükümeti, Dünya Bankası Grubu ve ESMAP'ın desteğiyle, 2025 yılına kadar evrensel elektrifikasyona ulaşmak için enerji sektöründe büyük bir reform başlattı ve bu reform aynı zamanda eşit kurumlar ve kadınlar için eşit faydalar sağladı. Dünya Bankası'nın dört bir yanından ekiplerle birlikte çalışan program, türünün ilk örneği olan Etiyopya'nın Enerji Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Uçurumlarının Kapatılması adlı bir projeye öncülük etti ve proje bazında değil, ülkedeki 1,5 milyar ABD Doları tutarındaki Dünya Bankası enerji portföyünün tamamında toplumsal cinsiyet eşitliğini inceledi. Paydaşlarla yapılan istişareler, kadınlar ve erkekler için fırsatlar arasındaki önemli farklılıkları tespit etmiş ve Etiyopya'nın Ulusal Elektrik Programı'na belirli eylemleri dahil ederek ulusal politikayı şekillendirmiştir. Bu sayede kadın istihdamı, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, çocuk bakımı ve kadın girişimciliği konularında önemli kaynaklar elde edilmiştir. Ülke ekibi, Etiyopya'nın elektrik sektöründeki (ESMAP) cinsiyet uçurumlarını kapatmaya yönelik öncü çalışmaları nedeniyle Dünya Bankası Başkanı'nın Mükemmellik Ödülü'nü aldı.

ECOWAS Enerji Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmeleri DirektifiProjelerinde | Haziran 2017'de ECOWAS Üye Devlet Başkanları, enerji projelerinin kadınlar ve erkekler üzerindeki potansiyel olumsuz ve ayrımcı etkilerini tespit etmek ve azaltmak ve sürdürülebilir enerji projelerinin geliştirilmesinde kadınların ve erkeklerin katılımını ve kapasitesini teşvik etmek ve arttırmak amacıyla önemli bir dönüm noktası olan ECOWAS Enerji Projelerinde Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmeleri Direktifini kabul etmiştir. Üye Devletlerin iki yıllık bir geçiş dönemi içerisinde toplumsal cinsiyet değerlendirmesini gerektiren uygun iç hukuk çerçevelerini kabul etmelerini gerektirmektedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet yönetim planının, aşağıdaki hususları etkilemesi muhtemel projelerin onaylanması için bir ön koşul olmasını şart koşturmuştur

cinsiyetle ilgili önemli etkilere sahiptir. Daha da önemlisi, Direktif, hükümlerinin Üye Devletlerin ulusal hukukuna aktarılıp aktarılmadığına bakılmaksızın enerji projesi geliştiricileri için doğrudan geçerli olduğunu açıklığa kavuşturmuştur. Direktif ayrıca toplumsal cinsiyet değerlendirmeleri ve toplumsal cinsiyetle ilgili olumsuz etkilerin azaltılması, asgari izleme ve raporlama gereklilikleri, enerji projelerine ilişkin onay sürecinde halkın katılımının sağlanması ve ulusal makamların karar ve tavsiyelere uyulmaması halinde para cezası uygulaması ve yasal işlem başlatması için ayrıntılı gereklilikler öngörmektedir. Bu Direktifin uygulanması, ulusal yükümlülüklerin ana hatlarını belirleyen ve enerji müdahalelerinde toplumsal cinsiyet boyutlarını ve düşüncelerini ortaya koyan 2017 ECOWAS Enerji Erişiminde Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması Politikası tarafından bilgilendirilmektedir. Bu politikanın hedefleri, örneğin Gana ve Gine Bissau'da ulusal eylem planlarına dönüştürülmüştür.

Yeşil endüstri politikalarının toplumsal cinsiyete duyarlılığının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi | Kamboçya, Peru, Senegal ve Güney Afrika'da "Yeşil Endüstride Kadınların Ekonomik Olarak Güçlendirilmesi" başlıklı ortak bir UN Women-UNIDO programı, yeşil endüstri politikalarının toplumsal cinsiyete duyarlılığının değerlendirilmesinde ve bu değerlendirmelerden çıkan takip eylemlerinde hükümetleri desteklemiştir. Sonuç olarak, hükümetler mevcut yeşil sanayi politikalarını yeniden formüle etmeye ve toplumsal cinsiyete duyarlı yeni yeşil sanayi politikaları oluşturmaya başlamışlardır. Örneğin, Senegal'de raporun tavsiyeleri yeni bir çevre politikasının geliştirilmesine dahil edilmiştir. Güney Afrika'da Yenilenebilir Enerji Ana Planı artık toplumsal cinsiyete duyarlı hale getirilmiş ve yeşil endüstride kadınlar için fırsatlar zorluklar konusunda duyarlılık artırılmıştır. Bu yaklaşım, politika yapıcılarının ve kadın girişimcilerin kapasitelerinin geliştirilmesinin yanı sıra bilgi oluşturma ve yayma faaliyetleriyle tamamlanmıştır. Güney Afrika ve Peru'da eğitimlere katılan kadın grupları kendi iş ağlarını kurmuştur (UNIDO).

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Enerji Yönetişimi

Enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar ve kurumlar

- [Enerjinin Diğer SKH'lerle Bağlantılarının Ele Alınması. Üst Düzey Siyasi Toplantıları Destekleyen Politika Özeti Forum 2022 | Birleşmiş Milletler](#)
- [Sürdürülebilir Enerji Alanında Ulusal / Bölgesel Kadın Ağı Nasıl Kurulur 2022 | GWNET](#)
- [SKA 7'ye Ulaşmanın Hızlandırılması - Politika Özeti No. 12: SKA 7'nin Küresel İlerlemesi - Enerji ve Toplumsal Cinsiyet](#)
2021 | ENERGIA, Dünya Bankası ESMAP, BM Kadın Birimi
- [Yenilenebilir enerji politikasında toplumsal cinsiyet entegrasyonu - yenilenebilir enerji politikası için bir kılavuz ve karar vericiler 2020 | EmPower ve UNEP](#)
- [Toplumsal cinsiyet denetimleri: Nepal, Kenya ve Senegal'de enerji politikalarının oluşturulmasına yönelik bir yaklaşım ve 2020 | Clancy Mohlakoana](#)
- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Enerji Politikaları Oluşturmak için Blueprint Kılavuzu 2019 | Temiz Enerji Çözümleri Merkezi](#)
- [Eşitliğe Enerji Vermek: Sahra-altı Afrika'nın toplumsal cinsiyet eşitliği ilkelerini ulusal enerjiye entegre etmesi politikalar ve çerçeveler 2018 | IUCN](#)
- [Enerji Düzenlemelerinde Kadınlara Yönelik Pratik Kılavuz 2018 | USAID](#)
- [Politika Önemlidir: Sürdürülebilir Enerji için Düzenleyici Göstergeler \(RISE\) 2018 | Dünya Bankası, ESMAP](#)

- [Sürdürülebilir Enerjide Kadınların Güçlendirilmesi Konusunda Hükümet ve İş Dünyasının Değerlendirilmesi 2018](#) | SEforALL
- [Doğu Afrika Topluluğu'nda Toplumsal Cinsiyet ve Sürdürülebilir Enerji Durum Analizi 2018](#) | ECREEE, Power Africa
- [Toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesinde enerjinin etkinleştirici gücü: SEforALL ülke eyleminde toplumsal cinsiyet süreç belgeleri 2017](#) | IUCN ve USAID
- [Eşitliğe Enerji Vermek: Toplumsal cinsiyet eşitliği ilkelerinin ulusal enerji politikalarına entegre edilmesinin önemi ve çerçevelerine 2017](#) | IUCN, ENERGIA ve USAID
- [Toplumsal Cinsiyet, Enerji ve Politika - Doğu ve Güney Afrika'daki Enerji Politikalarının İncelenmesi 2017](#) | UN Women, UNDP, UNEP
- [Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Araştırma Programı: Şu ana kadar bildiklerimiz ve politika değerlendirmeleri 2017](#) | ENERJI
 - [Toplumsal Cinsiyet ve Fosil Yakıt Sübvansiyon Reformu: Araştırmanın mevcut durumu 2016](#) | IISD
 - [Toplumsal Cinsiyet ve Enerji - Politika 2016](#) | EIGE
 - [Kadınlar ve Güç: Liderlik ve Etkili Olmanın Önündeki Engelleri Aşmak 2016](#) | Overseas Kalkınma Enstitüsü
- [SEforALL Küresel İzleme Çerçevesi: Sürdürülebilir Enerjiye Doğru İlerleme, Bölüm 6 - Kesişen Kesimler Enerji Sorunları; Toplumsal Cinsiyet 2015](#) | Dünya Bankası, ESMAP, ENERGIA
- [ECOWAS Üye Ülkelerinde Enerji ve Toplumsal Cinsiyet Konularına İlişkin Durum Analizi 2015](#) | ECREEE, Power Africa

Politika örnekleri ve model kanunlar:

- [Yeşil İklim Fonu \(GCF\) Toplumsal Cinsiyet Politikası \(güncellendi\) 2019](#) | GCF
- [Kenya Enerji Bakanlığı için Ulusal Cinsiyet Politikası Bakanlığı 2019](#) | Kenya Enerji
- [Küresel Çevre Fonu \(GEF\) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikası 2017](#) | GEF ECOWAS
- [Enerji Erişiminde Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Politikası 2017](#) | ECOWAS
- [Enerji Projelerinde Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmesine İlişkin ECOWAS Model Yasası/Yönetmeliği 2017](#) | ECOWAS

3.4 Toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji dönüşümü için finansman

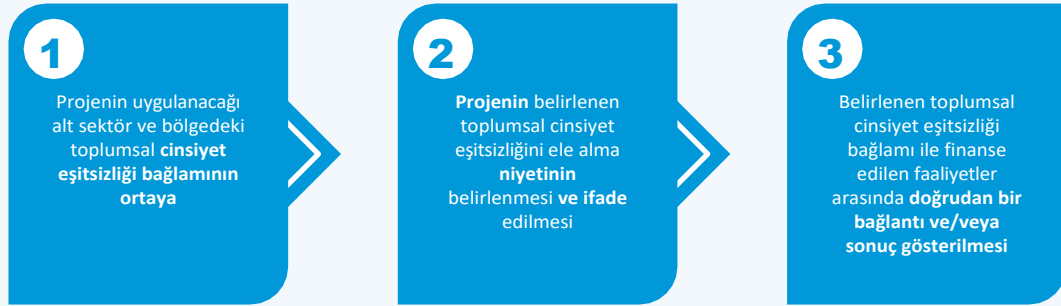
Toplumsal cinsiyete duyarlı enerji finansmanı diğer sektörlere kıyasla daha azdır. Aslında enerji sektörü, toplumsal cinsiyete duyarlı veya toplumsal cinsiyete özgü ikili yardımların en düşük paya sahip olduğu sektördür: Genel olarak, OECD üyelerinin resmi kalkınma yardımlarının (ODA) yüzde 45'i toplumsal cinsiyete duyarlıdır.

Kalkınma Yardımları Komitesi (DAC) toplumsal cinsiyete duyarlı veya toplumsal cinsiyet odaklı finansman sağlarken, bu oran enerji sektöründe sadece yüzde 18 ile yaklaşık üçte iki oranında daha düşüktür (OECD 2022). Mevcut rakamlar, bu finansmanın sürdürülebilir enerji girişimleri için olup olmadığını ayırt etmemektedir.

ŞEKİL 9

Toplumsal cinsiyete duyarlı sürdürülebilir enerji projeleri

Hükümetlerin ve donörlerin toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir enerji konusundaki taahhütlerini yerine getirmek için RKY ve diğer finansmanı artırmaları kritik önem taşımaktadır. Bu amaçla, toplumsal cinsiyete duyarlı enerji girişimlerinin planlanması ve sonuçlarının raporlanması için gerekli araçlar güçlendirilmelidir. Hükümetlerin ve donörlerin, proje yöneticilerinin ve uygulayıcılarının toplumsal cinsiyet eşitliği göstergelerini anlamaları ve raporlamaları için yeterli mali kaynak ve teknik kapasite sağlamaları da önemlidir. Bu üç adımlı metodoloji, toplumsal cinsiyet eşitliği hedefi olan enerji erişim projelerinin finansmanını destekleyebilir:

Kaynak: SEforALL ve İklim Politikası Girişimi, *Energizing Finance: Manzarayı Anlamak 2020*.

3.4.1 Toplumsal cinsiyet merceği yatırımı

Üretken kaynakların kadınlar ve erkekler arasında dağılımı ve kadınların varlıklara ve finansmana eşit erişimi, sürdürülebilir enerji sektörünü derinden etkileyen her yerde karşılaşılan zorluklardır. Sözleşmelere erişim ve sürdürülebilir enerji politikası bütçelerinden, kamu yatırım programlarından vergi sübvansiyonlarından yararlanma da dahil olmak üzere, kadın işletmelerinin finansmana erişimi konusunda önemli toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri devam etmektedir. Kadınların sahip olduğu KOBİ'lerin ve yeni kurulan şirketlerin karşılanmamış finansman ihtiyaçlarının erkek meslektaşlarına göre daha yüksek olması, sermaye ağırlıklı sürdürülebilir enerji sektöründe özellikle olumsuz etkilere sahiptir.

Yatırımlara toplumsal cinsiyet merceğinin uygulanması, kadın ve erkek işletmeleri arasındaki finansman farkını azaltacaktır. Toplumsal cinsiyete duyarlı enerji finansmanı, insan haklarının hayata geçirilmesine katkıda bulunabilir, toplumsal cinsiyet eşitliği için olduğu kadar özel yatırımcılar için de kazanımlar yaratabilir (Norad 2011). Kamu sektöründe, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, kamu ihale sözleşmeleri ve sübvansiyonların uygulamaya konulması, kaynakların daha eşitlikçi bir şekilde dağıtılmasına katkıda bulunabilir. Aynı durum, kadınlar için tasarlanmış finansal ürünler, hizmetler, krediler ve yatırımların sağlanması da dahil olmak üzere özel sektör tarafından sunulan finansal kaynaklar ve tedarikler için de geçerlidir.

A. Temel Konular

Hem kamu hem de özel sektör yatırımları toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadınların güçlenmesine katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Yatırımcılar, finansman ön koşulu olarak şirketlerden toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik edecek anlamlı faaliyetler tasarımlarını ve uygulamalarını talep edebilir. Ayrıca, bazı donör destekli kredi hatları ve finansman olanakları, kredi verme ve yatırım kararlarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını açıkça taahhüt etmektedir ([USAID](#)).

KUTU 8

Toplumsal cinsiyet merceği yatırımı nedir?

Toplumsal cinsiyet **mercekli yatırım**, sosyal ve ticari sonuçları iyileştirmek amacıyla toplumsal cinsiyet hususlarının yatırım analizi ve kararlarına bilinçli bir şekilde dahil edilmesidir. Toplumsal cinsiyet mercekli yatırımın iki amacı olabilir:

1. Kadınlara özel olarak odaklanan ve üç merceğe içeren yatırım:
 - > Kadınlara ait veya kadınlar tarafından yönetilen işletmelere yatırım yapmak,
 - > işyerinde eşitliği teşvik eden işletmeler veya
 - > ürün veya hizmet sunan işletmeler kadınlar ve kız çocukları için faydalıdır
2. Yatırım kararlarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması. Bu, yatırım öncesi faaliyetlerden anlaşma sonrası izlemeye kadar toplumsal cinsiyet göstergelerinin dahil edilmesini gerektirir, ve potansiyel yatırımcı girişimlerin toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma çabalarının değerlendirilmesi.

Kaynak: [Value for Women 2020](#); Criterion Institute, [The State of Cinsiyet Merceği Yatırımcılığı Alanı](#), 2015.

Araştırmalar, cinsiyet mercekli yatırımın yatırımcılar için ekonomik açıdan faydalı olduğunu, üretkenliği, verimliliği ve yatırım getirisini artırdığını göstermektedir. Cinsiyet çeşitliliği ile performans arasında hem yatırım şirketlerinin hem de portföy şirketlerinin personel kompozisyonu açısından olumlu ilişkiler tespit edilmiştir. Örneğin, portföy şirketlerinin cinsiyet çeşitliliğine sahip üst düzey liderlik ekipleri, liderlik ekiplerinde düşük çeşitliliğe sahip şirketlerden daha yüksek getiri elde etmiştir ([IFC 2019](#)). Bu bulgular tüm sektörlerdeki yatırımlar için geçerli olmakla birlikte, özellikle erkeklerin egemen olduğu sürdürülebilir enerji sektörü için geçerlidir.

Toplumsal cinsiyet mercekli yatırımın faydalarını gösteren kanıtlara rağmen ([Value for Women 2018](#)), bu bilgi henüz yeterince uygulamaya dönüştürülmemiştir ([CIF 2022](#)). Sürdürülebilir enerji sektörüne yapılan yatırımlar artmış olsa da ([SEforALL 2017](#)), toplumsal cinsiyet merceği yatırımları hala sınırlıdır ve büyüyen bir hareket haline gelmesine rağmen toplumsal cinsiyet merceği kullanılarak sadece nispeten düşük sermaye yatırımı yapılmaktadır ([Drakeman ve Biegel 2018](#)). Buna ek olarak, toplumsal cinsiyet merceği yatırımının algılanan önemi ile özel sektörde pratikte uygulanması arasında bir uçurum vardır: Özel yatırımcıların yüzde 65'i toplumsal cinsiyet çeşitliliğine değer verdiklerini belirtirken ([IFC 2019](#)), özel yatırımcıların yalnızca dörtte biri durum tespiti aşamasında toplumsal cinsiyet çeşitliliğini sormaktadır. Bu tutarsızlık için iki ana neden öne sürülmüştür. Birincisi, toplumsal cinsiyet mercekli yatırım, özel piyasada iyi bir iş uygulaması olarak görülmek yerine, öncelikle kamu şirketlerine ve sosyal etki alanına ait olarak görülmektedir. Buna ek olarak, yatırımlarında toplumsal cinsiyet merceği perspektifini benimsemek isteyen yatırımcılar genellikle 'nasıl yapılacağı' konusunda bilgi eksikliği yaşamaktadır ([Calvert Impact Investing 2018](#)).

KUTU 9

Sürdürülebilir enerji için toplumsal cinsiyete duyarlı finansmanın geliştirilmesine yönelik temel öneriler

Kamu ve özel sektör yatırımlarına öncelik verilmelidir:

- **Kadın işletmeleri ve girişimciliği:** Kadınların yönettiği veya kadınların sahip olduğu şirketlere veya toplumsal cinsiyete duyarlı işletmelere⁵ yatırım yapın.
sürdürülebilir enerjiyi geliştirmek
- **Kadın liderler:** Sürdürülebilir enerji şirketlerine veya üst yönetimde kadın oranının %20-30 olduğu işletmelere yatırım yapın
veya yönetim kurullarındaki kadın oranı yöneticilerin en az yüzde 30'u
- **Kadın çalışanlar:** Sürdürülebilir enerjiye yatırım yapın
Kadınların işgücündeki payının en az yüzde 30-50 olduğu ve işgücünde, tedarik zincirlerinde ve organizasyon yapılarında, kadınları ve cinsiyet çeşitliliğine sahip kişileri işe almak, elde tutmak ve teşvik etmek de dahil olmak üzere, toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve uygulamaları oluşturmuş ve bunlara uyduğunu gösteren şirketler veya işletmeler
- **Kadın tüketiciler:** Cinsiyete duyarlı yatırım yapın
üreten şirketler veya işletmeler

toplumsal cinsiyet perspektifiyle tasarlanmış ve kadınlara fayda sağlamayı amaçlayan sürdürülebilir enerji teknolojileri, ürünleri veya hizmetleri sunmak

Bu yatırımları yaparken:

- Yatırımlara karar ekip ve komitelerin toplumsal cinsiyet çeşitliliğine sahip olmasını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmenin avantajlarının farkında olmasını sağlamak
ve kadınların güçlendirilmesi ve yatırımcı kuruluşların ve firmaların kendilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını, uygulamalarını ve uyum prosedürlerini benimsemeleri ve bunlara bağlı kalmaları
- Fonlar, özellikle kadınlara ait ve kadınlar tarafından yönetilen start-up'ları ve girişimleri hedefleyen fon çağrıları oluşturmalıdır
- Hızlandırıcılar, kuluçka merkezleri, ağ oluşturma ve bilgilendirme platformları ve diğer girişimcilik destek tesisleri hedeflenen
Kadın enerji girişimcileri için eğitim, mentorlar, rol modelleri ve ağ kurma fırsatları

B. Proje Örnekleri

Women's Livelihood Bond Series | Singapur merkezli bir sosyal etki yatırım şirketi olan Impact Investment Exchange, 2017 yılında bir borsada listelenen toplumsal cinsiyet merceğine sahip ilk sosyal tahvil olan Women's Livelihood **Bond Series**'i kurmuştur. Yüksek etkili kadın odaklı girişimleri bir araya getirmektedir. Bu çok ülkeli, çok hisseli portföy özel sektör yatırımcılarına satılmaktadır. 2021 yılına kadar Kadınların Geçimine Yönelik Tahvil Serisi 48 milyon ABD Dolarını aşkın bir miktarı harekete geçirmiş ve Asya-Pasifik'te 815.000'den fazla kadını güçlendirmiştir. En son tahvilin portföyü, Asya'da iklim eylemini (PFAN) ilerletmek için kadınları güçlendiren sürdürülebilir KOBİ'lere yatırım yaparak sürdürülebilirlik odağını daha da artırdı.

Deetken Impact'in toplumsal cinsiyete duyarlı yatırım yaklaşımı / Ilu Women's Empowerment Fund | Deetken Impact, Latin Amerika ve Karayipler'deki işletmeleri ve sosyal girişimleri desteklemeye odaklanan Kanadalı bir etki yatırımı şirkettir. Önceliklerinden biri kadınların güçlenmesini desteklemek ve kadınları güçlendiren yatırım yönetimi uygulamalarını hayata geçirmektir ([Deetken Impact](#)). Portföy yatırımları arasında düşük gelirli kadınlara yönelik finansal hizmetler ve yenilenebilir enerji alanında toplumsal cinsiyete duyarlı yatırımlar gibi finansal kurum hizmetleri yer almaktadır. Müşterilerin yüzde 79'u ve Deetken Impact'in bireysel yatırımcılarının yüzde 41'i kadındı ve yatırımlar yoluyla yaratılan tam zamanlı işlerin yüzde 50'si kadınlar içindi ([Deetken Impact](#)). Deetken Impact, in

5 Toplumsal cinsiyete duyarlı bir işletme, sahibinin/sahiplerinin cinsiyet kimliğine bakılmaksızın, uluslararası norm ve standartlara uygun olarak, gönüllü olarak veya ulusal yasa ve politikalara uygun olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğini içte ve dışta temel bir hedef haline getirir.

Latin Amerikalı STK Pro Mujer ile işbirliği yaparak İlu Kadının Güçlendirilmesi Fonu'nu da hayata geçirmiştir. Toplumsal cinsiyete özel bu fon, liderlik ve yönetişimde kadınları teşvik eden işletmelere, kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayan ürün ve hizmetlerin yanı sıra toplumsal cinsiyete duyarlı değer zincirlerine ve eşitliğe yatırım yapmaktadır ([Deetken Impact](#)).

UNIDO'nun Toplumsal Cinsiyet Merceğinden Yatırım Eğitim Programı - İklim Değişikliği Modülü Yatırım ve karar alma süreçlerine toplumsal cinsiyet boyutlarını dahil etmek, sadece yatırımcılar için daha kapsayıcı ve sürdürülebilir sonuçlar sağlamak için değil, aynı zamanda sistemik zorlukların ve eşitsiz güç dinamiklerinin bir yansıması olan, özellikle dünya genelinde kadın girişimcilerin yaşadığı toplumsal cinsiyet finansmanı açığını kapatmak için de çok önemlidir. Bu amaçla UNIDO, Almanya Yatırım ve Teknoloji Teşvik Ofisi, PFAN ve GCIP öncülüğünde, katılımcılarını (daha geniş halk kitlelerinden) toplumsal cinsiyet mercekli yatırımın faydaları konusunda duyarlı hale getirmeyi amaçlayan, herkesin erişimine açık bir çevrimiçi eğitim serisi geliştirmiştir. Eğitim, kadın girişimcileri desteklemek, toplumsal cinsiyete duyarlı ürünleri geliştirmek ve daha çeşitli ve kapsayıcı çalışma ortamlarını teşvik etmek amacıyla yapılar ve stratejiler oluşturmaya yönelik araçlar sunmaktadır. Eğitim, iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonunda kadınların liderliğinin önemini ve finansal danışmanların kapsayıcı temiz teknoloji hızlandırıcılarını ve kuluçka merkezlerini ([UNIDO](#)) teşvik etmedeki rolünü kapsayan, toplumsal cinsiyet iklim finansmanı üzerine özel bir modül içermektedir.

A gender-responsive approach as a requirement for sustainable energy project financing Küresel Çevre Fonu (GEF), yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği girişimleri de dahil olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde biyoçeşitliliğin korunması, doğanın restorasyonu, kirliliğin azaltılması ve iklim değişikliğine müdahale konularında dünyanın en büyük fon sağlayıcısıdır. Uluslararası çevre anlaşmalarının yanı sıra küresel çevresel faydalar sağlayan küresel, bölgesel ve ulusal girişimlerin hedeflerine ulaşmaları için gelişmekte olan ülkelere fon sağlamaktadır. [2017 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikası](#), GEF tarafından finanse edilen faaliyetlerin belirlenmesi, tasarlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarında toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın uygulanmasını gerektirmektedir. Bu aynı zamanda proje bütçeleme ve personel alımı için de geçerlidir ve uygulayıcı ortakların onay için bir ön koşul olarak toplumsal cinsiyet analizi yapmalarını gerektirir. Projelerden toplumsal cinsiyete duyarlı Göstergeler kullanmaları ve toplumsal cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler, hedefler ve sonuçlar toplamaları istenmektedir. Yeşil İklim Fonu (GCF), faaliyetlerinin başlangıcından itibaren toplumsal cinsiyet perspektiflerini ana akımlaştıran ilk iklim finans mekanizmasıdır ve 2019 yılında Toplumsal Cinsiyet Politikasını ve [2020-2023 Toplumsal Cinsiyet Eylem Planını](#) güncellemiştir. GCF, her yaştan kadın ve erkeğin finanse edilecek stratejilerin ve faaliyetlerin tasarımına, geliştirilmesine ve uygulanmasına dahil edilmesi de dahil olmak üzere, toplumsal cinsiyete dayalı ortak faydaların elde edilmesini sağlamak için iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum için finanse ettiği tüm projelerin tüm proje döngüsünde toplumsal cinsiyet eşitliği hususlarını ana akımlaştırmaktadır. Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması herhangi bir proje müdahalesi için temeldir ve mutlaka ek maliyet anlamına gelmez; aslında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması iklim müdahalelerini daha etkili ve verimli hale getirir.

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyet Merceği Yatırımcılığı

- [Kapsayıcı toplumsal cinsiyet ve iklim finansmanı - Ön saflarda yer alan, yeterince temsil edilmeyen ve yetersiz hizmet alanların merkeze alınması](#)
- [yatırımdaki topluluklar 2023 | 2X Global](#)
- [Donör Kuruluşların Toplumsal Cinsiyet Mercekli Yatırımlara Katılımı: Yaklaşımlar ve Fırsatlar 2022 | DCED](#)
- [Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için İş Vakası 2022 | USAID](#)
- [Bölgesel Dosyalar 2020-2021 | GenderSmart](#)
- [Afrika, Avrupa & Birleşik Krallık, Latin Amerika ve Karayipler, Güneydoğu Asya & Asya-Pasifik](#)
- [Cinsiyet Merceği Yatırımcılığı: Yasal Perspektifler 2021 | Calvert Impact Capital](#)
- [Finansmana Enerji Vermek. Manzarayı Anlamak 2021 | SEforALL ve İklim Politikası Girişimi](#)
- [Toplumsal Cinsiyet ve İklim Yatırımı: Sürdürülebilir Bir Geleceğin Kilitini Açmak için Bir Strateji 2021 | GenderSmart](#)
- [Vaka Çalışması: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Yatırım 'da şebeke dışı enerji sektöründe toplumsal cinsiyet uçurumunun giderilmesi Sahra Altı Afrika 2021 | USAID](#)
- [Özel Sermaye ve Girişim Sermayesinde Cinsiyet Dengesine Doğru İlerlemek 2020 | IFC, RockCreek, Oliver Wyman](#)
- [Kapıları Açmak: Sürdürülebilir Enerji, Toplumsal Cinsiyet Çeşitliliği ve Sosyal İçerme için Manzaranın Haritalandırılması 2017 | SEforALL](#)
- [Energizing Finance: Büyük Enerji Erişim Açıkları Olan Ülkelerde Finansmanın Ölçeklendirilmesi ve Artırılması 2017 | SEforALL](#)

Aletler:

- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Yeşil Finansman Araç Kiti 2022 | Kadınlar için Değer](#)
- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı İklim Finansmanının Yolları: İklim Değişikliğinin Azaltılması 2022 | 2X İklim Finansmanı Görev Gücü](#)
- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı İklim Finansmanı Kılavuzu - Sürdürülebilir Enerji 2021 | Data 2X](#)
- [G-SEARCH cinsiyet merceği yatırımları için test edilmiş araçlar ve yaklaşımlar 2021 | G-SEARCH](#)
- [Özel Sermaye ve Değer Yaratma: Bir Fon yöneticisinin toplumsal cinsiyete duyarlı yatırım yapma kılavuzu 2020 |](#)
- [CDC, IFC Toplumsal Cinsiyet Merceği Yatırım Aracı: Bir Eylem Planı Tasarlama n/d | Criterion Institute](#)

3.4.2 Sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma

A. Temel Konular

Kamu alımları küresel GSYH'nin yaklaşık yüzde 12'sini oluşturmaktadır (Bosio ve Djankov 2020), ancak kadınlar tedarikçi olarak yeterince temsil edilmemektedir. Toplumsal cinsiyete duyarlı tedarik (TCD), hizmetlerin, malların ve inşaat işlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurarak seçilmesi olarak tanımlanmaktadır. GRP'nin öncülü, kamu ve özel sektör alımlarından gelen önemli mali akışların kadınlar için olumlu fırsatları ve sonuçları destekleyecek şekilde şekillendirilebileceğidir. Bu, kadın işletmelerinden olumlu kaynak kullanımı ve kadınlar için olumlu sonuçları olan toplumsal cinsiyete duyarlı işletmelerden tedarik yoluyla yapılabilir (UN Women ve ILO 2021) ve sürdürülebilirlik gibi topluma fayda sağlayan değerlerin tedarik sistemlerine dahil edilmesini içerir. Sürdürülebilir enerji sektöründe kamu alımlarına ilişkin cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler sınırlı olsa da, kadın işletmelerinden yapılan alımların payının çok düşük olması muhtemeldir. Tedarik sistemlerinde sürdürülebilirlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği birbiriyle içsel olarak bağlantılı olduğundan, sürdürülebilir enerji sektöründe bu iki unsurdan birlikte yararlanılabilir.

Sürdürülebilir ve toplumsal cinsiyete duyarlı kamu alımları, yenilikçilik, istihdam yaratma ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi için kilit bir itici güç olarak kabul edilmektedir (UNEP 2018). Ayrıca artan gelir ve azalan tedarik harcamaları, daha fazla tedarikçi bulunabilirliği ve esnekliği, daha güçlü marka itibarı, daha fazla inovasyon ve uyarlanabilirliğin yanı sıra gelişmiş hizmet sunumu ile de ilişkilendirilmiştir (UN Women 2022).

Ancak, toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma sadece birkaç ülkede anlamlı bir şekilde uygulanmakta, kadınların sahip olduğu işletmeler satın alma ihalelerine erişimde ve ihaleleri kazanmada önemli engellerle karşılaşmaktadır

ihale sözleşmeleri. Birçok ihale sürecinin yetersiz tasarımı, daha kapsayıcı toplumsal cinsiyet sonuçlarının elde edilmesini engellemektedir (Chatham House 2017b). Bu durum, diğer hususların yanı sıra, kadınlara ait işletmelerin ortalama büyüklüğünün daha küçük olması ve kaynak yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Dolayısıyla, küçük işletmelerin kamu sözleşmelerini elde etmede karşılaştıkları yaygın zorluklar, kadınlara ait üzerinde orantısız bir etkiye sahip olma eğilimindedir. İhale fırsatları hakkında bilgi eksikliği, aşırı karmaşık ve külfetli ihale prosedürleri, makul olmayan teknik ve mali yeterlilik gereklilikleri, satıcı tarafından karşılanması gereken yüksek avans maliyetleri, büyük sözleşme büyüklükleri ve teklifleri bir araya getirmek için yetersiz zaman (ITC 2014, UN Women 2017, UN Women 2021). Ayrıca, maliyetli endüstri standartlarına ve sertifikasyonlara aşırı vurgu yapılması ve kanıtlanmış ve uzun bir geçmiş performans gösterme ihtiyacı gibi finans ve kaliteyle ilgili aşırı gerekliliklerin karşılanması kadınlara ait işletmeler için özellikle zordur (ITC 2014).

Birçok ülke ve bazı hükümetler arası sürdürülebilir enerji aktörleri, toplumsal cinsiyete duyarlı tedarik için taahhütler ve tedbirler benimsemiştir. Aynı zamanda, sürdürülebilir ve enerji verimli kamu alımlarına odaklanma son on yılda artmıştır. Bir sonraki adım, bu hususların uygulanmasını birleştirmek ve hem toplumsal cinsiyet merceğinin hem de sürdürülebilirlik merceğinin uygulandığı kamu ihalelerinin payını artırmak olacaktır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma, özel sektör ve sürdürülebilir enerji konusundaki kalkınma işbirliği projeleri için de geçerlidir. Özel sektörün toplumsal cinsiyete duyarlı alımlara katılımını teşvik etmek için çaba sarf edilmiş olsa da, alımları değerlendirmek için veri eksiktir.

KUTU 10

Sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı satın almanın geliştirilmesine yönelik temel öneriler

Kadın işletmeleri için erişim sağlayın

- Bir ön koşul olarak, satıcıların kadınlara ait enerji MKOBİ'leri olarak tanımlanmasını sağlamak, örneğin aşağıdakilere dayalı olarak doğrulamaya/sertifikaya tabi olmak Uluslararası Standardizasyon Örgütü'nün kadınlara ait ve kadınlar tarafından yönetilen işletmeler tanımı (ISO IWA 34:2021)
- Kadınların sahip olduğu KOBİ'lerden temin edilecek enerji ile ilgili ürün ve hizmet alımları için bir kota dahil edilmesi
- Belirli (türdeki) sözleşmelerin kadınlara ait KOBİ'lere ayrılması veya bu (türdeki) sözleşmeler için rekabetin KOBİ'lerle sınırlandırılması
- Sözleşme sürecinin karmaşıklığını ve giriş için yüksek engelleri mümkün olduğunca azaltmak
- İhalelerin boyutunun mümkün olduğunca azaltılması ve işbirliğine olanak sağlar
- Sürdürülebilir enerji sistemleri genellikle yüksek maliyetlere bağlı olduğundan, hızlı ödeme yapılmasını sağlamak ve teklif sahibinin üstleneceği yüksek avans maliyetlerinden kaçınmak ön maliyetler
- Başarısız teklif sahipleri için geri bildirim sağlayın
- Belirli büyüklükteki işletmeler için temel toplumsal cinsiyet eşitliği ölçütlerine ilişkin zorunlu raporlama gereklilikleri getirin

Kadınlara ait ve toplumsal cinsiyete duyarlı tedarikçiler için kapasite gelişiminin desteklenmesi

- İhale çağrılarını platformlarda yayınlamak ve kadınlar tarafından sıklıkla kullanılan ağlar

işletmeler ve kadın iş örgütleri veya GWNET veya WiRE gibi enerji ağlarındaki belirli kadınlar ve ihale çağrısında kadınlara ait işletmelerin özellikle başvurmaya teşvik edildiğinin belirtilmesi

- Kadınlara ait enerji işletmelerini ve kadın iş derneklerini hedefleyen ağ oluşturma ve kapasite geliştirme programları düzenlemek ve ihale prosedürlerine ilişkin ağlar ve İLGİLİ KONULAR

Satın alma organizasyonları için kapasite gelişiminin desteklenmesi

- Alıcıların toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilirlik standartları konusundaki anlayışını geliştirmek
- Alıcılara, toplumsal cinsiyete duyarlı ve sürdürülebilir işletmelerden kaynak teminini geliştirmeye yönelik stratejiler uygulamaları için kapasite geliştirme sağlamak
- Kadın işletmelerinin ve toplumsal cinsiyete duyarlı işletmelerin belirlenmesine yönelik işlem maliyetlerini azaltacak araç ve sistemlerin uygulamaya konulması ilgili kriterleri karşılayan

Tedarik erişimine ilişkin cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin oluşturulması

- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilirlikle ilgili metriklerin izlenmesi ve takip edilmesi ve kamuya açık hale getirilmesi
- Belirli satın alma politikası müdahalelerinin etki değerlendirmelerinin yapılması

Şu kaynaktan Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Almalar Oluşturmak araştırma ve uygulamadan dersler uyarlanmıştır: BM Kadın Birimi, , , 2022.

B. Proje Örnekleri

BM Kadın Birimi'nin Kadın Girişimciler için Fırsat Eşitliğinin Teşvik Edilmesi Amiral Gemisi Programı Girişimi

| BM Kadın Birimi'nin desteğiyle Güney Afrika, 2018 yılında politika çerçevelerinde tercihli alımları savunmak için paydaşları harekete geçirmeye başladı. Bunun sonucunda 1) Güney Afrika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Cyril Ramaphosa'nın hem kamu hem de özel sektörde kadınlara ait işletmeler için tercihli alımların yüzde 40'ını ayırma taahhüdü; ve

2) Toplumsal cinsiyete duyarlı tedarikin Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Kadın Cinayetlerine ilişkin Ulusal Stratejik Plana entegre edilmesi. Bu taahhütlerin hayata geçirilmesi için BM Kadın Birimi, özel sektörü harekete geçirmeye odaklanarak Tercihli Tedarik Ulusal Görev Ekibi, Kadın Ekonomi Meclisi (WECONA) ve diğerleriyle birlikte çalışmıştır. Sonuç olarak WECONA, enerji, atık yönetimi, ulaştırma ve finans gibi kilit sektörler de dahil olmak üzere özel sektörde yüzde 40 tercihli alım kotasını işler hale getirmek için 12 farklı sektör akışı oluşturmuş ve başlatmıştır. Kadın ve sektör dernekleri, tamamen uyumlu ve Hükümetle iş yapmaya hazır olan 304 kadın işletmesini belgeleyerek bir veri tabanı oluşturmuştur. Bu veri tabanı daha sonra Enerji Bakanlığı (BM Kadın Birimi) ile paylaşılmıştır.

Kenya | Kenya'nın [2015 Yasası](#) tarihli [Kamu Alımları ve Varlıkların Elden Çıkarılması](#), tüm Devlet organlarının ve kamu kuruluşlarının her mali yılda alım değerinin en az yüzde otuzunu kadınların, gençlerin, engellilerin ve diğer dezavantajlı grupların sahip olduğu işletmelere ayırmasını gerektirmektedir. Bu grup işletmeler için ayrılan ihalelerin satın alma süreçleri de, ihaleyi kazanan isteklinin kamu sözleşmesinin vadesinde teslim edilmesi için bir teminat sağlama zorunluluğundan muaftır. Devlet organları ve kamu tüzel kişileri de her altı ayda bir Parlamente'ye uyumlulukları hakkında rapor vermekle yükümlüdür

bu gerekliliklerle uyumludur. Kamu kuruluşlarının tanımı, Kırsal Elektrifikasyon Kurumu gibi enerji sektöründeki devlet şirketlerini de içermektedir. Bu tür ihaleler için süreç ve uygunluk kriterleri hakkında rehberlik sağlayan özel bir [web sitesi](#) kurulmuştur. Bu vizyonların uygulanmasındaki ilk zorluklara rağmen, Kenya'nın kamu alımları harcamalarının kadınlara ait işletmelere ve diğer dezavantajlı gruplara oranı, diğerlerinin yanı sıra, kadın girişimcilerin hedeflenen eğitimi nedeniyle kademeli olarak artmıştır ([UN Women 2021](#)).

Dominik Cumhuriyeti | Dominik Cumhuriyeti Kamu Sözleşmeleri Genel Müdürlüğü 2012 yılında kapsayıcı ve sürdürülebilir bir kamu alımları stratejisi benimsemiştir. O tarihten bu yana ülke, kadınlara ait ve kadınlar tarafından yönetilen işletmelerin dahil edilmesini iyileştirmek için toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma yöntemini kullanmıştır. Kadınlara ait ve kadınlar tarafından yönetilen şirketlerin önündeki giriş engellerini azaltmaya yönelik spesifik eylemler arasında tedarikçi veri sisteminin iyileştirilmesi, ihale süreçlerinin farklı aşamalarından bilgi toplanması ve analiz edilmesi, ihale yapan kuruluşların ve kadınlar tarafından yönetilen işletmelerin duyarlılaştırılması ve kapasitelerinin geliştirilmesi ve kadınlara ait KOBİ'ler için bir kota (yüzde 5) getirilmesi yer almaktadır. Sonuç olarak, kadınların sahip olduğu ve liderlik ettiği daha küçük işletmelere verilen ihaleler 2012 ile 2019 yılları arasında yüzde 16 oranında artmış ve bu ihalelerin harcama değeri bu dönemde üç kattan fazla artmıştır ([Colman 2020](#)).

Enerji Topluluğu | 2021 yılında, uluslararası bir kuruluş olan Enerji Topluluğu, hizmet ve iş alımlarına yönelik prosedürlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikaları ilerletme taahhüdünü açıklamıştır. Başvuru sahibinin işgücündeki kadın oranına ilişkin bilgiler sistematik olarak talep edilecek ve teknik şartnamelerde, seçim kriterlerinde ve sözleşme şartlarında dikkate alınacaktır ([Energy Community 2021](#)).

KAYNAKLAR

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Alma

- [Satın Almanın Stratejik Değeri: Toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma neden iş açısından anlamlıdır 2022](#) | BM Kadın Birimi
- [Kamu Alımları Yoluyla Kadınların Güçlendirilmesi ve Kapsayıcı Büyümenin Etkinleştirilmesi 2021](#) | UN Women
- [Toplumsal cinsiyete duyarlı tedariki yeniden düşünmek: Kadınların ekonomik kalkınması için bir ekosistemin etkinleştirilmesi](#)
- [güçlendirme 2021](#) | BM Kadın Birimi ve ILO
- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Alma, araştırma ve uygulamadan dersler 2021](#) | UN Women
- [Kadının Güçlenmesi Prensipleri Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Alma Rehberi 2020](#) | UN Women ve Küresel İlkeler Sözleşmesi
- [Kadın liderliğindeki işletmeler nasıl güçlendirilir ve kamu alımları nasıl daha kapsayıcı hale getirilir 2020](#) | Value Kadınlar için ve Açık Sözleşme Ortaklığı
- [Sürdürülebilir Satın Alma Yoluyla Ekonomilerimizde Döngüsellik İnşa Etmek 2018](#) | UNEP
- [Satın Almanın Gücü: Kadınların Sahip Olduğu İşletmelerden Nasıl Kaynak Sağlanır? Kurumsal Rehber Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Alma 2017](#) | UN Women
- [Kamu alımları yoluyla kadınların güçlendirilmesi 2014](#) | ITC

3.4.3 Sürdürülebilir enerji sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme

A. Temel Konular

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, toplumsal cinsiyete ilişkin hususların politika ve bütçelerde ana akımlaştırılması ve bunların toplumsal cinsiyete dayalı etkilerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi için bir araç olarak ortaya çıkmıştır ([Budlender ve Hewitt 2003](#)). Hükümet bütçeleri, özellikle de enerji planlamasına yönelik olanlar, genellikle toplumsal cinsiyet körüdür ve yapısal toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini sürdürür ([ENERGIA 2008](#)). Bu durum hem gelir de harcamalar için geçerlidir. Yaklaşık 80 ülke toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme bir çeşidini uygulamıştır, ancak çabalar önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Öne çıkan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme girişimleri ağırlıklı olarak eğitim ve sağlık gibi sektörler odaklanmış olsa da enerji, ulaşım, su ve elektrik gibi fiziksel altyapıya yönelik çabalar da söz konusudur ([IMF 2016](#)).

B. Proje Örnekleri

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme (TCDB) enerji sektöründe henüz yaygın olarak kullanılmamaktadır. Bununla birlikte, bazı ülkeler sürdürülebilir enerji ile ilgili harcamalarda TCDB'nin uygulanmasına öncelik vermektedir: Moğolistan'da, binaların enerji verimli bir şekilde yenilenmesi için tahsis edilen kamu fonları, karar alma sürecine toplumsal cinsiyet hususlarını entegre etmektedir ([GIZ](#)). Uganda, enerji ve maden sektöründe toplumsal cinsiyet ve eşitlik planlamasını ve bütçelemesini desteklemek için 2017 yılında bir [Toplumsal Cinsiyet Eşitlik ve Sözleşmesi](#) geliştirmiştir. Meksika'da, enerji ve iklim değişikliği de dahil olmak üzere eyalet ve belediye düzeyindeki kamu bütçelerinde toplumsal cinsiyet perspektifleri dikkate alınmaktadır ([UN Women 2015](#)) ([Patel . 2021](#)). Meksika aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik devlet harcamalarının sektörel analizlerini düzenli olarak yapan az sayıdaki ülkeden biridir - bu analizler, enerji sektörünün toplumsal cinsiyet hedefli faaliyetler için en düşük harcamayı yapan sektörler arasında olduğunu göstermektedir ([CEFP Mexico 2020](#)).

ENERGIA tamamlayıcı bir yaklaşım geliştirmiştir: toplumsal cinsiyet hususlarının enerji politikalarına ve bunların uygulanmasına entegrasyonunu güçlendirmenin bir yolu olarak enerji politikasının toplumsal cinsiyet denetimleri, yaklaşık 20 ülkede uygulanmıştır ([Clancy ve Mohlako- ana 2020](#)). Bu toplumsal cinsiyet denetimleri, politikada toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması çabalarını engelleyen faktörleri tespit etmeyi ve analiz etmeyi amaçlamaktadır. Paydaşlardan oluşan multidisipliner bir ekip

ve araştırmacılar, mevcut enerji politikası formülasyonu ve uygulamasında toplumsal cinsiyet konularının ele alınıp alınmadığını ve nasıl ele alındığını belirler ve olası boşlukları vurgular. Paydaşlarla yapılan çalıştaylarda bulgular doğrulanmakta ve toplumsal cinsiyete daha duyarlı bir politika oluşturulması için tavsiyelerde bulunmaktadır. Temel amaç, enerji bakanlıklarının ve yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyete duyarlı politika ve stratejileri kurumsallaştırma ve uygulama kapasitelerini geliştirmektir.

KUTU 11

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme nedir?

Toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerini hükümet politikası, planlama, bütçeleme, izleme, değerlendirme ve denetime sistematik olarak entegre etmeye yönelik bir yaklaşım. Bütçenin (gelir ve harcama) kadınlar ve erkekler üzerindeki dağıtıcı etkilerini vurgulamayı ve her ikisinin de hükümet kaynaklarından eşit şekilde yararlanmasını sağlamak için kaynakları ayarlamayı [veya yeniden tahsis etmeyi] amaçlar ([UN Women 2022](#)).

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme (TCDB), bütçe süreçlerinde toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının uygulanmasıdır. Bütçeyle desteklenen faaliyetlerin kadınlara ve erkeklerle eşit fayda sağlaması ve herkes için toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve fırsat eşitliğinin teşvik edilmesine katkıda bulunması amacıyla kaynakların dağıtılması yoluyla kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçları için yeterli kaynak tahsis edilmesini amaçlar. İlk adım genellikle bütçelerin toplumsal cinsiyetle ilgili mevcut etkisinin analizidir ve bu analizden bütçe önceliklerinin ve kilit programların toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesine ve kadınların güçlendirilmesine daha iyi katkıda bulunacak şekilde nasıl yeniden önceliklendirileceğine dair tavsiyeler ortaya çıkar ([Avrupa Konseyi 2005](#)).

GRB'nin amacı üç yönlüdür:

- mali planlamada hesap verebilirliği ve şeffaflığı teşvik etmek;
- Bütçe sürecine toplumsal cinsiyete duyarlı katılımı artırmak için, örneğin kadın ve erkeklerin bütçe hazırlama sürecine eşit şekilde dahil edilmesine yönelik adımlar atarak;
- toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadın haklarını ilerletmek.

TABLO 1

Enerji politikasının toplumsal cinsiyet denetimleri

Adım	Süreç	Çıktı
1	Ulusal toplumsal cinsiyet ve enerji etkinleştirme çerçevesinin arka plan incelemesi	Toplumsal cinsiyet durum analizi: toplumsal cinsiyet örgütlerinin ve toplumsal cinsiyetle ilgili hükümet direktiflerinin, yetkilerinin, politikalarının ve mevzuatının belirlenmesi. Kaynaklara göre enerji üretimi/arzi, sektörlerle göre enerji talebi ve tüketimi, enerji hizmetlerine erişim ve karşılanabilirlik envanteri; istihdam profilleri de dahil olmak üzere enerji sektörü kuruluşları; enerji politikası oluşturma ve uygulama süreçleri
2	Enerji Politikası İncelemesi	Anahtar kelimeler kullanılarak yapılan hızlı tarama belge analizine dayalı olarak enerji politikasında toplumsal cinsiyet farkındalığı. Enerji istatistikleri, verileri ve göstergeleri - cinsiyete göre ayrıştırmanın kapsamı
3	Toplumsal Cinsiyet Bütçe Analizi	Kadınlar ve erkekler için farklılaştırılmış faydaları tanıyan enerji programlarına ayrılan bütçe oranı
4	Toplumsal Cinsiyet Organizasyonu Değerlendirme	Enerji Bakanlığı'nın toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma kapasitesinin değerlendirilmesi. Enerji sektöründe toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını desteklemek için toplumsal cinsiyet kurumlarının kapasite değerlendirilmesi
5	Kilit Paydaş Analizi	Enerji sektöründeki kilit paydaşların toplumsal cinsiyet ve ulusal enerji politikası hakkındaki algılarının analiz edilmesi. Enerji politikasında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını desteklemek için kilit paydaşların sağlayabileceği destek türlerinin belirlenmesi
6	Yeniden Doğrulama - SWOT Analizi	Enerji politikasında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesi
7	Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Eylem Planı (GAP)	Hedefler, sonuçlar, göstergeler, çıktılar, faaliyetler ve sorumluluklar üzerinde anlaşmaya varılması
8	Doğrulama ve Yaygınlaştırma	GAP'ın Enerji Bakanlığı ve kilit paydaşlar tarafından sahiplenilmesi ve onaylanması

Kaynak: [Clancy ve Mohlakoana 2020](#).

KAYNAKLAR

Sürdürülebilir Enerji Sektöründe Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

- [COVID-19 ve Maliye Politikası: Destek ve İyileştirme Önlemlerinde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelemenin Uygulanması 2021](#) | UN Women
- [Viet Nam'da Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Ulaştırma Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 2019](#) | ADB ve BM Kadın Birimi
- [Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Rehberi 2018](#) | Oxfam
- [Asya ve Pasifik'te Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Temel Kavramlar ve İyi Uygulamalar 2017](#) | ESCAP
- [Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Maliyetlendirilmesi El Kitabı 2015](#) | UN Women
- [Uygulamada toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme: Bir eğitim kılavuzu 2010](#) | UN Women

4 EKLER

4.1 Toplumsal cinsiyet-enerji bağı hakkında bilgi içeren veri tabanları

Veritabanları	
FAO - Toplumsal Cinsiyet Arazi Hakları Veritabanı	DSÖ - Toplumsal Cinsiyet Veri Portalı
ILO İstatistikleri ve Veritabanları	Dünya Bankası İşletme Anketleri
SKA Küresel Veritabanı	Dünya Bankası - Toplumsal Cinsiyet Veri Portalı
SEforALL Isı Haritaları	Dünya Bankası/ESMAP - SKA 7'nin İzlenmesi
BM Verileri	Dünya Bankası Kadınlar, İş Dünyası ve Hukuk
UNIDO İstatistik Veri Portalı	

4.2 Toplumsal cinsiyet-enerji bağlantısında aktif olan seçilmiş kuruluşlar ve ağlar

Organizasyonlar	
Afrika Kalkınma Bankası (AfDB)	Millennium Challenge Corporation
Asya Kalkınma Bankası (ADB)	Oxfam
Yalınayak Koleji	Pratik Eylem
Temiz Enerji Bakanları Toplantısı (CEM)	Güneş Kardeş
İklim Yatırım Fonları	Herkes için Sürdürülebilir Enerji (SEforALL)
ECOWAS Yenilenebilir Enerji ve Enerji Merkezi Verimliliği (ECREEE)	Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women)
Enerji Sektörü Yönetimi Destek Programı (ESMAP)	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
Temiz Ocaklar için Küresel İttifak	Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)
Amerikalılar Arası Kalkınma Bankası	Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü (UNIDO)
Uluslararası Enerji Ajansı (IEA)	Kadınlar için Değer
Uluslararası Koruma Birliği Doğa (IUCN)	Dünya Bankası

Ağlar	
Katalizör	Red Mujeres en Energía Renovable y Eficiencia Energética
Enerji ve Çevre Liderliğinde Kadın Konseyi	Serbest Meslek Sahibi Kadınlar Derneği (SEWA)
ENERJİ	İspanya Enerji İçin Kadınlar Derneği
Sürdürülebilir Enerji Merkezleri Küresel Ağı (GN-SEC)	Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Birimi (UNFCCC)
Enerji Dönüşümü için Küresel Kadın Ağı (GWNET)	Cleantech ve Sürdürülebilirlik Alanında Kadınlar
Ada Ülkelerinde ve İklim Direnci Ada Sürdürülebilir Enerji için Kadınları Açık Ağı (IWON)	Yeşil Hidrojende Kadınlar
Lean In Enerji	Güneş Enerjisinde Kadınlar (WISE)
Değişimin Erkek Şampiyonları	Yenilenebilir Enerjide Kadın (WiRE)
Nordik Enerji Eşitliği Ağı	Yenilenebilir Endüstriler ve Sürdürülebilir Enerji Kadınları (WRISE)
Pembe Petro	Sürdürülebilirlikte Kadınlar (WiS)
Özel Finansman Danışma Ağı (PFAN)	Sürdürülebilirlik, Çevre ve Yenilenebilir Alanında Kadın Enerji (WiSER)

4.3 Referanslar

Asya Kalkınma Bankası, 2018. [Güney Asya'da İnovasyonu. Toplumsal Cinsiyet için Çıkarımlar Enerji Teknolojisi Eşitliği ve Sosyal İçerme](#). ADB Güney Asya Çalışma Raporu Serisi no. 61, Ekim 2018.

Asya Kalkınma Bankası (ADB), 2020. [Uygulama Tamamlama Memorandumu - Toplumsal Cinsiyeti Geliştirilmesi Butan, Nepal ve Sri Lanka'da Temiz ve Yenilenebilir Enerjiye Kapsayıcı Erişimin](#).

Aslı, D. ve diğerleri, 2022. [Küresel Findex Veritabanı 2021: COVID-19 Çağında Dayanıklılık Finansal Kapsayıcılık, Dijital Ödemeler ve](#). Washington, DC: Dünya Bankası.

Atif, M.; Hossain, M.; Alam, S. ve Goergen, M., 2021. [Yönetim kurulunda cinsiyet çeşitliliği yenilenebilir enerji etkiler tüketimini mi? Kurumsal Finansman Dergisi, Cilt 66.](#)

Avnimelech, G. ve Rechter, E., 2021. [Hızlandırıcılar Kadın Girişimciliğini Geliştiriyor Nasıl ve Neden ?](#)

Ballew, M., Marlon, J., Leiserowitz, A. ve Maibach, E., 2018. [İklim Değişikliğinin Halk Tarafından Cinsiyet Farklılıkları. Yale İklim Değişikliği İletişimi Programı.](#)

Bloomberg ve Sasakawa Barış Vakfı, 2020. [Cinsiyet Çeşitliliği ve İklim İnovasyonu.](#)

Bosio, E. ve Djankov, S. 2020. [Kamu Ne Kadar Büyük? Dünya Bankası Blogu, 5 Şubat 2020.](#)

Boston Consulting Group (BCG), 2018. [Kadınların Neden Sahip Olduğu Girişimler Daha İyi Bir Bahistir?](#)

Budlender, D. ve Hewitt, G. 2003. [Engendering Budgets. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleri Anlamak ve için Uygulayıcı Rehberi. İngiliz Milletler Topluluğu Sekretaryası.](#)

Calvert Impact Capital, 2018. [Just Good Investing: Cinsiyet için neden önemlidir ve bu konuda neler yapabilirsiniz?](#)

- Carranza, E., Dhakal, C., Love, I. 2018. Kadın Girişimciler: Nasıl ve Neden Farklılar? Dünya Bankası, Jobs Çalışma Belgesi No. 20.
- CEFP Meksika, 2020. Presupuestos con Perspectiva Cinsiyet ayrımı. Cuadernillo Temático.
- Chatham House, 2017. Daha Geniş Bir Çember mi? Döngüsel Gelişmekte Olan Ülkelerde Ekonomi.
- Chatham House, 2017. Toplumsal Cinsiyet Açısından Akıllı Satın Alma Değişimi için PolitikalarYönlendirmek .
- Clancy, J. S., Winther, T., Matinga, M. N., & Oparaocha, S., 2012. Modern enerji ve gelişmiş enerji teknolojilerine : Dünya Kalkınma Raporu erişimde ve bunlardan toplumsal cinsiyet eşitliğiaraka plan belgesi. ETC/ENERGIA in association Nord/Sør-konsulentene.
- Clancy, J.S. ve Mohlakoana, N. 2020. Toplumsal cinsiyet denetimleri: Nepal, 'de enerji politikası oluşturmaya yönelik bir yaklaşımKenya ve Senegal. Enerji Araştırmaları ve Sosyal Bilimler, Cilt 62, 2020.
- Temiz Pişirme Birliği, t.y. Toplumsal Cinsiyet ve Temiz Pişirme. Bilgi Formu.
- İklim Yatırım Fonları (CIF) 2017. Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji: Kadınların için Giriş NoktalarıGeçim Kaynakları ve İstihdamı .
- İklim Yatırım Fonları (CIF) 2022. İklim Yatırım Fonlarında Toplumsal Cinsiyet Entegrasyonunun Portföy İncelemesi.
- Colman, R. (2020). Kapsayıcı sayesinde Dominik Cumhuriyeti'nde ihale reformları her dört ihaleden birini kadınlar kazanıyor. Blog, Açık İhale Ortaklığı.
- Emtialar için Ortak Fon, 2018. Toplumsal cinsiyet mercekli etki yatırımı: değişim için bir katalizöremtia değer zincirlerinde .
- Avrupa Konseyi, 2005. Toplumsal cinsiyet bütçelemesi. nihai raporuToplumsal cinsiyet bütçelemesi uzmanlar grubunun .
- Criterion Institute 2015. Cinsiyet Alanının DurumuMerceği Yatırımcılığı .
- Darnihamedani, P., Terjesen, S., 2022. Erkek ve kadın girişimcilerin istihdam hedefleri: düzenleyici etkinliğin koşullu rolü. Small Bus Econ 58, 185-204 (2022).
- Tasarım Konseyi, 2016. Dünya Kadınlar Günü: Tasarımda Kadınlar.
- Di Miceli, Alexandre; Donaggio, Angela, 2018. İş Liderliğindeki ÇSY Performansını Artırıyor: Dünyası Mevcut Kanıtlar İnandırıcıÖrnek Oluşturuyor.Kadınlar Bir Özel Sektör Görüşü No. 42. Uluslararası Finans Kurumu.
- Dolun, M., Biegel, S., Rajan, C. ve Shaba, V., 2021. Kadınlar temiz teknolojiye kapsayıcı bir toparlanma için kilit kaldıraçlardır.
- Drakeman, C., Biegel, S., 2018. Vizyonumuzu Keskinleştirmek, Hızımızı Artırmak. nin faaliyetleri hakkında raporAçılış yapılan Toplumsal Cinsiyete Duyarlı 've sonuçları Yatırım Zirvesi.
- ENERGIA, 2008. Bilgiyi Güçlendirmeye Dönüştürmek. Afrika'da Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Ağının Güçlendirilmesi.
- ENERGIA, 2018.
- ENERGIA, 2019. Son kilometre kadın enerji desteklenmesigirişimcilerinin : Neyin işe yaradığı ve neyin yaramadığı.
- Enerji Topluluğu (2021). Enerji Topluluğu'nun Cinsiyet Eşitliği Taahhütleri.
- Ernst & Young, 2016. Yıkım istihdam yaratılmasını sağlar mı? EY Küresel İş Yaratma Araştırması 2016.
- ESMAP, 2018. Enerji Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine UlaşmakAltyapısında : Elektrik ÜretimiDersler. , iletimi ve Dağıtım Projelerinden Washington, DC: Dünya Bankası.
- ESMAP, 2018a. Enerji Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine UlaşmakAltyapısında : Elektrik Üretim, Dersleriletim ve Dağıtım Projelerinden .
- ESMAP, 2020. RISE 2020 - için Düzenleyici GöstergelerSürdürülebilir Enerji . Momentumun Sürdürülmesi. Washington, DC: Dünya Bankası.
- Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), 2012. Yıllık Rapor 2012.
- Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), 2012. Pekin Eylem Platformu'nun : Kadın ve K Alanının AB'de Uygulanmasının Gözden GeçirilmesiÇevre.
- Ewens, M. ve Townsend, R., 2020. Erken Aşama mıYatırımcılar Kadınlara Karşı Önyargılı ? Journal of Financial Economics (JFE), 135(3): 653-677.

- FAO. 2011. Gıda ve Tarımın Durumu 2010-2011. Tarımda kadınlar: için cinsiyet uçurumunu kapatmak. kalkınma Roma, FAO.
- FAO. 2021. Gıda ve Tarımın Durumu 2021. Tarımsal gıda sistemlerini şoklara karşı daha dirençli hale getirmek. ve streslere Roma, FAO.
- FAO, 2022. Gıda ve Tarımın Durumu 2022. Tarımda otomasyondan yararlanmak için tarımsal gıda sistemlerinin dönüştürülmesi. Roma, FAO.
- FAO, IFAD, UNICEF, WFP ve WHO. 2022. Türkiye'nin Durumu Dünya'da Gıda Güvenliği ve Beslenme 2022. Sağlıklı beslenmeyi daha ekonomik hale getirmek için gıda ve tarım politikalarının yeniden tasarlanması. Roma, FAO.
- Field, E., Pande, R., Rigol, N., Schaner, S. ve Troyer Moore, C., 2019. Kendi Hesabına: Güçlendirilmesi Nasıl Kadınların Finansal Kontrolünün İşgücü Arzını Etkiler ve Toplumsal Cinsiyet Normlarını ? NBER Çalışma Belgesi 26294, Cambridge, MA.
- FP Analytics, 2019. Değişimin Kaldıraçları Olarak Kadınlar. Kadınların Gücünü Ortaya Çıkarmak Erkek egemen sektörler.
- GEF, 2017. GEF' Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasına İlişkin Değerlendirme.
- Ghisellini, P., Ripa, M., Ulgiati, S., 2018. İnşaat döngüsel ekonomi yaklaşımının ve yıkım sektöründe Bir literatür taraması çevresel ve ekonomik maliyet ve faydalarının araştırılması. Temiz Üretim Dergisi, Cilt 178, 2018, s. 618-643.
- GIZ, n/d. Moğolistan: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı ve Doğru Kapsayıcı Ulan Batur Şehrine .
- Glemarec, Y.; Bayat-Renoux, F. ve Waissbein, O., 2016. Kadın girişimcilerin önündeki engellerin kaldırılması yoksullar için çözümlerine merkezi olmayan sürdürülebilir enerji katılımının . AIMS Enerji, 4(1): 136-172.
- Global Accelerator Learning Initiative (GALI), 2020. Kadın Liderliğindeki Girişimlerin Hızlandırılması. bir Bilgi Küresel Hızlandırıcı Öğrenme Girişimi tarafından hazırlanan Özet.
- Gutberlet, J. ve S. Carenzo, 2020. Döngüsel Ekonominin Kalbindeki : Perspektifi Atık Toplayıcılar Küresel Güney'den Kapsayıcı Geri Dönüşüm . Dünya Çapında Atık. Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi Cilt 3, Sayı 1.
- GWNET, 2019. Sürdürülebilir Enerji için Kadınlar. Dönüşümsel Değişim için Kadınların Yeteneklerini Destekleme Stratejileri.
- GWNET, 2020. Sürdürülebilir Enerji Alanında Kadın Ağı Ulusal/Bölgesel Nasıl Kurulur?
- Hansra, N.; McElhaney, K. ve Smith, G, 2019. Cinsiyet Çeşitliliği için İş Vakası. Berkeley: UC Berkeley Haas School of Business Eşitlik, Toplumsal Cinsiyet ve Liderlik Merkezi.
- IEA, 2021. Enerji üst düzey yönetici rolündeki kadınların firmalarında oranı inatçı bir şekilde düşük kalmaya devam ediyor, ancak artırma çabaları cinsiyet çeşitliliğini hızla ilerliyor. IEA, Paris.
- IEA, 2022. Temiz için Beceri Geliştirme ve Kapsayıcılık Enerji Geçişleri .
- IEA, IRENA, UNSD, Dünya Bankası, WHO, 2022. SKH 7'nin - Enerji İlerleme Raporu 2022. İzlenmesi Dünya Bankası, Washington DC.
- IFC, 2017. MSME Açığı: Değerlendirilmesi Finansman Mikro, Eksikliklerin ve Fırsatların Gelişmekte Olan Piyasalarda Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansmanındaki.
- IFC, 2020. Girişim Sermayesi ve Cinsiyete Dayalı Finansman : Hızlandırıcıların Rolü.
- IFC, Oliver Wyman ve RockCreek, 2019. Özel Sermaye ve Girişim Sermayesinde Cinsiyet Dengesine Doğru İlerlemek.
- ILO, 2019. Daha Yeşil Bir Gelecek için Beceriler: Küresel Bakış 32 ülke çalışmasına dayanmaktadır.
- ILO, 2022. Adil geçiş: için Temel Bir Yol Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sosyal Adalet Ulaşmak . Yetki Tablosu 4, D.5, 3/CP.25 Ekine Yanıt Olarak BMİDÇS Sunumu.
- Amerikalılar Arası Kalkınma Bankası (IDB). Toplumsal Cinsiyet ve Yenilenebilir Enerji: Rüzgar, Güneş, Jeotermal ve Hidroelektrik Enerji.
- Parlamentolar Arası Birlik (PAB) ve BM Kadın Birimi, 2023. Siyasette Kadın: 2023.
- IRENA, 2019. Yenilenebilir Enerji: Toplumsal Cinsiyet Perspektifi. Abu Dabi.
- IRENA, 2020a. Yenilenebilir Enerji ve İstihdam. Yıllık İnceleme 2020. Abu Dabi.

- IRENA, 2020b. [Rüzgâr enerjisi: Toplumsal cinsiyet perspektifi](#). Abu Dabi.
- IRENA, 2022. [2021'de NDC'ler ve Yenilenebilir Enerji Hedefleri](#). Abu Dabi.
- ITC (Uluslararası Ticaret Merkezi), 2014. [Güçlendirici Kamu İhaleleri Yoluyla Kadınlar](#).
- IUCN, 2020. [Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve çevresel bağlantılar. Eşitsizliğin şiddeti](#).
- IUCN, 2018. [Ajan Enerji Webinarı: enerji verimliliğiKadınların yaşamlarını iyileştirmek için bir araç olarak](#).
- IUCN, ENERGIA ve USAID, A., 2017. [Energizing Equality: toplumsal cinsiyet eşitliği entegre edilmesinin önemiİlkelerinin ulusal enerji politikalarına ve çerçevelerine](#).
- Kanze, D., Huang, L., Conley, M. ve Higgins, E., 2017. [Erkek ve Kadın Girişimcilere Farklı Soruluyor Risk Sermayedarları Tarafından Sorular - ve Bu Ne Kadar EtkiliyorFon Aldıklarını](#).
- Laubinger, F., Lanzi, E. ve Chateau, J., 2020. [Döngüsel geçişin piyasası sonuçlarıekonomiye : Bir inceleme yazısıİşgücü](#). OECD Çevre Çalışma Belgeleri, No. 162, OECD Yayıncılık, Paris.
- Morgan Stanley, [Dekarbonizasyon: Sıfır Doğru YarışEmisyona](#), 25 Kasım 2019.
- Mostafa, T., 2019. [Neden daha fazla kız çocuğu yapmayı seçmiyorfen alanında kariyer ? PISA in Focus, No. 93](#), OECD Publishing, Paris.
- NORAD, 2011. [Herkes için Enerji Finansmanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği](#).
- OECD ve AB Komisyonu, 2021. [The Missing Entrepreneurs 2021: Kapsayıcı Girişimcilik için Politikalarve Serbest Meslek](#).
- OECD, 2020 Döngüsel ekonomiye geçişin işgücü piyasası sonuçları. Bir inceleme raporu.
- OECD, 2022. [Toplumsal cinsiyet eşitliği için kalkınma finansmanve kadınların güçlendirilmesi : Bir anlık görüntü](#).
- Opperman, J., 2018. [Küçük Hidroelektriğin Beklenmedik Büyüklükteki Etkileri](#). Forbes.
- Osunmuyiwa, O. ve Ahlborg, H., 2019. [Tasarım yoluylamı? Sürdürülebilir elektrik erişimi incelenmesi kapsayıcılık ve girişimciliğin toplumsal cinsiyet perspektifinden](#). Energy Research & Social Science, 53: 145-158.
- Patel, S., McCullough, D., Steele, P., Schalteck, L., Guzmán, S. ve Hossain, T., 2021. [Toplumsalve iklim değişikliğiyle bütçe yoluyla bir bakış cinsiyet eşitsizliği mücadele. Bangladeş ve Meksika'da toplumsal cinsiyete duyarlı iklim değişikliği bütçelemesine](#).
- Pearson, A., Ballew, M., Naiman, S., & Schuldt, J., 2017. [İrk, Sınıf, Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği İletişimi](#). Oxford Research Encyclopedia of Climate Science.
- Practical Action, 2013. [Yoksul insanların enerji görünümü 2013: Toplum hizmetleri için enerji](#). Rugby, Birleşik Krallık: Practical Action Publishing.
- Ramstetter, L. ve Habersack, F., 2020. [Kadınlar mufark yaratıyor ? çevresel tutum analiziAvrupa Parlamentosu üyelerinin ve eylemlerinin](#). Environmental Politics, 29:6, s. 1063-1084.
- REN21, 2022. [Perspektifte Yenilenebilir Enerji Verileri](#).
- Sandin, G. ve Peters, M., 2018. [Tekstilin yeniden kullanımı ve geri dönüşümünün - Bir incelemeçevresel etkileri](#). Temiz Üretim Dergisi, Cilt 184, 2018, s. 353-365.
- SgT Group, 2022. [Sürdürülebilir Moda Dönüşümü: Geri Dönüşüm ve Yeniden Kullanım](#). SgT Group.
- Shankar, A., Onyura, M. ve Alderman, J., 2015a. [Kenya'da Geliştirilmiş Soba Değer Zincirine Kadınların Katılımının Etkilerini Anlamak - Yönetici Özeti](#). Temiz Ocaklar için Küresel İttifak.
- Shankar, A.; Onyura, M. ve Alderman, J., 2015. [Acente Tabanlı Güçlendirme Eğitimi ArtırıyorSatışları . daki Kadın Enerji Girişimcilerinin KapasitesiKenya'](#). Sağlık İletişimi Dergisi, 20:67-75.
- Sheehan, T. ve Stone, L., 2020. [LGBTQ+ Kutlanıyorİklim Liderleri ve Fark Yaratıcılar](#). RMI.
- Sovacool, B. ve Dworkin, H., 2015. [Enerji adaleti: Kavramsal içgörüler ve pratik uygulamalar](#). Uygulamalı Enerji, Cilt 142, 2015, s. 435.
- Stoet, G. ve Geary, D., 2018. [Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve ParadoksuMatematik Eğitiminde Cinsiyet Eşitliği](#). Psikoloji Bilimi. 29(4) 581-593.

Stotsky, J.G (2016). Toplumsal Cinsiyet Bütçelemesi: Mali Bağlam ve Güncel Sonuçlar. IMF Çalışma Belgesi No. 2016/149.

Herkes için Sürdürülebilir Enerji (SEforALL), 2017. Kapıları: Sürdürülebilir için Manzaranın Haritalandırılması Açmak Enerji, Toplumsal Cinsiyet Çeşitliliği ve Sosyal İçerme.

Herkes için Sürdürülebilir Enerji (SEforALL), 2018. Değişimin : Küresel Eğilimler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Nasıl Kaldıraçları Sürdürülebilir Enerjiye Erişimde ve Sosyal Kapsayıcılığı Etkiliyor?

Herkes için Sürdürülebilir Enerji (SEforALL), 2021. Soğutma Beklentileri. Herkes için Sürdürülebilir Soğutmanın İzlenmesi.

Herkes için Sürdürülebilir Enerji (SEforALL), 2022. Herkes ve Toplumsal Cinsiyet: Kapsayıcı, Sürdürülebilir Doğru için Soğutma Soğutma Çözümlerine.

Teare, G., 2020. EOY 2019 Çeşitlilik Raporu: Yüzde 2020'19'da Yeni Finanse Edilen Girişimlerin 'sinin Kadın Kurucusu. Crunchbase.

Teare, G., 2020. Kadın Kuruculara Küresel VC Finansmanı Bir Şekilde Bu Yıl Dramatik Düştü. Crunchbase.

BM Kadın Birimi ve OHCHR, 2020. Kadınların hayata geçirilmesi (toprak ve diğer üretken kaynaklar üzerindeki haklarının ikinci baskı).

BM Kadın Birimi ve BM DESA, 2020. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde - Toplumsal Cinsiyet İlerleme Anlık Görüntüsü 2020.

BM Kadın Birimi, 2015. Toplumsal cinsiyet bütçeler Meksika'da federal ve eyalet düzeylerinde.

BM Kadın Birimi, 2016. Sürdürülebilir için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve İklim Eylemi Kalkınma Toplumsal Cinsiyet Konularının Anaakımlaştırılması Arasındaki Ortak Faydalardan Yararlanma. İklim Değişikliği Projelerinde.

BM Kadın Birimi, 2017. Satın Almanın Gücü: Nasıl Kadınların Sahip Olduğu İşletmelerden Kaynak Sağlanır. Kurumsal Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Alma için Kılavuz.

BM Kadın Birimi, 2021a. COVID-19'un ötesinde: feminist bir plan Sürdürülebilirlik ve sosyal adalet için.

BM Kadın Birimi, 2021b. Kamu Yoluyla Kadınların Güçlendirilmesi ve Kapsayıcı Büyümenin Etkinleştirilmesi.

BM Kadın Birimi, 2021c. COVID-19 ve Mali Politika: Uygulanması Destek ve Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelemenin iyileştirme Önlemlerinde.

BM Kadın Birimi, 2022. Ukrayna krizinin enerji erişimi, gıda güvenliği üzerindeki ve beslenme toplumsal cinsiyete dayalı küresel etkileri.

BM Kadın Birimi, 2022a. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Sonuçları için Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması El Kitabı.

BM Kadın Birimi, 2022b. Sürdürülebilir bir yarına giden yol: COVID-19'un toplumsal cinsiyete duyarlı ve izlenmesi yeşil toparlanmasının.

BM Kadın Birimi, 2022c. Satın Almanın Stratejik Değeri. Toplumsal cinsiyete duyarlı satın alma neden önemlidir? iş mantığı.

UNDP, 2021. İklim Hırsının Durumu. Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılar (NDC) Küresel Görünüm Raporu 2021.

UNEP, 2016. Küresel Cinsiyet ve Çevre Görünümü.

UNEP, 2018. Ekonomilerimizde döngüsellik inşa etmek sürdürülebilir tedarik yoluyla.

UNESCO ve Eşit Beceriler Koalisyonu, 2019. Kodu : STEM'de kız çocuklarının ve kadınların eğitimini.

UNESCO, 2017. Kodu kırmak: bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) alanlarında kız çocuklarının ve kadınların eğitimi.

UNESCO, 2019. Bilimde Kadınlar. Bilgi Notu No. 55, Haziran 2019.

UNFCCC, 2022. 2022 NDC Sentez Raporu.

UNIDO ve Uluslararası Küçük Hidro Enerji Merkezi (ICSHP), 2019. Dünya Küçük Hidroelektrik Gelişim Raporu.

UNIDO, 2014. Enerji Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Kılavuzu ve İklim Değişikliği Projelerinde.

UNIDO, 2016. Kapsayıcı ve için ve kadınları güçlendirmenin sürdürülebilir enerji karşılıklı faydaları endüstriyel kalkınma.

UNIDO, 2021. Toplumsal Cinsiyet Analizi ve Toplumsal Cinsiyetin Kılavuzu Proje Döngüsünde Anaakımlaştırılması.

Birleşmiş Milletler 2018. SKA 7 Başarısının Hızlandırılması. Politika Özeti 12: SKA 7'nin Küresel İlerlemesi - Enerji ve Toplumsal Cinsiyet.

Birleşmiş Milletler, 2019. Dünya Rolü Araştırması Kadınların Kalkınmadaki 2019.

- Birleşmiş Milletler, 2020. [Pekin Deklarasyonu'nun uygulanmasının ve Eylem Platformu'ne 23rd sonuçlarının 'Genel Kurul'un özel oturumunun gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi E/CN.6/2020/3](#). BM Genel Sekreteri Raporu.
- Birleşmiş Milletler, 2022a. [Enerjinin 'Bağlantılarının Ele Alınması Diğer SKHlerle . Destekleyen Politika Özeti Üst Düzey Siyasi Forum 2022'yi](#) .
- Birleşmiş Milletler, 2022b. [Enerji Sözleşmeleri. Yıllık İlerleme Raporu 2022](#).
- USAID, 2015. [Daha Güvenli Bir Dünya İnşa Etmek: GBV Entegre Önleme ve Müdahalenin USAID Enerji ve Edilmesi Altyapı Projelerine](#) .
- USAID ve IUCN, 2018. [Çevre : Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Alanında Toplumsal Cinsiyetin Geliştirilmesi Büyük Ölçekli Yenilenebilir Enerji Altyapılarının Sağlanması Geliştirilmesinde](#) .
- USAID ve IUCN, 2014. [Kadınlar Ön Temiz Enerji Geleceği](#).
- USAID ve IUCN, 2019. [Çevre : Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Jeotermal Alanında Toplumsal Cinsiyetin Geliştirilmesi Üretim. Enerji ve Sosyal Faydaları Güçlendirmek El Salvador'da](#) .
- Kadınlar için Değer, 2018. [Toplumsal Cinsiyet Kapsayıcılığına İş Öncelikli Bir Yaklaşım](#).
- Kadınlar için Değer, 2020. [Toplumsal Cinsiyet Nasıl Yatırım Yapılır? Gelişmekte Olan Piyasalardaki Yatırımcılar İçin Bir Kılavuz](#).
- Vazquez, E. ve Sherman, A., 2013. Etki için Satın Alma: Kadınlardan Nasıl Satın Alınır ve Dünya Nasıl Değiştirilir? Charleston, Güney Carolina: Advantage. Aktaran: UN Women, 2017. [Satın Almanın Gücü: Kadınların Sahip Olduğu İşletmelerden Nasıl Kaynak Sağlanır?](#)
- Vehmas, K., Raudaskoski, A., Heikkilä, P., Harlin, A. ve Menonen, A., 2018. [Döngüsel modada iletişim tüketicisi tutumları ve . Moda Pazarlama ve Yönetimi Dergisi, Cilt 22 No. 3, pp. 286-300](#)
- Von Hagen, M. ve Willems, J., 2012. [Kadınların yeşil büyümeye katılımı - tam olarak gerçekleşmiş bir potansiyel mi? İşletme Donör Komitesi \(GGWG\) Geliştirme \(DCED\) Yeşil Büyüme Çalışma Grubu için bir kapsam belirleme çalışması. GIZ ve DCED, Bonn.](#)
- Wong, T., Shaver, L., Mackres, E. ve Jih, Y., 2020. [Temiz Enerjide İrksal Adaletin Önündeki - ve ABD 3 Yol 3 Engel Şehirlerinin Bunların Üstesinden Gelebileceği](#) . Dünya Kaynakları Enstitüsü.
- Dünya Bankası, 2012. [Dünya Kalkınma Raporu 2012: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma](#). Washington, D.C.
- Dünya Bankası, 2018. [What a Waste 2.0 : Küresel 2050'ye kadar Katı Atık Yönetiminin Anlık Görünümü](#). Washington, D.C.
- Dünya Bankası, 2020. [Dünya Bankası İşletme Anketleri](#).
- Dünya Bankası, 2021. [Küresel Paylaşılan Refah Veritabanı \(8^{inci} baskı, yaklaşık 2013-18\)](#), Washington, D.C.
- Dünya Bankası, 2022. [Kadınlar, İş Dünyası ve Hukuk 2022](#). Washington, D.C.
- Dünya Ekonomik Forumu (WEF), 27 Ocak 2021. [Kadın liderliğindeki start-up'lar için : hızlandırıcılar genişletiyor mufinansman cinsiyet uçurumunu ?](#)
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 2016. [Yakıcı Fırsat: Sağlık, için Temiz Ev Enerjisi Sürdürülebilir Kalkınma Kadın ve Refahı ve Çocukların](#) .
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 2022. [Evsel hava kirliliği ve sağlık - Temel Gerçekler](#).
- WWF, 2017. [Değişen moda. Giyim ve tekstil radikal dönüşümün eşiğindeki endüstri. Çevresel derecelendirme ve inovasyon raporu 2017](#).
- Zelezny, L.C., Chua, P.-P. ve Aldrich, C., 2000. [Çevrecilik Hakkında Düşünmenin : Yeni Yolları Çevrecilikte Cinsiyet Farklılıklarını](#) . Journal of Social Issues, 56: s. 443-457.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
ENDÜSTRİYEL KALKINMA ÖRGÜTÜ

Viyana Uluslararası Merkezi
Wagramerstr. 5, P.O. Box 300 A-
1400 Viyana, Avusturya
Tel: +43 1 26026-0

www.facebook.com/UNIDO.HQ
www.twitter.com/UNIDO
www.flickr.com/unido

ØOUN
KADINLAR

220 East 42nd Street
New York, New York 10017, ABD
Tel: 212-906-6400
Faks: 212-906-6705

www.facebook.com/unwomen
www.twitter.com/unwomen
www.youtube.com/unwomen
www.flickr.com/unwomen